

T.C.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AŞK TUTUMLARININ BAĞLANMA
VE KİMLİK STİLLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÇAĞLAR ARI

DANIŞMAN

PROF. DR. REZZAN GÜNDOĞDU

AKSARAY 2023

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AŞK TUTUMLARININ BAĞLANMA
VE KİMLİK STİLLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÇAĞLAR ARI

DANIŞMAN
PROF.DR. REZZAN GÜNDOĞDU

AKSARAY 2023

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 6 ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Çağlar

Soyadı : ARI

Bölümü : Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Üniversite Öğrencilerinin Aşk Tutumlarının Bağlanma Ve Kimlik Stilleri Açısından İncelenmesi

İngilizce Adı : Examination Of University Students' Love Attitudes In Terms Of Attachment And Identity Styles

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Çağlar ARI

İmza:

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
JÜRİ ONAY SAYFASI

Çağlar ARI tarafından hazırlanan “Üniversite Öğrencilerinin Aşk Tutumlarının Bağlanma ve Kimlik Stilleri Açısından İncelenmesi” başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Aksaray Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Rezzan GÜNDOĞDU

(Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Aksaray Üniversitesi)

İMZA

...

Üye: Prof. Dr. Ümit MORSÜNBÜL

(Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Aksaray Üniversitesi)

...

Üye: Doç. Dr. Filiz GÜLTEKİN

(Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Bursa Uludağ Üniversitesi)

...

Tez Savunma Tarihi: 17/01/2023

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nuntarih ve..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Doç. Dr. Sevilay USLU DİVANOĞLU
İmza

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam boyunca desteğini esirgemeyen, kıymetli fikirleriyle bana yol gösteren, ilgi, bilgi ve tecrübelerini paylaşan değerli tez danışmanım Prof. Dr. Rezzan GÜNDOĞDU'ya, sayın Prof. Dr. Ümit MORSÜNBÜL ve sayın Doç. Dr. Mehmet Ertuğrul UÇAR hocalarıma yüksek lisans eğitimim sürecinde desteklerinden dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Tez savunma sınavımda jüri üyesi olarak değerli yorumları ile katkı sağlayan sayın Doç. Dr. Filiz GÜLTEKİN hocama teşekkür ederim.

Eğitim serüvenim boyunca her zaman destekçim olan, varlıklarından güç aldığım annem, babam, kardeşlerim ve nişanlıma çok teşekkür ederim.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AŞK TUTUMLARININ
BAĞLANMA VE KİMLİK STİLLERİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Çağlar ARI, Aksaray 2023

ÖZET

Yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinin aşk tutumları ile bağlanma ve kimlik stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Araştırmanın çalışma grubu Sütçü İmam Üniversitesinde öğrenim gören 18-29 yaş arasında olan 397 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri, Kimlik Stilleri Ölçeği-5 ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmada verilerin analizi için SPSS paket programı kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde Bağımsız Grup T Testi, Çoklu Regresyon Analizi ve Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı Testi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre erkek katılımcılar oyun gibi aşk ve özgeci aşkta kadın katılımcılara kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar elde etmişlerdir. İlişkisi olan katılımcıların, ilişkisi olmayan katılımcılara kıyasla tutkulu aşk, oyun gibi aşk, arkadaşça aşk ve özgeci aşkta anlamlı düzeyde yüksek puanlar elde ettikleri ortaya çıkmıştır. Korelasyon sonuçlarına göre; kaygılı bağlanma ile oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Kaçınan bağlanma ile tutkulu aşk, arkadaşça aşk ve özgeci aşk arasında negatif yönde; mantıklı aşk ile pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Kaçınma yönelimli kimlik stili ile oyun gibi aşk, arkadaşça aşk, mantıklı aşk, sahiplenici aşk ve özgeci aşk arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Bilgi yönelimli kimlik stili ile tutkulu aşk, arkadaşça aşk ve mantıklı aşk arasında pozitif yönde; oyun gibi aşk arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Norm yönelimli kimlik stili ile tutkulu aşk, oyun gibi aşk, arkadaşça aşk, mantıklı aşk, sahiplenici aşk ve özgeci aşk arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Araştırma sonucunda ise bireylerin bağlanma ve kimlik stillerinin aşk tutumları üzerinde etkisinin olduğu görülmüştür.

Bilim Kodu: 10901

Anahtar Kelimeler: Aşk tutumları, bağlanma stilleri, kimlik stilleri

Sayfa Adedi: 108

Danışman: Prof. Dr. Rezzan GÜNDOĞDU

AKSARAY UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
EXAMINATION OF UNIVERSITY STUDENTS' LOVE
ATTITUDES IN TERMS OF ATTACHMENT AND IDENTITY
STYLES

(Master Thesis)

Çağlar ARI, AKSARAY 2023

ABSTRACT

The aim of the study was to examine the relationship between university students' love attitudes and attachment and identity styles. The research is in relational screening model. The study group of the research consists of 397 students between the ages of 18-29 studying at Sütçü İmam University. Love Attitude Scale, Experiences in Close Relationships Inventory, Identity Styles Scale-5 and Personal Information Form were used as data collection tools in the research. SPSS package program was used for data analysis in the research. Independent Group T Test, Multiple Regression Analysis and Pearson Product Moments Correlation Coefficient Test were used to analyze the data. According to the findings of the study, male participants achieved significantly higher scores in ludus and agape compared to female participants. It was revealed that the participants who were in a relationship had significantly higher scores on eros, ludus, storge, and agape compared to the non-relationship participants. According to the correlation results; It was found that there is a positive and significant relationship between anxious attachment and ludus, storge, pragma, mania and agape. Negatively between avoidant attachment and eros, storge and agape; A significant positive relationship was found with pragma. A positive and significant relationship was found between the avoidance oriented identity style and ludus, storge, pragma, mania and agape. There is a positive relationship between informational-oriented identity style and eros, storge and pragma; A negative significant relationship was found between and ludus. A positive and significant relationship was found between norm-oriented identity style and eros, ludus, storge, pragma, mania ve agape. As a result of the research, it was seen that individuals' attachment and identity styles had an effect on their love attitudes.

Science Code: 10901

Key Words: Love attitudes, attachment styles, identity styles

Page Number: 108

Supervisor: Prof. Dr. Rezzan GÜNDOĞDU

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvi
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.2.1. Alt Amaçlar	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	5
1.6. Tanımlar.....	5

BÖLÜM II	7
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1. Aşka İlişkin Tutumlar.....	7
2.1.1. Aşka İlişkin Tanımlar	8
2.2. Aşka İlişkin Kuramlar	9
2.2.1. Evrimsel ve Biyolojik Kuram	9
2.2.2. Psikanaltik Kuram.....	10
2.2.3. Rubin'in Aşk ve Hoşlanma Kuramı.....	11
2.2.4. Hatfield'in Tutkulu ve Arkadaşça Aşk Kuramı	12
2.2.5. Sternberg'in Üçgen Aşk Kuramı.....	13
2.2.6. John Alan Lee'nin Çok Boyutlu Aşk Teorisi	15
2.3. Bağlanma Stilleri.....	18
2.4. Bağlanma Kuramları	20
2.4.1. Erken Çocukluk da Bağlanma (Üçlü Bağlanma Modeli).....	20
2.4.2. Yetişkinler de Bağlanma (Dörtlü Bağlanma Modeli)	22
2.5. Kimlik Stilleri	24
2.6. Kimlik Gelişim Kuramları	24
2.6.1. Erikson ve Kimlik Gelişim Modeli	24
2.6.2. Marcia ve Kimlik Gelişim Modeli	26
2.6.3. Berzonsky'nin Sosyal Bilişsel Kimlik Stilleri Modeli	27
2.7. Konuyla İlgili Araştırmalar.....	29
2.7.1. Konuyla İlgili Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar.....	29
2.7.2. Konuyla İlgili Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar	32
BÖLÜM III.....	36
YÖNTEM.....	36
3.1. Araştırmanın Modeli.....	36

3.2. Araştırmanın Grubu	36
3.3. Veri Toplama Araçları.....	37
3.3.1. Demografik Bilgi Formu	37
3.3.2. Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği (LAS) – Kısa Form.....	37
3.3.3. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE)	39
3.3.4. Kimlik Stilleri Ölçeği-5.....	40
3.4. Veri Toplama Süreci	40
3.5. Verilerin Analizi	41
BÖLÜM IV	42
BULGULAR.....	42
4.1. Aşk Tutumları, Bağlanma ve Kimlik Stilleri Değişkenlerine İlişkin Betimsel İstatistik Bulguları	42
4.2. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular	44
4.2.1. Cinsiyet Değişkeni Açısından Aşk Tutumları Alt Boyutlarının İncelenmesine Ait Bulgular	44
4.3. İlişki Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular	46
4.3.1. İlişki Durumu Değişkeni Açısından Aşk Tutumları Alt Boyutlarının İncelenmesine Ait Bulgular	46
4.4. Aşk Tutumları, Bağlanma ve Kimlik Stillerinin Alt Boyutlarının Birbiriyle Olan İlişkilerine Ait Bulgular	49
4.5. Bağımsız Değişkenlerin (Bağlanma ve Kimlik Stilleri) Bağımlı Değişkeni (Aşk Tutumlarını) Yordama Durumuna Ait Bulgular.....	50
BÖLÜM V.....	54
SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER	54
5.1. Aşka İlişkin Tutumların Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılıkları	54
5.2. Aşka İlişkin Tutumların Alt Boyutlarının İlişki Durumu Değişkenine Göre Farklılıkları	59

5.3. Aşka İlişkin Tutumlar İle Bağlanma ve Kimlik Stilleri Arasındaki İlişki.....	60
5.3.1. Aşka İlişkin Tutumlar İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki	60
5.3.2. Aşka İlişkin Tutumlar İle Kimlik Stilleri Arasındaki İlişki.....	61
5.4. Sonuç	63
5.5. Öneriler	65
KAYNAKÇA.....	66
EKLER.....	78
EK 1. Kişisel Bilgi Formu.....	79
EK 2. Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği.....	80
EK 3. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri.....	82
EK 4. Kimlik Stilleri Ölçeği	85
EK 5. Etik Kurul Kararı	88
EK 6. Tez Değerlendirme Formu	89

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırma Grubunun Sosyo-Demografik Özellikleri.....	36
Tablo 2. Aşk Tutumları, Bağlanma ve Kimlik Stilleri Alt Boyutlarına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları	43
Tablo 3. Tutkulu Aşk Boyutu Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	44
Tablo 4. Oyun gibi Aşk Boyutu Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	45
Tablo 5. Arkadaşça Aşk Boyutu Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	45
Tablo 6. Mantıklı Aşk Boyutu Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	45
Tablo 7. Sahiplenici Aşk Boyutu Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	46
Tablo 8. Özgeci Aşk Boyutu Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	46
Tablo 9. Tutkulu Aşk Boyutu İlişki Durumu Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	47
Tablo 10. Oyun gibi Aşk Boyutu İlişki Durumu Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	47
Tablo 11. Arkadaşça Aşk Boyutu İlişki Durumu Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	47

Tablo 12. Mantıklı Aşk Boyutu İlişki Durumu Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	48
Tablo 13. Sahiplenici Aşk Boyutu İlişki Durumu Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	48
Tablo 14. Özgeci Aşk Boyutu İlişki Durumu Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	48
Tablo 15. Aşk Tutumları, Bağlanama ve Kimlik Stillerinin Alt Boyutlarına İlişkin Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Sonuçları	49
Tablo 16. Aşk Tutumlarından Tutkulu Aşk Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	50
Tablo 17. Aşk Tutumlarından Oyun gibi Aşk Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	51
Tablo 18. Aşk Tutumlarından Arkadaşça Aşk Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	51
Tablo 19. Aşk Tutumlarından Mantıklı Aşk Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	52
Tablo 20. Aşk Tutumlarından Sahiplenici Aşk Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	52
Tablo 21. Aşk Tutumlarından Özgeci Aşk Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	53

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Sternberg'in Aşk Üçgeni	13
Şekil 2. Lee'nin Altı Aşk Biçemi	16

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

Akt.	Aktaran
BYKM	Bilgi Yönelimli Kimlik Stili
Çev.	Çeviren
Ed.	Editör
KYKS	Kaçınma Yönelimli Kimlik Stili
LAS	Aşka İlişkin Tutum Ölçeği
NYKM	Norm Yönelimli Kimlik Stili
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
YİYE	Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu

İnsan doğası gereği sosyal bir varlıktır ve yaşamını devam ettirmesi için ilişki kurma ihtiyacını karşılaması gerekmektedir. Tarih boyunca insan ilişkileri birçok konuda ele alınmıştır. Bunlardan birisi de insanların sevgi, ilgi, yakınlık, bağlılık ve cinsellik gibi konulardaki ihtiyaçlarını karşılaması için kurduğu yakın ilişkilerdir. İnsanların yaşamları boyunca kurduğu yakın ilişkiler ruh sağlığını olumlu veya olumsuz yönde etkilemesinden dolayı üstünde durulması gereken bir konudur. Yakın ilişkileri ele alırken ilişkinin başlamasında, oluşmasında veya sürdürülmesinde etkili olan aşk kavramının da üzerinde durulması ve incelenmesi yakın ilişkileri anlamada önemli bir yer tutacaktır.

Aşk, insanın varoluşundan günümüze hayatın vazgeçilmez parçası olmasına karşın aynı zamanda da en fazla ihmal ve inkâr edilen parçasıdır (Marvell, 2008, Wilson ve McLaughlin, 2002). Aşk yakın ilişkiler sonucu ortaya çıkan bir olgudur. Yakın ilişki, kişilerin birbirleriyle ortak deneyimlerini paylaşmak ve olaylara karşı birlikte hareket edebilmek olarak dile getirilebilir (Gottman, 1998). Üniversite öğrencilerine mutlu oldukları yakın ilişkiler haricinde kendileri için önemli gördükleri şeyleri sorduklarında çoğunluğun bundan daha önemli bir şeyin olmayacağı cevabını verdiği görülmüştür (Hendrick ve Hendrick, 2002). Genç yetişkinler ile yapılan çalışma sonuçları ise bu cevapları destekler nitelikte yakın ilişki içersin de olmanın yaşamın diğer görevlerinden daha önemli ve öncelikli olması yönündedir (Watkins ve Beckmeyer, 2019). Bilimsel olarak aşk üzerine yapılan çalışmalar çok uzak bir

tarik de başlamış olmamasına karşın hem dünyada hem de ülkemizde şimdiden birçok araştırmanın konusu olmuştur.

Aşk, beliren yetişkinlik döneminde her insanın hayatında yoğun olarak üzerinde durulan bir konu haline gelmektedir. Erikson (1982) psikososyal gelişim kuramında bu dönem ile ilgili yakınlık kurmanın veya yalnız kalmanın bireyler üzerinde farklı sonuçlar ortaya çıkaracağını ve bu dönemde yakınlık kurmayı başaran bireylerin güven ve bağlılık içeren mutlu ilişkiler içerisinde olacağından bahsetmiştir. Beliren yetişkinlik döneminde aşkta değişen seçimler bireylerin yakınlık ilişkilerinin şekillenmesini sağlamaktadır (Arnett, 2004).

Aşk duygusal bağlanmayı, psikolojik gereksinimleri karşılamayı ve karşılıklı bağlılığı içersin de barındıran bir olgudur (Kassin, Fein ve Markus, 2013). İnsan bu bileşenler ile ilk kez yakınlık ilişki kurarken değil yaşamın ilk yıllarında annesi veya kendisine bakım veren kişiye karşı gelişen duyguları ile karşılaşır. Bir kişiye bağlanmanın ne yönlü olacağı bebekken oluşturduğumuz bu bağlar ile şekillenmektedir (Hazan ve Shaver, 1987). Bundan dolayı yakınlık ilişkileri bağlanma kavramı ile birlikte ele almak yakınlık ilişkileri açıklamada kolaylık sağlayabilir. Aşk ve bağlanma ile yapılan araştırmalarda aşk ve bağlanma arasında anlamlı düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Karahasanoğlu, 2016; Yücel, 2014).

Bireylerin kişisel özellikleri aşk olgusunu incelerken önemli bir yer tutmaktadır. Aşk da diğer olgular gibi kişilerin benlik gelişiminde ve kimlik oluşumunda önemli bir yer kaplamaktadır. Kişilerin partnerleri ile yaşadıkları aşk kişilikleri üzerinde yapıcı veya yıkıcı farklı rollere sahip olabilir. Kişilerin aile yapısı, kültürel çevresi ve kendi kişilik özellikleri partnerinin kimlik gelişimi üzerinde etkisi bulunmaktadır (Ercan, 2008). Kişilerin beliren yetişkinlikte yakınlık ilişkileri başlatmak ve sürdürmek için aşk konusunda da kimlik keşfini yapmasını gerekli ve önemlidir (Arnett, 2004). Yakınlık ilişkilerin kurulduğu döneme denk gelen kimlik gelişimi süreci bireylerin aşk türlerinin belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır.

Günümüzde birçok alanda toplumsal yapı değişkenlik göstermeye başlamış ve yakınlık ilişkilerde bu değişimlerden etkilenmiştir. Çiftlerin karşılıklı ilişkileri daha karmaşık ve çözümlenmesi kolay olmayan bir duruma gelmiştir. Bireyler daha farklı duygu, düşünce ve davranış kalıplarına sahip olmaya başladıklarından ilişki içersin de problemlerin artması da kaçınılmaz olmuştur. Bu problemlerin ilişki içersin de çözülmesi zorlaşmış ve çiftler destek alma ihtiya ı duymaya başlamışlardır. Çiftlerin duygusal ilişkileri üzerine çok fazla

araştırma olmamasından dolayı yakın ilişkiler üzerine yapılan bu çalışma çift ve ilişki terapisi alanında çalışan uzmanlar için önemli bir kaynak olacağı öngörülmüştür.

Alan yazınına bakıldığında aşk ile benlik tipleri, ilişki doyumu, kişilik özellikleri, mizaç özellikleri, cinsel tutumlar, yaşamın anlamlı, bağlanma gibi konularda çalışmalar yapılmıştır (Büyükşahin, 2006; Ercan, 2008; Hendrick ve Hendrick, 1987; Honari ve Saremi, 2015; İnanç, 2019; Neto, 2005). Bu araştırma da ise üniversite öğrencilerinin ne tür aşk tarzına sahip olmalarında hangi bağlanma ve kimlik stilleri etkili olura yönelik öngöründe bulunmak istenmiştir. Yurt içinde bu konuda yeterli sayıda çalışma yapılmamıştır. Kimlik ve aşk konularının beraber işlenmesi özelliğiyle yurt içinde yapılan ilk çalışmalardan olabilir. Bireylerin yakın ilişkilerde partnerini belirlerken ve ilişki sırasında partneri ile daha etkili ilişki deneyimi yaşamasına yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin aşk tutumlarını açıklayan değişkenler arasındaki ilişki ile cinsiyete ve ilişki durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığına odaklanmaktır. Diğer araştırmalardan farklı olarak bu çalışmada bağlanma ve kimlik stilleri aşk tutumlarının yordamasına ilişkin kullanılan değişkenlerdir. Aşk tutumları için Lee (1973;1974; 1977; 1988)'nin “Çok Boyutlu Aşk Teorisi”, bağlanma stilleri için Bartholomew ve Horowitz (1991)'in “Dörtlü Bağlanma Modeli” ve kimlik stilleri için Berzonsky (1989; 1992; 1998)'in “Sosyal Bilişsel Kimlik Modeli” temel alınarak çalışma kuramsal olarak desteklenmiştir.

1.2.Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin aşk tutumları ile bağlanma ve kimlik stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesinin yanı sıra aşk tutumları ile çeşitli demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemektir.

1.2.1. Alt Amaçlar

Bu çalışmayla üniversite öğrencilerinin aşk tutumlarının her bir alt boyutları (tutkulu, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk) ile bağlanma (kaygılı ve kaçınan) ve kimlik (kaçınma yönelimli, bilgi yönelimli ve norm yönelimli) stilleri arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki alt problemlere cevap aranacaktır.

1. Üniversite öğrencilerinin aşk tutumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
2. Üniversite öğrencilerinin aşk tutumları ilişki durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri aşk tutumlarını yordamakta mıdır?
4. Üniversite öğrencilerinin kimlik stilleri aşk tutumlarını yordamakta mıdır?

1.3.Araştırmanın Önemi

İnsan hayatı boyunca birden fazla geçiş süreci yaşar. Bunlardan bazıları çocukluk döneminden ergenliğe, ergenlik döneminden yetişkinliğe, yakın ilişkisinin olmadığı durumdan, olduğu duruma geçiş gibi birçok örnek verilebilir. İnsanın gelişim ödevlerine bakıldığında otuzlu yaşlara kadar aşk, cinsellik, psikolojik, kariyerde ilerleme, hayat amaçlarının netleşmesi gibi konularda en verimli yıllardır (Aktu, 2016). Her dönemden farklı bir döneme geçildiğinde bazı özellikler değişim gösterir ve bazı süreçler sancılı geçebilir. Genç yetişkinlik dönemi bu sancılı süreçlerden biridir. Bu dönemde hem iş hem de yakın ilişki gibi hayatın geri kalanında önemli yerleri olacak konuların çözülmesi gerekmektedir. Genç yetişkinlik döneminde yakın ilişki partnerini seçerken bireylerin bazı özelliklerinin bilinmesi bu sürecin daha kolay atlatılmasında fayda sağlayacaktır (Çelen, 2013). Bu özelliklerden biri de bireylerin aşka ilişkin tutumlarıdır. Dünyada aşk için yaşamın vazgeçilmez bir parçası olduğu görüşü yaygındır. Yurt içinde aşk konusunda son yıllarda çalışma sayısı artsa da aşkın farklı değişkenler ile ele alınması konusunda yeterli araştırma yapılmamıştır. Oysa birçok alanda toplumsal değişimler yaşanmış ve yaşanmaya devam etmektedir. Bundan dolayı farklı çalışmaların yapılması yakın ilişkiler bağlamında önemlidir (Ercan, 2013).

Aşk, bağlanma ve kimlik birlikte ele alındığında genç yetişkinlik dönemlerinde olan üniversite öğrencilerinin yakın ilişki deneyimleri için bu kavramların önemi büyüktür. Aşk, bireylerin duygu, düşünce ve davranış örüntülerinin bir araya getirmesi ile oluşmakta ve şekillenmektedir. Bağlanma da bireylerin bu örüntüleri içerisinde ki önemli dinamiklerden biridir. Kimlik kavramına bakıldığında ise bu örüntülerin oluşmasına yön vermesi veya sürekliliğin sağlanması konusunda yakın ilişkilerin önemli bir açıklayıcısıdır. Genç yetişkinlerin yakın ilişkilerinde aşkın, bağlanmanın ve kimliğin bir arada incelendiği ilk

Çalışmalardan biri olmasından dolayı hem yurt dışı hem de yurt içinde yapılacak olan çalışmalara katkı sağlaması beklenmektedir.

Tüm bu bilgiler ışığında bu araştırmanın yakın ilişkilerde aşk olgusunun anlaşılması, bağlanma ve kimlik stilleri hakkında bilgi sahibi olunması, bireylerin ilişkilerine sağlıklı bir yol çizmeleri, kendisinin ve ilişkisinin dinamiklerinin farkına varması, yakın ilişkiler ile ilgili farklı araştırmalarda ve uygulamalarda uzmanlara destek olacağı beklenmektedir. Üniversitelerin psikolojik danışma servisleri başta olmak üzere genç yetişkin danışanlar ile görüşülen çift-ilişki danışma merkezlerinde çalışan psikiyatrist, psikolog ve psikolojik danışmanlara yakın ilişkilerde yaşanılan problemler üzerinde durulurken faydalanabilecekleri bir kaynak kazandırmak umut edilmiştir. Bu araştırmadan başka bir beklenti ise alanyazınına yakın ilişkiler konusunda katkı sağlaması ve bu konuda yapılacak çalışmalara esin kaynağı olmasıdır.

1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgular “Kişisel Bilgi Formunun”, “Aşka İlişkin Tutumlar lğinin”, “Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanterinin” ve “Kimlik Stilleri lğinin” ölçtüğü özellikler ile sınırlıdır.
2. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgular çalışmaya katılan Kahramanmaraş Sütçü İmam niversitesinin farklı bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler ile sınırlıdır.

1.5.Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın rneklemine oluşturan çalışma grubunun veri toplama araçlarını anlayarak, samimi ve içten cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.6.Tanımlar

Aşk; zaman içinde yavaş bir şekilde gelişen, duygulardan, davranışlardan, düşüncelerden etkilenen, insanın ömrü boyunca onunla birlikte yaşayan bir olgu olan aşk; dostluğun, cinsel ilginin, arkadaşlığın, özenin ve hizmetin bütünüdür (zabacı, 2004, Tüfekçi, 2008). En anlamlı ve derin duyguları içersin de barındıran gizemli bir psikolojik zihin ğraşı olarak da tanımlanabilir (Rubin, 1970; Wilson ve McLaughlin, 2002).

Aşk Tutumları; Birden fazla aşk tutumları ve farklı aşk türleri olduğu için bunların birbirinden ayırt edilmesini sağlamak üzere uzmanlar sistematik şekilde anlamlı farklılıklar oluşturmuşlardır. Bu araştırmacıların en önemlilerinden biri olan Lee (1973) çok boyutlu aşk sınıflandırması yapmış ve buna bağlı olarak aşk stili tipolojisinde; tutkulu(eros) , arkadaşça (storge) ve oyun gibi (ludus) aşk olmak üzere üç ana aşk türü ve özgeci (agape), mantıklı (pragma) ve sahiplenici (mania) aşk olmak üzere de üç ara aşk türünün olduğunu belirtmiştir. Bu araştırmada aşk tutumları “Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği” kullanılarak ölçülmüştür. Aşka ilişkin tutum puanlarının yüksek veya düşük olması bireyin o aşk türüne sahip olup olmadığını gösterir.

Bağlanma; En temelde bebeğin bakım veren (anne, nene, dadı vs.) ile arasında oluşturduğu kaygı durumları ile ona karşı geliştirdiği güven, korku ve kaçınma durumlarının sonucu ortaya çıkan güçlü bir duygusal bağ olarak tanımlanabilir (Ainsworth ve Bowlby, 1991). Bebeklik döneminde bakım verene karşı kurulan bu bağ zaman içerisinde diğer kurduğumuz ilişkilerin de temelini oluşturmaktadır. Özellikle yakın ilişkilerde kurulan bu bağ ile bağlanma süreci şekil alır (Hazan ve Shaver, 1987).

Bağlanma Stilleri; Bowlby (1969) bebeklikte bakım verene karşı geliştirilen duygusal bağların her birey için farklı olduğunu ve aynı bağlanma duygusu ile oluşmadığını söylemektedir. Bunun çerçevesinde Ainsworth (1978) de üç temel bağlanma olan güvenli, kaygılı ve kaçınan bağlanma stilini ortaya koymuştur. Bebeklik döneminde şekillenen bu bağlanma stilleri temelde yetişkinlik döneminde de buna benzer bağlanma stillerinin olduğunu belirten Bartholomew ve Horowitz (1991) oluşturdukları kuramda dört farklı bağlanma stilinden bahsetmektedirler. Bunlar güvenli, kaygılı/korkulu, kayıtsız ve saplantılı bağlanma stilleridir.

Kimlik; Bireyin kalıtsal özellikleri, duygusal gereksinimleri, yaşam amacı ve güçlülere karşı geliştirdiği savunma mekanizmaları ile içinde bulunduğu toplumun kültürüyle sentezlenerek oluşturduğu bir bütün olarak tanımlanabilir (Erikson, 1968).

Kimlik Stilleri; Duygu, düşünce, davranış, bilişsel süreçler, problem çözme ve karar verme gibi sosyo-bilişsel gelişim alanlarının kimlik gelişimindeki bireysel farklılıklarını ifade etmektedir. Berzonsky (1989) bu farklılıkları sistematik olarak sınıflandırmış ve üç farklı kimlik stiliyle açıklamıştır. Bunlar kaçınma yönelimli, bilgi yönelimli ve norm yönelimli kimlik stilleridir.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde “Aşka İlişkin Tutumlar”, “Bağlanma Stilleri” ve “Kimlik Stilleri” kavramları ile ilgili kuramsal bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Aşka İlişkin Tutumlar

İnsan; duygu, davranış ve düşünceler bütünüdür. Aşk bu üç etkenin birbirleri ile olan bağlarından ortaya çıkmıştır. İnsanın hayatının ilk dönemlerinden son dönemlerine kadar da önemli bir parçası olarak var olamaya devam edecektir. 1970’li yıllardan önce aşk ile ilgili konuların bilimsel açıdan araştırılabilir olmadığı düşüncesi aşkın tanımı için farklı olguları bir araya getirerek totolojik tanımlar yapılabilmeye olanak sağlamıştır. Son dönemlerde sosyal bilimlerin duygular üzerine yoğun çalışmalar yapması aşk üzerine de bilimsel araştırmalar yapılabileceğini göstermiştir (Büyükşahin, 2004; Hendrick ve Hendrick, 1986; Lee, 1977; Rubin, 1970).

Tarih boyunca aşk üzerine farklı alanlarda çalışmalar ortaya konmuştur. Yakın geçmişten itibaren de sosyal psikologlar aşk kavramını araştırmaya başlamıştır. Aşk psikoloji alanında önemli bir araştırma konusu olduktan sonra zaman için de birçok tanımın, sınıflandırmanın ve kuramsal bakış açısının oluşmasını sağlamıştır. Aşk insan yaşamı devam ettiği sürece de yeni tanımlar ve yeni araştırmaların konusu olmaya devam edecektir (Berscheid ve Walster, 1974; Hatfield, 1988; Lee, 1973; Sternberg, 1986).

2.1.1. Aşka İlişkin Tanımlar

Aşkın farklı alanlarda ve zamanlarda birçok tanımı bulunmaktadır. Aşk kavramı herkes için değişen tanımlara sahiptir. Her insan hayatı boyunca en az bir defa aşkı yaşar veya yaşayacağı aşkın hayalini kurar. Aşk kavramını sadece duygu olarak ele almamak, duygu, davranış ve düşüncelerin bir bütünü olarak bakmak gerekmektedir. İnsan aşkın kendi yaşamı için önemli olduğunu ve romantik ilişkilerinde aşkın işlevsel bir yapısı olduğunu bilmektedir. (Atak ve Taştan, 2012).

Psikoloji alanında aşk üzerine araştırma yapan kuramcılar aşk konusunda farklı tanımlar yapmışlardır. Freud (1924: 32) aşka ilişkin görüşünü şöyle dile getirmiştir: “Sağlam bir ego, rahatsızlıklar için iyi bir kalkandır; fakat daha iyi bir çare yoksa daha sağlıklı olmak için âşık olmalıyız eğer âşık olamazsak, öfke nedeniyle sağlığımızı kaybederiz” demiştir. Freud (1951) başka bir yerde ise aşk, egonun ve cinselliğin yükselmesine sebep olur demiştir. Harlow (1958) aşkı insanın başka bir şeye bağlanma davranışı olarak tanımlamıştır. Maslow (1962)’a göre aşk bireyin kendisine güveni olmadığı için ortaya çıkan ve daha aşağıdaki gereksinimlerini giderdiği “yetersiz aşk” ve kendisini gerçekleştirmek için yukarıdaki gereksinimi giderdiği “aşık olma” hali olarak iki farklı tanım yapmaktadır. Sternberg ve Grajek (1984)’e göre ise aşk; insanın yaşamış olduğu yoğun duyguların başında gelmektedir. İnsan bu duyguyu diğer duygulardan daha fazla aramaktadır. Aşk için birçok kendi davranışımız ve düşüncemiz olamayan şeyler yaparız lakin aşkın nasıl bir şey olduğunu anlamak zordur. Fromm (1956) aşkı yapmamız gerekenler, göstermemiz gereken saygı ve bir kişiye olan bağlılığımızın bir bütünü olarak varoluş amaçları içindeki farklı bir boyut olarak tanımlamıştır. Horney (1945) kişi karşısındakinin aşkını stres durumunu daha alt seviyelere indirmek için kullanıyorsa ve bundan dolayı kendini iyi hissediyorsa aşkı bir amaç olarak kullandığının farkında değildir. Buna bağlı olarak kişinin hisleri kendisine bağlı ve güven duyan bir kişi görmesiyle açıklanabilir. Tüm bu tanımlar ışığında her bir kuramcının kendi alanlarındaki yorumları ile farklı aşk tanımları ortaya çıkmıştır. Bu çalışma bağlamında ise aşkla ilgili erken yaşlardan başlayarak oluşturduğumuz bağlanma örüntülerimizin ve yaşam boyu süren kimlik gelişimimizin bir sentezi olarak tanımlanmıştır.

2.2. Aşka İlişkin Kuramlar

1950’li dönemlerde, aşkın psikoloji alanında çok fazla teorik altyapısı yoktu. Aşk kavramı, bilimin çalışma alanına insan psikolojisinin önem kazandığı yıllara göre geç girmiş olsa da birçok konu aşk ile ilişkilendirilerek çok fazla araştırma yapılmaktadır, aşk ile ilgili kuramlar geliştirilmekte ve farklı sınıflandırmalar yapılmaktadır. Aşk kavramının detaylı bir şekilde psikoloji çalışmalarında yer alması sonucunda psikologlar kendi kuramlarını ortaya koymaya başlamışlardır. 1970’li senelerde hoşlanma ve aşk kavramlarının birbirinden farklı birer kavram olduğunu araştırmak isteyen Rubin kendisinden sonra yapılacak araştırmalara da yol göstermektedir. Aynı yıllarda arkadaşça ve tutkulu aşk gibi farklı sınıflamalar da alan yazımında yer almaya başlamıştır. İlerleyen bölümlerde ise üzerinde en çok durulan kuramlara ve yaklaşımlara yer verilmiştir (Berscheid ve Walster, 1974; Büyükşahin ve Hovardaoğlu, 2004; Solmuş, 2008; Sternberg ve Barnes, 1988; Walster ve Walster, 1978).

2.2.1. Evrimsel ve Biyolojik Kuram

Evrimsel görüşe göre aşk insanların nesillerini devam etmesinde bir araç görevi görmektedir. Aşk, iki insanı bir insan yavrusuna bakmak için birbirlerine bağlamaktadır. Evrimsel bakış açısında aşk, kendiliğinden ve dış etkenlerden bağımsız bir hareket olarak sınıflandırılmaktadır. Aşk hareketlerinin birincil görevi türün devamlılığı sağlamak gibi şimdinin amacına uygun hizmette bulunur. Şimdinin amaçları ise güven, bağlılık, evlenme, cinsel ihtiyaç, anne baba olma, koruma gibi yakın zaman yatırımlarıdır. Sıralanan bu amaçlar çocuğunun da kendisi gibi başarılı olabilmesi için yapılması gereken görevlerdir. Zaman geçtikçe her bir görev diğer bir görevi doğurmakta ve belli bir sıra ile gelişmektedir. Sıralamayı ise bir yakın ilişki eşi kendine bağlama, bu eşle uzun süren bir ilişki kurma, bu eşle çocuk yapmak ve çocuklara birlik de ebeveyn görevini yerine getirmek olarak yapılabilir (Brandon, 1988).

Evrimsel kurama göre güven, sadakat ilişkide eşlerin birbirine bağlılığına hizmet etmektedir. Eşler bağlılıklarını ilişkide sağlam bir konuma getirdiklerinde aşklarını neslin devamı için amaç olarak kullanırlar. İlişkinin önemli bir parçası da cinsel yakınlık olur. Bu yakınlık neslin devamı açısından önemli olduğu kadar duygusal bağında güçlenmesine hizmet etmektedir. Neslin devamı için çocuğun olması bu aşamaya kadar olan diğer işlevlerden daha önemlidir. Çocuk olmazsa diğer işlevler önemini kaybeder. Çocuk olması durumunda

çocuğun doğması kadar doğduğu zamana kadar olan hamilelik döneminde de eşlerin kendilerine düşen görevi yerine getirmeleri çocuk ve aşk için önemlidir. Bu kurama göre çocuk anne baba için birinci ve en önemli görevdir. Kendi çocukları da eş bulup çocuk sahibi olana kadar bu süreç tam olarak tamamlanmış sayılmamaktadır (Brandon, 1988).

Aşk, biyoloji bilimine göre hayatın devam edebilmesi için önemli olan bir duygudur. İnsanlar ve hayvanların aşka biçtikleri değerler farklıdır. Hayvanlar aşkın şehvet ve çekicilik etmenlerini kullanarak cinsel arzularını doyurmaya çalışırlar. Cinsel davranışlar romantik anlarda meydana aşk duygusunu çıkartır. Şehvet ve arzu yakın ilişkilerde neslin devamı için üremeyi sağlarken, aynı zamanda da kadın ve erkek hormonlarının salgılanmasına sebep olur. Bu hormonların vücutta artması sonucu aşk duygusunda da yoğun bir artış görülmektedir (Suad, 2014).

Son yıllarda yapılan norobilim çalışmaları aşkın beyinde oluşturduğu durumların bazı hormonların değişimine sebep olduğunu göstermiştir. Feromon ve tirokdin salgılarının aşık olan bireylerde anlamlı düzeyde artış gösterdiği, seratonin hormonlarında gelişen değişiklik sonucu da bireyler farklı davranışlar sergilemeye başladığı gözlenmiştir. Bu durumun dopaminin beyni fazlaca uyardığını ve madde kullanan bireylerde olduğu düzeyde artış gösterdiği gözlemlenmiştir. Biyoloji yaklaşımına göre beyinde gelişen ve değişen bir çok etken aşık bireyde de değişimlere sebep olmaktadır. Aşk hormonların yönlendirmesi ile yol alan bir duygudur (Suad, 2014).

2.2.2. Psikanaltik Kuram

Freud (1968) aşkın temeli olarak cinselliği ön plana çıkartmasıdır. İnsan yaşam içgüdüsünden dolayı aşk, dokunma ve cinsel haz ihtiyaçları için çaba sarf ederler. Psikanaltik yaklaşımın bir diğer önemli isimlerinden biri olan Adler (2009)'e göre ise kişilerin başka kişiler ile ilişki kurması gerektiğini dile getirmektedir. Kişilerin çocukluktan getirdiği bazı olumsuz öğrenmeleri ve yanlış koşullanmaları onların doğuştan var olan ilişki kurma özellikleri üzerinde etkili olmaktadır. Kişilerin ilk olarak gördükleri ve gözlemledikleri ilişki kendi ebeveynlerinin kendileri ile ve birbirleri arasındaki ilişkidir. Daha sonra ise kardeşi varsa onla olan ilişkisidir. Kişinin çocukluğundaki bu ilişki gözlemleri ileriki hayatında kuracağı sevgi ve yakınlık bağları açısından önemlidir. Kişiler sevgiye karşı çocuklukta olumsuz koşullanmalar ve hatalı öğrenmeler gerçekleştirirse

sevgiye karşı tutumu da değişir. Bu yaklaşım bilişsel davranışçı yaklaşımın aşk duygusunun öğrenme ile oluştuğu görüşüyle benzerlik gösterir.

2.2.3. Rubin'in Aşk ve Hoşlanma Kuramı

Zick Rubin aşk konusunda ilk kuramsal çalışmaları yapmıştır. Rubin (1970) aşk kavramını davranışsal, duygusal ve bilişsel süreçlerin bir araya gelerek toplumdaki ve kişinin tutumlarından etkilenen bir olgu olarak tanımlar. Rubin'in kuramı iki ana sınıflamadan oluşur bunlardan birinci hoşlanma, ikincisi ise aşktır. Arkadaşa duyulan sevgiye hoşlanma, romantik ilişki de oluşan sevgiye ise aşk olarak tanımlamıştır. İkiisi arasında ki fark ise aynı amaç ile ortaya çıkmaları fakat farklı davranışa, düşünceye ve duyguya sebep olmalarıdır (Rubin, 1988).

Rubin'in aşk ve hoşlanma kuramında aşkı üç farklı etken üzerine kurmuştur. Bağlanmayı (attachment), kişinin karşısındaki kişi ile bir arada olması ondan ilgi görmesi ve duygusal anlamda birbirlerinin ihtiyaçlarına karşılık vermesi olarak tanımlar. nemsemeyi (caring), kişinin öncelikle kendi istek, arzu ve ihtiyaçlarını gidermek yerine karşı tarafın istek, arzu ve ihtiyaçlarını gidermeye çalışmasıdır. Yakınlığı (intimacy) ise kişinin başkaları ile olan duygu, düşünce paylaşımından farklı olarak paylaşımlarda bulunması ve güçlü bir bağ oluşturması olarak tanımlamıştır (Rubin, 1970).

Rubin kuramını sağlam bilimsel temellere oturtmak için aşk ve hoşlanma lğini geliştirmiş ve aşka ilişkin ilk bilimsel araştırmaları ortaya koymuştur (Ercan, 2008). Bu lğin temel amacı hoşlanma ve aşk kavramlarının farklılığını ortaya çıkarmaktır. Birinden hoşlanmak ile aşık olma durumunun farklılığını bireylerin duyguyu nasıl değerlendirdikleri ile ilişkili olduğunu dile getirmiştir. Araştırmasını niversite öğrencileri üzerinde çalışarak desteklemeye çalışmıştır. lk sorularında aşk ve hoşlanma duygularına ait farklı sorular bulunmaktadır. Öğrencilerden cevap verirken hem sevgililerini hem de yakın arkadaşlarını düşünerek cevap vermeleri istenmiştir. Çalışma sonuçları ise aşk sorularına sevgiliyi düşünerek cevap verildiğinde anlamlı düzeyde yüksek puanlar alınırken, hoşlanma sorularına ise yakın arkadaş düşünülerek cevap verildiğinde anlamlı düzeyde yüksek puanlar alınması şeklindedir. Bu araştırma ile Rubin aşka ilişkin ilk nicel çalışmayı alana kazandırmıştır (Ercan, 2008; Hortaçsu, 2012; Sternberg ve Grajek, 1984).

2.2.4. Hatfield'in Tutkulu ve Arkadaşça Aşk Kuramı

Rubin'den sonra aşk üzerine detaylı araştırma yapan önemli isimlerden biri olan Hatfield aşkı iki sınıfa ayırmıştır. Bunları *arkadaşça aşk* ve *tutkulu aşk* olarak adlandırmıştır. Arkadaşça aşk yaşayan bireyler romantik ilişki yaşadığı kişilere karşı daha samimi davranır, onun üzülmemesi için daha dikkatli olur, birbirlerini anlama konusunda özen gösterirler ve birbirlerine her konuda yardım ederler. Tutkulu aşk yaşayan bireyler ise romantik ilişki yaşadığı kişiyle daha istekli, arzulu ve şehvetli bir aşk yaşar (Hatfield, 1988).

Tutkulu aşk romantik ilişkinin başlarında duygu, düşünce ve davranış olarak yoğun şekilde yaşanır. Bireyler romantik ilişki partneri ile birlikte olmak ona ulaşmak, cinsel doyum sağlamak gibi ihtiyaçlarını karşılamak ister. Bu ihtiyaçların giderilmemesi veya istenilen seviye de olmaması kişide üzüntü, yoğun kaygı ve kıskançlık gibi duygulara yol açar. Tutkulu aşk zamanla kendi özelliklerini kaybetmeye başladığında daha samimi, anlayışlı ve güvene dayalı arkadaşça aşka dönüşür. Bireylerin karşısında ki kişiyi değerlendirmeleri bu süreçte daha gerçekçi olmaya başlar. Arkadaşça aşk da sevgi diğer tüm duyguların önündedir. Bireyler romantik ilişki partnerinin mutluluğu için kendi mutluluklarından tavizler verir. Fedakarlık, kendinden ödün verme, hiçbir koşul öne sürmeden sevme gibi özellikleri ile arkadaşça aşk içten bir aşk yaşamaktır. Arkadaşça aşk yaşayan bireylerin, tutkulu aşk yaşayan bireylere göre ilişkilerinde ki memnuniyet düzeyleri daha yüksek olduğu gözlemlenebilir (Dashdamirov, 2013; Ercan, 2008; Kim ve Hatfield, 2004; Hatfield ve Rapson, 1996).

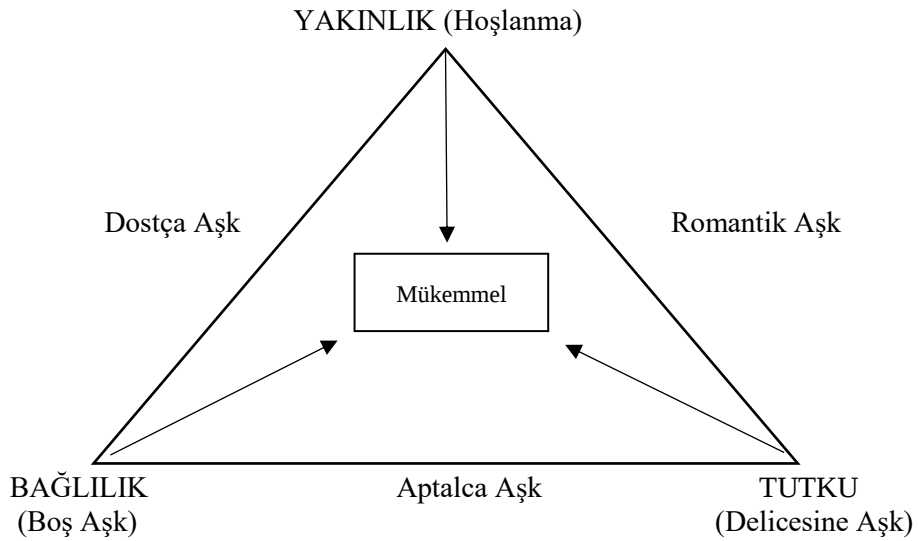
Hatfield ve Sprecher (1986) bireylerin aşka olan tutumlarını duygusal, davranışsal ve bilişsel etkenleri ile ölçebilmek için Tutkulu Aşk Ölçeğini (Passionate Love Scale) alana kazandırmışlardır. Bu ölçek de aşkın duygusal bileşeni ile ilişkiye olan tutkuyu, ilişkide yaşanan iyi, olumlu hissedilen duygularda veya kötü, olumsuz hissedilen duygularda kişilerin tutumunu, davranışsal bileşeni ile yakında bulunma, fiziksel olarak temas da bulunma ve sevgi için harekete geçmeyi ölçmeye çalışmışlardır. Bilişsel bileşeni ile ise sevgilinin değerlerini, korkularını, olumlu ve olumsuz özelliklerini bilme ve sevgili tarafından tanınma isteğini ölçmeyi amaçlamışlardır. Arkadaşça aşk için herhangi bir ölçek geliştirme girişiminde bulunmamışlardır (Berscheid ve Walster, 1978; Hatfield, 1988).

2.2.5. Sternberg'in Üçgen Aşk Kuramı

Aşk her bir insan için farklı duygu, düşünce ve davranış demektir. Bundan dolayıdır ki aşk için tek bir tanım yapılamamaktadır. Bazı insanlara göre aşk ansızın karşımıza çıkar ve biz bu duyguya anında kapılırız. Bazılarına göre ise aşk için uzun bir zamana ihtiyaç vardır. Kiminin aşkta beklentisi sevgiye, güvene, samimiyete, anlayışlı olmaya bağlıdır. Kiminin ise beklentisi anı yaşama, fiziksel temas, tutkulu olmaktır. Her insana ve her ilişkiye göre farklı tanımlar yapılması aşk için farklı kuramların ortaya çıkmasını da kaçınılmaz yapmıştır.

Sternberg de kendinden önceki kuramcılar gibi aşkı farklı sınıflamalar yaparak açıklamaya çalışmıştır. Sternberg aşkı üç ana unsura ayırmıştır ve kuramını bu unsurlar üzerine temellendirmiştir; yakınlık, tutku ve karar/bağlılık. Yakınlık unsurunda, ilişkide ki yaşanan paylaşımları, duygusallığı ve kişilerin aralarında ki anlayışlarından bahseder. Tutku unsurunda, istenmeden ortaya çıkan romantizmi, cinsel arzuları, fiziksel teması yani içten gelen güdülerden bahseder. Bağlılık unsurundan ise aşkın mantıksal tarafı olduğundan ve iki şekilde olduğundan bahseder. Birincisi kısa zamanda verdiği kararlar yani karşısındakine sevgi duyduğu ve aşık olduğu zaman. İkincisi ise uzun zaman ilişkisine devam edeceği ve aşkını mantığına da kabul ettirdiği zaman. Tek unsurdan oluşan ilişkiler diğer unsurların birleşmesi ile oluşan ilişkilerden daha uzun sürelidir. Sternberg bu üç unsurun tek başlarına ve bir arada olmaları ile toplamda sekiz farklı aşk sınıflaması yapmıştır (Sternberg, 1986, 1998; Sternberg ve Grajek, 1984).

Şekil 1. Sternberg'in Aşk Üçgeni (Sternberg, 1986)

1) *Aşksızlık*: Sternberg'in aşk kuramına ait yedi farklı aşk biçiminden hiçbirine uymayan ve üç ana bileşenin (tutku, bağlılık ve yakınlık) de bulunmadığı aşk çeşididir. Sosyal yaşamımızda rastgele yaşanan anlam ifade etmeyen ilişkilerdir.

2) *Yakınlık (Hoşlanma)*: Üç bileşenden tutku ve bağlılık/karar bulunmazken sadece yakınlık bileşeni bu aşk biçimini oluşturmaktadır. Hoşlanma genel olarak karşındakine bağlılık, sıcaklık ve yakınlık hissettirmesine rağmen sürekli bir bağlılığın olmadığı ve yoğun şekilde tutkunun olmadığı gerçek arkadaşlık olarak ifade edilebilir.

3) *Tutku (Delicesine Aşk)*: Üç bileşenden yakınlık ve bağlılık/karar bileşenlerini barındırmazken sadece tutku bileşenini barındıran aşk biçimidir. Bireyler partneri olacak adaylarını ilk defa gördüklerinde hissettikleri aşk halidir. Partnerin gerçek özelliklerine değil, kendi hayal ettiği özellikleri ile ona aşk duyar.

4) *Bağlılık (Boş Aşk)*: Üç bileşenden tutku ve yakınlık bileşenlerini bulunmazken sadece bağlılık/ karar bileşenin olduğu aşk biçimidir. Bu aşk biçimi Bu tip aşklarda bağlılık kalır fakat yakınlık ve tutku bitmiştir. Toplumumuzda yaygın görülen görücü usulü evlilikler boş aşkla başlayabilir ya da zıt bir şekilde güçlü bir aşk boş aşka dönüşebilir.

5) *Romantik Aşk*: Birbirine duygusal bağlılık devam ederken fiziksel, cinsel çekimin yüksek olması ve tutkunun uyarılması olarak ifade edilebilir.

6) *Arkadaşça Aşk*: Genellikle tutkunun bittiği, fakat yoğun duygu ve bağlılığın kaldığı ilişkilerde görülür. Kişiler hayatlarını paylaşırlar fakat cinsel ve fiziksel arzu yoktur. Arkadaşıktan farklı olarak bağlılık arkadaşça aşkın sürdürülebilirliğini arttıran bir etkidir. Kendi aile üyelerimizle kurduğumuz ilişkiler buna örnektir.

7) *Aptalca Aşk*: Yakınlık içermez tutku ve bağlılık sıklıkla bulunur yakınlığın olmadığı bağlılığın sadece tutkulu ile sağlandığı aşk türüdür. İlişki ilerledikçe tutku bileşeni de kaybolur ve sadece bağlılık bileşeni kalır.

8) *Mükemmel Aşk*: Yakınlık bağlılık tutku bileşenlerinin üçünü bir arada ve dengeli olarak barındırır. Çok az ilişki bu tip aşka sahiptir. Bu sebeple ulaşılabilirliği düşüktür. Bu tip ilişki zamanla arkadaşça aşka dönüşebilir.

Şöyle ki aşkın bu üç bileşenini bilmek çiftin ilişkisindeki sarsıcı etkilerini bilip onlardan korunmalarına ve eksik oldukları noktaları kapatmalarına yardımcı olur ve ayrıca zaman bu

üç bileşenin oluşmasına sebep olmaz. Asıl önemli unsur da bir ilişki sona erdiğinde onu fark etmektir.

2.2.6. John Alan Lee'nin Çok Boyutlu Aşk Teorisi

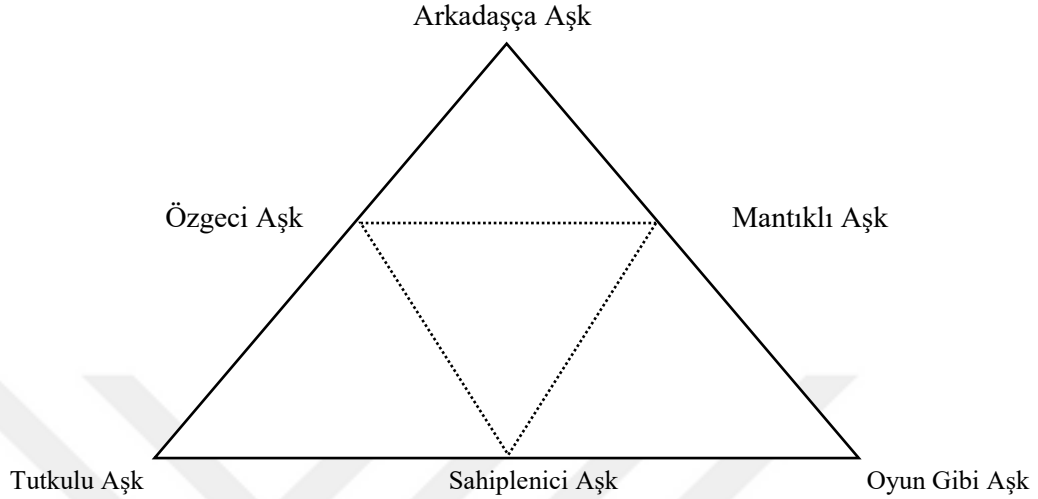
J. Alan Lee, yaptığı araştırmalar sonucunda çeşitli değişkenlerden (cinsiyet, yaş vb.) topladığı bilgiler ile aşkın kendiliğinden oluşan bir davranış olmadığı, sonradan öğrenilen tecrübeler olduğuna ulaşmıştır. Anne-baba, arkadaşlar, sosyal yaşantılar ve tarihsel bağlar bireylerin aşka ilişkin görüşlerini biçimlendirmede aktif bir rol alır. J. Alan Lee; aşk çeşitlerinin, yaşam biçimlerinin farklılaştığı gibi değiştiği ve bireylerin seçebildiği bir davranış olduğu tezini ortaya atmıştır (Lee, 1973). Bireylerin romantik ilişki partnerlerinin kendi kültüründen farklı bir kültüre sahip olması ilişkiden beklentilerini de etkilemektedir ve aşkın bireysel etmenlerden çok kültürel etmenlerden etkilendiğini göstermektedir (Smith ve Klases, 2016). Lee'nin teorisinin ortaya çıkmasında renkler büyük bir öneme sahiptir. Doğada üç ana renk (sarı, mavi ve kırmızı) olduğunu ve gördüğümüz tüm diğer renk çeşitleri bu üç ana rengin bir araya gelmesi ile oluştuğundan teorisini bu bilgi üzerine inşa etmiştir. Lee'nin teorisinde her bir ana renk için bir kavram bulunmaktadır. Tutkulu aşk, arkadaşça aşk ve oyun gibi aşk üç ana rengin yerini aldığından bahsetmiştir. Ara renklerin yerine ise oyun gibi aşk ile arkadaşça aşkın bir araya gelmesi ile mantıklı aşk; oyun gibi aşk ile tutkulu aşkın bir araya gelmesi ile sahiplenici aşk; arkadaşça aşk ile tutkulu aşkın bir araya gelmesi ile özgeci aşk çeşitleri ortaya çıkmaktadır.

Üç ana rengin oluşturdukları çeşitli renklerden üstünlüğü bulunmamaktadır. Mavi yeşilden daha kıymetli veya renkli değildir. Aşk çeşitlerinin de birinin diğerinden daha iyi veya üstün olduğu söylenemez (Lee, 1974, 1988). Bireylerin romantik ilişkilerinde ki aşk biçimleri partneri değiştiğinde değişkenlik göstermektedir. Devam eden bir romantik ilişkide de zaman içersin de aşk biçimlerinde farklılık olabilmektedir. Teorinin önemli bir hususu ise ilişki devam ederken sadece bir aşk biçimine bağlı kalınmadığı, aynı anda veya ilişkinin ilerleyen zamanlarında farklı aşk biçimlerinin ortaya çıkacağını dile getirmesidir (Lasswell ve Lasswell, 1976).

Lee (1977) aşk kavramının günümüz dillerinde birçok şekilde ifade edildiğini ve aşk biçimlerinin günümüz dillerinde isimlendirilmesinin yetersiz kalacağını dile getirmiştir. Aşk biçimlerinin isimlendirilmesinde Yunan ve Latin sözlüklerinden kelimeleri kullanmanın daha kapsamlı olacağını dile getirmiştir. Lee çok boyutlu aşk biçimleri ana unsurlarını eros

(tutkulu aşk), starge (arkadaşça aşk) ve ludus (oyun gibi aşk); ara unsurlarını ise agape (özgeci aşk), pragma (mantıklı aşk) ve mania (sahiplenici aşk) olarak isimlendirmiştir.

Şekil 2. Lee'nin Altı Aşk Biçemi (Lee, 1988)

1. Tutkulu Aşk (Eros): Romantik ilişkide bireyler partnerinin dış görünüşüne ait özellikleri bilir ve ilişki için uygun olup olmadığına karar verir. Bu aşk biçiminde önemli olan fiziksel çekicilik, cinsel yakınlık ve ilgi gibi özelliklerdir (Levine, Aune ve Park, 2006). Cinsel yaşam ilişkinin başından itibaren olması gereken bir durumdur ve cinsel konularda iyi olmak partnerde bulunması gereken bir özelliktir. Tutkulu aşka sahip bireyler ilişkileri için gerekli riski alabilirler fakat bu risk içerisinde fazla duygusal davranış yoktur (Levine ve ark., 2006).

Tutkulu aşk yaşayan bireyler partneri ile sık sık bir araya gelmek istese de bu sağlıklı bir durum değildir. Bu duruma bağlı olarak bu aşk biçimine sahip bireylerde kıskançlık duygusu ilişkiye zarar vermeyecek şekildedir. Bu bireyler yakın bağlar kurmayı ve yoğun duygular yaşamayı isterler. Yakın olabilmek için partnerinin geçmiş ilişkilerini, aile yapısını, günün birlikte olmadıkları zamanlarında neler yaptığını bilmek ve kendi hakkında da her şeyi partneriyle paylaşmak isterler (Lasswell ve Lasswell, 1976). Bu durumu destekleyen bir araştırmada da tutkulu aşk yaşayan bireylerin partnerine karşı sosyal ilgisinin diğer aşk biçimlerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Küçük Helvacı, 2012).

2. Oyun Gibi Aşk (Ludus): Romantik ilişkide bireyler partnerlerin de belirgin bir fiziksel özellik aramazlar. Partnerinin eğlenceli olması; fiziksel olarak çekici olması, iyi bir karakteri olması, iletişim becerileri yüksek olması ve zeki bir birey olmasından daha önemlidir

(Levine ve ark., 2006). Lee'ye göre bu bireyler cinselliği cinsel bir yakınlıktan ziyade oyunun bir eğlence parçası olarak görürler. Cinsellik konusunda bu bireyler bencilce davranabilirler. Partnerlerinin bu konuda kendilerini tatmin etmediklerini düşünürlerse ilişki için emek vermezler (Lasswell ve Lasswell, 1976). Bu aşk biçimine sahip bireyler eğlencenin daha önemli olduğunu düşünür ve ilişkileri genel olarak kısa sürmektedir. Aşk bu bireyler için oyun oynama gibi görülür, partnerler birbirleri ile vakit geçirirler fakat bağlanma veya yakın ilişkiler kurmazlar. Bu bireyler oyun arkadaşı olarak gördükleri partnerlerini değiştirmekten çekinmezler. Partnerleri yanlarında olmadığında çevresindeki diğer bireyleri seçerler ve sadece oyun sonucu oluşan ödülle değil oyunun içinde bulunduğu zamandan da zevk alırlar (Lee, 1974).

3. Arkadaşça Aşk (Storge): Bu aşk biçimine sahip bireyler partnerinde belirgin fiziksel özellikler aramazlar fakat partnerinin daha içten ve şefkatli olmasını isterler (Lee, 1977). Bu aşkı yaşayan bireyler diğer aşk biçimlerinden farklı olarak partnerinin fiziksel çekiciliği olmaması ilişki için gereklidir. Partnerlerin birlikte zaman geçirecekleri etkinliklerin olması ve ilgilendikleri konuların ortak olması ilişkiyi güçlendirir. Bireylerin ilgili, zeka seviyesinin yüksek olması, iletişim becerilerinin yüksek olması partnerlerin birbirine olan bağlılığını artırır (Levine ve ark., 2006). Romantik ilişkinin süreç içerisinde şekillendiği, benzer özelliklere sahip bireylerin birbirlerine değer verdikleri bir aşk biçimidir. Partnerler birbirleri ile bilgi alışverişinde bulunmayı ve bir şeyler paylaşmayı severler. İlişki de yaşanması gereken derin şeyler ilerleyen zamanlarda yaşanması daha uygun bulunmaktadır. Bu aşk biçimine sahip bireylerin ilişkisinde ileriye dönük planlı bir yaşam hayali vardır.

4. Mantıklı Aşk (Pragma): Arkadaşça ve oyun gibi aşkın bir araya gelmesi ile oluşan mantıklı aşka her zaman geleceği düşünüen, planlarını bu yönde yapan ve planlar dışına çıkmamanın daha güvenli olduğunu düşünüen bireyler sahiptir. Kişiler partnerinin geçmiş yaşantısını, deneyimlerini önemser ve partneri ile uyum içersin de olmayı ister. Mantıklı âşıklar partnerleriyle bazı temel konularda uyumlu olmak isterler. Bu konular kültürden kültüre değişiklik göstermektedir. Geleneksel toplumlarda partnerin etnik köken, aile yapısı ve sosyoekonomik durum gibi daha dışsal özellikler aranırken, modern toplumlarda ise daha çok benzer ilgi alanları, eğitim düzeyi gibi içsel özellikler aranmaktadır. Mantıklı âşıklar genel olarak sosyal faaliyetlerin içersin de bulunmaktan hoşlanırlar ve partnerlerini bu ortamları kullanarak bulmaya çalışırlar. Mantıklı âşıklar ilişki istedikleri gibi gitmediğini

düşüyorlarsa objektif karar vererek, aşkı oyun gibi gören bir aşık gibi kendisine uygun bir başka partner arayacaktır (Lee, 1974; 1977; 1988).

5. Sahiplenici Aşk (Mania): Tutkulu ve oyun gibi aşkın bir araya gelmesi ile oluşan sahiplenici aşkın en temel özelliği kıskançlık duygusunun yoğun olarak yaşanmasıdır. Sahiplenici aşıklar partnerinin yaptığı davranışlardan, ilgisinden ve kendisine olan sevgisinden çoğu zaman memnun değildir. Partnerinin yokluğu durumundaki çaresizliği ile varlığındaki mutluluğu arasında çoğu zaman gidip gelmektedir. Bu aşıklar yoğun olarak partnerini kaybetme korkusu yaşar. Bu korku ilişkide kaygıya sebep olur ve ilişkinin bitmesine de izin vermez. Sahiplenici aşıklar ilişki ne kadar problemlili olsa da ilişkiyi bitiremezler ve genel de ilişkiyi partneri bitirmektedir. İlişki bitse bile sahiplenici aşıklar ayrılığı kolay şekilde atlatamazlar. Buna karşın aşkı oyun gibi gören aşıklar gibi çok fazla ilişki yaşayabilirler (Lee, 1974; 1977; 1988).

6. Özgeci Aşk (Agape): Tutkulu ve arkadaşça aşkın birleşmesi sonucunda ortaya çıkan özgeci aşkın en önemli özelliği her durumda partnerinin iyiliğini istemektir. Özgeci aşık parterine karşı cömert, sevgisini karşılık beklemeden veren, partnerinin eksiklerine takılı kalmayan ve tüm hatalarını görmezden gelen bir tutum içerisindedir. Özgeci aşık için karşı tarafın aşık olup olmamasının bir önemi yoktur. Partnerinin faaliyetlerine katılır ve bu durumundan oldukça memnun kalır. Kıskançlık duygusu bu aşıklarda ya çok azdır veya hiç yoktur (Lee, 1974; 1977; 1988).

2.3. Bağlanma Stilleri

Bağlanma bireylerin süregelen hayatları içerisinde duygusal bağdaşımında bulunmalarının sebebini açıklayan bir teoridir. Bağlanma doğum ile başlayıp kendilerine bakan kendilerini yetiştiren kişilere karşı gelişen ve bireylerin gelişimsel olarak yaşamasının önemli bir konuma sahip olduğu bir kavramdır. Bağlanma teorisini John Bowlby ve Mary Ainsworth ortaya atmış ve üzerine çalışmalar yapmıştır. Bağlanma hayata gözlerini yeni açmış bir bebeğin temel ihtiyaçları olan besin barınma yetersizlikleri karşılanırken bununla beraber güven duygusunun da temelini atmaktır. Bu güven kalitesini belirleyen ve bununla birlikte gelişen bağlanma kavramının en önemli noktasını oluşturan durum bakım veren kişiyle yaşanan ilişkidir. Bebeğin bu ilişkiyi devam ettirmesinin temel sebebi de güveni sürdürmek istemesidir. Bebeğe bu koşulları bakım veren (anne, anneanne, babaanne, dadı vs.) sağlar (Bowlby, 1988). Goodfriend (1993)'in elde ettiği çalışmalara göre bebek, anne ile olmayı

herhangi bir bakım veren ile ya da nesne ile olmaya tercih eder. Anne ve bebek arasındaki tensel bağı ilişkiyi kuvvetlendirdiği yönünde bulgular da mevcuttur (Troy, 1995). Bebek bu sayede çevreyi keşfederek öğrenir ve gelecek fiziksel tehlikelerin farkında olur. Tehdit anlarında bakıcının erişilebilirliği sekteye uğrarsa bağlanma teorisi devreye girer bakıcının tehdit durumunda ki yaklaşımı ilişkiyi yeniden düzenler ve yeniler böylece sıkıntı stres veren ayrılığa yönelik tepki ortaya çıkmış olur ve gerilim azaltılmaya çalışılır (Sümer ve Güngör 1999a). Bebekler doğdukları andan itibaren bakım verenle yakınlaşmayı ve bu yakınlığı sürdürme çabasındadırlar ve bu durumun getirmiş olduğu bakım verenleriyle göz teması kurma isteği belirgindir. Annenin bebeğine gösterdiği bağ herhangi bir çıkar amacı gütmeyen duygusal yakın olmak istemesinden doğan bir bağdır. Ayrıca bebeğe yabancı gelen insanların bulunmuş olduğu odada bebeklerin araştırma ve çevreyi keşfetme isteğinde bir azalma meydana geldiği gözlenmiştir (Ainsworth ve Bell, 1970). Dolayısıyla bağlanma ve keşfetme arasında yakın bir ilişki bulunmuştur. Bowlby 'e göre bakım verenden ayrılık bireylerde bazı benzer tepkiler vermesine sebep olmuştur; bebek gözyaşı döker, çevrede bakım vereni arar duygusal olarak sapma yaşar (Hazan ve Shaver, 1987). Bakım veren ile yaşanan sağlıklı bir ilişki bireyin zihninde istenen yönde şemalar oluşturur. Bu şemalara ise bilişsel temsiller denilir. Bowlby de ise bu temsiller “içsel çalışan modeller” adını alır. İçsel çalışan modeller bireyin zihnindeki diğer insanlara karşı güven duygusunu yöneten ve kendini sevip sevmediği yönünde oluşan algılar toplamıdır. İnsanlara karşı davranış eğilimleri de bu durumdan etkilenir (Bowlby, 1969).

Bowlby'a göre bebek ve anne bağlanmasını gösteren 5 tür davranış bulunmaktadır; emme davranışı, yaklaşma davranışı, takip etme davranışı ve gülme davranışı. Bu davranış eğilimleri anne ve bebek arasındaki yakınlık ve bağı olumlu yönde etkileyen eğilimlerdir. Bu davranış eğilimlerine birincil stratejiler denir ve birincil stratejiler stresi ve gerilimi azaltır. Fakat bu davranış eğilimleri sağlıklı yönde ilerlemezse stres anksiyete artar ve gerilim azalmaz bunlara da ikincil stratejiler denir. Bebekler doğdukları andan itibaren ihtiyaçlarının bakım veren tarafından giderilebilmesi için ağlama tepkisinde bulunurlar buradaki asıl unsur ağladıkları andan sonra bakım verenlerinin kendilerine göstermiş olduğu karşılıktır. Yani bebekler ağladığı zaman annelerinin bebeklere verdiği teselliler bebeklerin ağlama davranışında ileriki zamanlarda azalma meydana getirmiştir (Bowlby, 1988).

2.4. Bağlanma Kuramları

Bağlanma kuramları bireylerin bağlanma biçimini anlatan kendisi ve başkaları ile olan ilişkisini gösteren etkileşim durumudur. Bağlanma ilk kez Bowlby aracılığıyla uygulanmıştır. Bowlby bağlanma çalışmalarını yaparken Darwin'in evrim teorisinden etkilenmiştir. Bowlby'e göre insanlar hayatta kalabilmek için, tehlikelerden kaçınmak için belirli bir biyolojik donanım fizyolojik güdülere sahiptirler ve en temelde bağlanmanın amacı tehlikelerden hayatımızı korumaktır. Bowlby kuramını ortaya çıkartırken temelde insanın içsel süreçlerine daha fazla odaklanmıştır bu sebepten dolayı da içsel çalışan modelinde bağlanılan nesne ile ilgili bağ ve kopukluk durumundaki tepkileri içerir. İçsel çalışan modeli bütünleyen iki şemadan biri "değerli ben" ve "güvenilir o" şema temsilleridir. İçsel çalışan modeli bebeklikte daha esnektir, dirençli değildir, değişebilir ve dönüştürülebilirdir. Yetişkinlikte ise değişime daha dirençlidir ve esneklik payı çok azdır. Bağlanma faktörleri bebeğin doğumunun ilk zamanlarında çok belirgin değilken sonraki ilk altı ayı kapsayan dönemlerde daha belirgin bir biçimde ortaya çıktığı belirtilmektedir (Bowlby 1973). Bowlby'e göre çocukluk çağında gelişen bağlanma biçimi yetişkinlikte kurulacak bağlanma stilinin devamı niteliğinde olmaktadır.

Bartholomew ve Horowitz (1991) bağlanma kuramına göre ise bebeklik çağındaki bağlanma ile yetişkin bağlanması arasındaki tek fark bebeklik çağı bağlanmasının tek yönlü oluşu fakat yetişkin bağlanmasının iki yönlü oluşudur. Bartholomew ve Horowitz (1991)'de Bowlby ve Ainsworth'un bağlanma kuramlarını alıp kendine ait bir kuram oluşturarak daha ileri boyuta taşımıştır. Bireylerin çocukken bakım veren ile yaşadığı ilişkiler yetişkinliğe geldiğinde diğer insanlarla olan ilişkisini de etkilemektedir. Bu da içsel çalışma modelinin gelecekte bireyin diğer bireylerle olan etkileşiminde oldukça önem arz ettiğinin göstergesidir.

Alanyazınında bağlanma üzerine çalışan çeşitli kuramlar olmuştur. Bowlby, Bartholomew, Ainsworth, Hazan ve Shaver olmak üzere pek çok çeşitli bağlanma kuramı öncüleri bulunmaktadır.

2.4.1. Erken Çocukluk da Bağlanma (Üçlü Bağlanma Modeli)

Ainsworth bağlanma modelini oluştururken Blehar, Waters ve Wall'in modellerinden etkilenerek çalışmalar yapmıştır ve üçlü bağlanma modelini oluşturmuşlardır. Bu çalışmalarından birisi yabancı durum deneyidir.

Yabancı Durum Deneyi

Bowlby'nin yakın çalışma arkadaşı olan Ainsworth bağlanmayı çalışabilmek amacıyla bir deney yürütmüştür. Bu deneyin asıl amacı bebeğin yabancı kişilerle aynı ortamda bulunduğu göstermiş olduğu tepkilere bakarak bağlanma stillerinin neler olabileceğine dair dayanaklar oluşturmaktır. Deneysel ortamda bakım veren ile bebeğin bağlanması incelenmiştir. Bu koşullar doğrultusunda bebek ve bakım verenin ayrılma tekrar birleşme durumlarında bebeğin çevreyi keşfetme düzeyindeki değişimlerdir. Anne odadan çıkar ve bebek çevreyi keşfetme sürecine destekte bulunacak oyuncaklara karşı ilgisiz kalmayıp oyuncaklarıyla oynamaya ve sakin kalmaya devam ediyorsa güvenli bağlanma dayanakları bulunduğu belirtilir. Fakat anne ayrıldığında bebek daha gergin ve çevreyi keşfe dair herhangi bir eylemde bulunmuyorsa ve anne tekrar geldiğinde bebek yakınlık kurmayı reddedip göz teması dahi kurmuyorsa güvensiz bağlanma stiline sahiptir denilir. Ayrıca bazı bebeklerin hem anne kucağına sarılmak isteyip hem de anneye karşı kaçınma itme tepkisini aynı anda gösterdiği belirtilmiştir (Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall, 1978). Ainsworth ve ark. (1978) bu yabancı durum deneyinin sunduğu dayanakları kullanarak üçlü bağlanma modelini ortaya çıkartmışlardır.

Güvenli Bağlanma: Güvenli bağlanan bebeklerin eylemleri anne odadan çıktığında bebeğin endişe duyması ve anne geldiğinde anneye yakınlık ve sevgi faaliyetlerinin göstermesidir. Ruhsal olarak rahat olmasıdır. Bebek bakım verenle beraberken çevreyi keşfetme konusunda daha istekli olmuştur. Bakım veren bebeğin ihtiyaç ve stres durumunda bebeğine yönelik duyarlı davranışlar gösterdiğinde bebekte güvenli bağlanma stili gelişir. Güvenli bağlanan bireyler ilişkilerinde ise sevmeyi isteyen ve seven durumundadırlar diğer bireylerinde sevmeyi hak eden insanlar olduğunu düşünürler onlara değer gösterirler. Bu bağlanma stiline sahip bireyler ilişkilerinden daha olumlu dönüt alırlar ve ilişkilerinde daha tutarlı davranırlar.

Kaygılı-Kararsız Bağlanma: Kaygılı bağlanma yaşayan bebeklerde bakım veren odadan ayrıldığında huzursuz olmuşlar endişeli tavırlar sergilemişlerdir. Bakım verenler ise bebeğin taleplerine dengesiz tepkiler vermişlerdir. Bu bebeklerin deneysel ortamda bakım verenleri odadan ayrıldığında, bilişleri o kadar çok bakım verenin düşüncesiyle belirgin hale gelmiştir ki çevreyi keşfe çıkamamışlardır. Bu bağlanmayı yaşayan bebekler ileriki dönemde kurmuş oldukları ilişkilerinde bağımlı ve çok kuruntulu olmuşlardır.

Kaçınan Bağlanma: Kaçınan bağlanma stiline sahip bebekler deneysel ortamda bakım verenler ortamdaki ayrıldığında huzursuz olma tepkileri göstermezler, ağlamazlar ve bakım verenler tekrar ortama döndüğünde ise temas veya yakınlık kurmak istemezler. Ortamda bulunan yabancı tarafından sakinleştirilebilirler dikkatlerini çevreyi keşfetme sürecine yoğunlaştırabilirler fakat güvenli bağlanma stiline sahip bireyler kadar ilgi aktivite düzeyleri yüksek değildir. Anne ile göz teması kurmayabilir samimi olmaktan kaçınabilirler rahatsızlık hissederler ve kendi işlerini kendileri görmek için yoğun çaba sarf ederler bu sebepten dolayı da kendilerine güvenir görünürler.

Bu bağlanma stillerine ek olarak Main ve Solomon (1986) dördüncü bir bağlanma stili olan organize olmayan bağlanma stilini de eklemiştir. Bu bağlanma da bebek çevreden de anneden de korktuğunu gösteren eylemlerde bulunmuştur.

Organize Olamayan-Dağınık-Karışık Bağlanma: Bu bağlanma stiline sahip bebekler süreç içerisinde hem kaçınan hem de korkulu bağlanma stili davranışlarını göstermişlerdir. Bakım veren döndüğünde hem mutlu olur hem de öfkeli, kızgın, endişeli davranışlar gösterir. Yani davranışlarını düzenleyip organize edemez. Tutarlı bir silsile yoktur. Dengesiz ve dağınık örüntü vardır.

2.4.2. Yetişkinler de Bağlanma (Dörtlü Bağlanma Modeli)

Bartholomew ve Horowitz (1991) ise ergen ve yetişkinlerin bağlanma stillerini incelemişlerdir ve bunu dörtlü bağlanma stili olarak açıklamışlardır. Bartholomew ve Horowitz'in modelinde benlik ve başkaları modelin stillerini belirleyen temel faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Benlik etkeni eğer pozitif ise bireyin kendine olan öz saygısı ve sevelebilmeye dair algıları olumlu yöndedir. Diğer bir temel faktör olan başkalarına ilişkin boyutu ise başkalarının güvenme duygusu, yakınlığı, temas isteği, destek alma ve destek verme toplamı olarak düşünülebilir.

Güvenli Bağlanma: Bu bağlanma stilinde güvenli bağlanma etkenleri olarak olumlu benlik modeli ve olumlu başkalarına ilişkin algı vardır. Kendilerini ve başkalarını sevmeye değer görürler. Hem kendilerini hem de başkalarını güvenilir, iyi niyetli görürler. İlişkilerini başlatmakta ve ilerletmekte iyidirler. Yakınlık ilişkisinde ve temas kurmada daha gerilim seviyeleri azdır ayrıca daha rahattırlar. Bireyler doğal süreç içinde sevmeye ve değer verme ihtiyacıyla dünyaya gelmişlerdir. Kendini sevmeye ve değer verilmeye layık görürler. Bu

ihtiyaçlarını eğer istenen seviyeye ulaştırırlarsa güvenli bağlanma stiline sahiptirler demektir.

Saplantılı Bağlanma: Bu bağlanma stiline sahip olan bireyler olumsuz benlik olumlu başkaları algısı vardır. Bu bireyler kendilerini sevmeye ve değer görmeye layık bulmazlar. Bunu da başkalarına samimi davranarak saklarlar. Başkalarının takdir etmesi ve onay vermesi onlar için büyük önem arz eder. Kendilerine değer vermemek fakat başkalarından değer görmeyi yüksek ölçüde önemserler.

Kayıtsız Bağlanma: Bu bağlanma stilinde olumlu benlik olumsuz başkaları modeli vardır. Bu bireyler kendilerini çok seven ve kendilerine çok değer veren insanlardır. Fakat diğer bireyleri sevmeye değer görmezler. Yakınlıktan kaçınırlar ve yakınlığa karşı tepkilidirler. Kendi özerklikleri benlik değerleri her şeyden çok daha önemlidir. Yaşayacakları hayal kırıklıklarına karşı önceden geliştirdikleri savunmaları vardır. Diğerlerine güven yoktur. Kendilerini başkalarına göre daha çok önemserler başkaları onun gözünde negatif öneme sahiptir. Başkalarına büyük ölçüde ret vardır.

Korkulu Bağlanma: Bu bağlanma stilinde olumsuz benlik olumsuz başkaları algısı vardır. Bireyler hem kendilerine hem de başkalarına karşı sevgi ve değer vermeyi gerekli görmezler. Sosyal anlamda sıkıntılar yaşarlar. Takdir görmek onay almak istekleri bakımından saplantılı bağlanma stiline benzerler fakat saplantılı bağlanma stilinden ayırt edici noktası korkulu bağlanma stili saplantılı bağlanmaya göre ilişkilerinde reddedilmekten ve hayal kırıklığı yaşamaktan korktukları için temastan ve samimiyet kurmaktan kaçarlar. Bu bağlanma stilinin insanları sevilmeyeceğine dair düşünceleriyle kendilerini tıpkı bir koruma kalkanı içerisine alırlar.

Bağlanma temelde bireylerin erken yaşlarda yakınında bulunan insanlara karşı oluşturduğu bağ olarak tanımlanmış olsa da yetişkin ilişkilerinde de bu bağların kullanıldığı görülmektedir. Bağlanma, yakın ilişkilerin dinamiklerini oluşturan önemli bir unsurdur. Bireylerin bağlanma tarzları yakın ilişkilerdeki duygu, düşünce ve davranış kalıplarının oluşmasında ve ilişkinin sürdürülmesinde etkili olmaktadır. Güvenli bağlanan bireylerin ilişki de daha samimi, içten, iletişim becerilerinin yüksek olması gibi olumlu özelliklerinin olması ilişkininde kalitesini ve doyumunu arttıracadığı bilinmektedir. Saplantılı bağlanan bireylerin ise aşır kısıkan, kısıtlayıcı kurallar gibi olumsuz özelliklerinin olması da bu

bireylerin ilişkilerindeki sorunlarının fazla olmasının da etkili olduğu bilindiğinden yakın ilişkiler ile bağlanma tarzlarının arasındaki ilişkinin önemini göstermektedir.

2.5. Kimlik Stilleri

Kimlik tarihi süreç içinde 1950 yılında Erikson'un araştırmasıyla gündeme gelmiş, 1970 de ise bir kavram olarak sosyal hayatımıza girmiştir (Fearon, 1999). Şimdiki yaşantımızda ise tematik bir kavram olarak hayatımızda varlığını sürdürmektedir. Ergenlikte şekillenmeye başlayan kimlik özellikle bireyin kendine ait beklentisi ve çevrenin kendisinden beklentisine yönelik ikilemleri sağlıklı bir şekilde atlatmaya yönelik çabaların birleşiminden doğar (Dereboy, 1993). Sağlıklı bir kimlik gelişimi için bireyin kim olduğuna dair düşüncesi ve kendine yönelik beklentisinde gerçekçi olması bireyin kimliğinde tutarlılığa giden bir yoldur. Tüm bunlar sağlanırsa ortaya bütünleşmiş ve tutarlılık gösteren bir kimlik çıkar (Berzonsky, 2011). Kimlik aynı zamanda fiziksel, bilişsel ve toplumsal öğeleri bir küme içinde topladığından tanımlamak karmaşık hale gelebilir (Atak, 2011). Karmaşıklığı giderebilmek için kuramsal yaklaşımları incelemek ve farklı boyutlara değinmek kimliği ve kimlik gelişimini daha da anlamlı hale getirecektir.

2.6. Kimlik Gelişim Kuramları

Bu bölümde kimlik ile ilgili kuramsal çerçeveye yönelik bilgiler verilmiştir.

2.6.1. Erikson ve Kimlik Gelişim Modeli

Erikson çağdaş bir kuramcıdır ve çok fazla sayıda çalışmalarda bulunarak adından çokça söz ettirmiştir. Erikson insan gelişimini evreler halinde ele almış ve ön plana kimliği alıp araştırmalarda bulunmuştur (Atak, 2011). Ayrıca Erikson kimliğe bilişsel ve toplumsal açıdan vurguda bulunup bu iki faktörü birleştirmiştir. Erikson'a göre insan gelişimi sekiz evreden oluşur. Her evrede çatışma vardır ve amaç bu çatışmayı sağlıklı bir biçimde atlatabilmektir. Bu evreler sağlıklı bir biçimde atlatılamazsa ya da tamamlanmadan diğer bir evreye geçilirse evrelerin yaşam döneminde ilişkileri etkileme durumunun olduğunu söyler (Erikson, 1968). Kimlik gelişimi Erikson'a göre evrelerin kümülatif olarak ilerlediği ve her bir evrenin bir sonraki evreye hazırlık olmasıdır. Erikson bu evrelerde doğuştan getirilen özellikleri kabul eder ancak sosyal çevrenin ve tarihsel sürecin büyük öneme sahip olduğunu

vurgular. Erikson insan gelişiminin yaşam boyu olduğunu da belirtmiştir. Bu evreler; 0-1 yaşı kapsayan temel güvene karşı güvensizlik, 2-3 yaşlarını kapsayan özerkliğe karşı utanç ve kuşku, 4-6 yaşları kapsayan girişimciliğe karşı suçluluk, 7-11 yaşları kapsayan başarıya karşı aşağılık duygusu, 12-18 yaşlarını kapsayan kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası, 19-40 yaşlarını kapsayan yakınlığa karşı yalıtılmışlık, 40-65 yaşları kapsayan üretkenliğe karşı durgunluk, 65 ve üstü yaşları kapsayan benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk olarak adlandırılmaktadır.

İlk evre temel güvene karşı güvensizlik; bu evre hem kendine güven hem de başkalarına güveni içerir. Yaşamlarının ilk bir ya da iki yılında bebekler, tamamen çevrelerindeki insanlara bağımlıdırlar. Yeteri kadar sevgi ve ilgi gösterilmesi, gereksinimlerin karşılanması ya da ağladıkları zaman bunu kimsenin önemsememesi, kimlik gelişimlerinin ilk dönüm noktasını oluşturur. Gereksinimleri karşılanan bebekler, temelde güven duygusunu oluştururlar. Yapılan araştırmalarda bebeklerin ihtiyaçlarını annelerinin karşılayacağını ve anneyi göremediklerinde geri geleceğine inanmalarındır.

İkinci evre özerkliğe karşı kuşku ve utanç; iki ya da üç yaşlarında gelişen bireyin fizyolojik gelişimiyle birlikte bulunduğu çevre üzerinde denetim sahibi olmaya çalışmasına yol açar. Kendilerini güçlü ve bağımsız hissederler, kişisel üstünlük duyguları gelişir. Özerk insanlar engellerle ve zorluklarla dolu bir dünyada kendi yolunu bulabileceğine emindir. Çevrelerindeki nesneleri ve olayları keşfetme ve etkileme izni verilmeyen çocuklar utanç ve şüphe duygusu geliştirirler. Kendilerinden asla emin olamazlar ve başka insanlara bağımlı olarak yaşarlar.

Üçüncü evre girişkenliğe karşı suçluluk duygusu; çocuklara diğer çocuklarla nasıl oynayacakları, çıkabilecek çatışmaları nasıl çözebilecekleri öğretilmelidir. Kendine oyun arkadaşı arayan, oyunlar ve benzer sosyal etkinlikler düzenlemeyi öğrenen çocuklarda girişkenlik duygusu gelişir. Hedef belirlemeyi ve zorluklarla başa çıkmayı öğrenir, başarıma isteği ve amaç duygusu oluşur.

Dördüncü evre başarıya karşı aşağılık duygusu; başarılı oldukça topluma katkıda bulunan üretken birey olma hevesi ve isteği artar ileriki yaşantısında mutlu birey olma olasılığı artar.

Beşinci evre kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası; ergenliğin önemli ve zor kısmından biridir. Asıl amaç bireyin burada " Ben Kimim?" sorusuna yanıt verebilmesidir. Değerleri ve inançları konusunda sağlam kararlar verebilirler. Sağlam kimlik duygusu oluşamazsa rol

karmaşasına girerler. Eğer güçlü kimlik oluşturulamazsa sonraki kimlik gelişimleri de sıkıntıya girer.

Altıncı evre yakınlık kurmaya karşı yalıtılmışlık; içten ve derin ilişkiler kurmaktır ve bu sayede ilişkiden doyum almaktır. Bu dönemde önceki evrelere göre daha fazla sosyal ilişki geliştirir ve toplum ile bir bütün olmaya başlar. Bu dönemde birey için iş ve eş gibi önemli sorunların çözümleri aranır. Bu süreç sağlıklı bir şekilde geçirilirse birey sevgi, güven, saygı gibi değerleri olumlu algılar. Bu süreç karmaşık ve zorlu geçilirse bireyin yaşama bakış açısı olumsuz olabilir ve yalnızlık bir çözüm olarak kabul edilebilir.

Yedinci evre üretkenliğe karşı durgunluk; orta yetişkinliğin önemli bir evresidir. Sonraki nesillerle ilgilenilir. Bu sayede yaşamlarına amaç ve anlam katarlar. Üretkenlik kavramı sadece çocuk yapma ve onu yetiştirme olarak algılanmamalı, üretkenlik insanın yaşamı boyunca kendisi ve çevresi için yaptığı tüm yararlı şeyler için kullanılmalıdır. Bu sürecin olumlu atlatılması için bireyin çevresinin ve toplumun desteğine ihtiyacı vardır.

Sekizinci evre benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk; geçmişine bakıp mutlu olanlar benlik gelişimini sağlıklı atlatırlar. Yaşlılık sürecine giren birey artık topluma kattıklarına veya ailesine kattıkları ile ilgilenmektedir. Ailesine veya topluma bir şeyler bıraktığını düşünüyorsa geride kalan yaşamı için kendisine saygı duyar ve kalan hayatını huzurlu geçirir. Lakin geçmiş yaşamından memnun olmadığı kanısında ise umutsuzluk geri kalan yaşamında huzursuz edebilir (Erikson, 1968).

Erikson'nun psikosoyal kimlik gelişim kuramına bakıldığında 19-40 yaşları arasına denk gelen dönemde bireylerin yakın ilişkiler kurmasının öneminden bahsetmektedir. Bu gelişim döneminde bireylerin yakın ilişkiler kurmayı tercih etmesi kimliğin gelişimine olumlu etkilerinin olacağı; yakın ilişkiler yerine yalnızlığı tercih eden bireylerin ise olumsuz duygular ile yaşamaları gerektiğinden bahsetmektedir. Böylece bu kuram ile Erikson yakın ilişkiler ile kimlik gelişimi arasındaki öneme bu şekilde değinmiştir.

2.6.2. Marcia ve Kimlik Gelişim Modeli

Marcia kimlik gelişimini iki boyutta toplamıştır: *Keşif ve bağlanma*. Keşif deneyimleme tecrübe üzerine düşünme olarak adlandırılabilir. Bağlanma ise birini seçip bunda kararlılık göstermektir. Dört kimlik statüsü vardır; dağınık/kargaşalı kimlik, ipotekli kimlik, kimlik arayışı ve başarılı kimliktir.

1. Başarılı kimlik; roller denenir üzerine düşölür keşif aşaması layıkıyla yerine getirilir. Role bağlanma bir sonuca ulaşma tamamlanmıştır. Sorunlar karşısında daha dayanıklı ve çözme konusunda isteklidirler. Benlik saygıları da yüksektir.

2. Moratoryum (kimlik arayışı); keşif var fakat bağlanma yoktur. Yani seçenekler araştırılır kişisel hedefe bağlanmazlar. Karar alma ertelenir. Problem çözme konusunda erteleme eğilimi vardır. Benlik saygıları düşüktür.

3. İpotekli Kimlik; keşif yok fakat bağlanma vardır. Bireyler kendi kararlarını ya hiç göstermezler ya da çok az gösterirler. Kendinden beklenileni yerine getirirler. Kararlarını kendileri almazlar. Problemlerini başkası çözer. Benlik saygıları negatif durumlara daha yatkındır.

4. Dağınık Kimlik; ne keşif ne de bağlanma yoktur. Seçimlerinde karar değişikliği çok sık olur. Dağınık kimlik farklı psikolojik rahatsızlıkların ortaya çıkışına sebebiyet verebilmektedir. Ayrıca Marcia kuramını Erikson'dan faydalanılarak oluşturulmuştur (Marcia, 1980; 2006).

2.6.3. Berzonsky'nin Sosyal Bilişsel Kimlik Stilleri Modeli

Kimlik ile yapılan araştırmalarda genel olarak kimlik statülerinin oluşumunun hangi süreçlerden geçtiği ile değil daha çok süreç sonrasında ortaya çıkan kimlik statüsü üzerinde durulmuştur. Berzonsky ise bu anlayışın aksine kimliğin gelişiminde sonucun değil kimliği oluşturan sosyo-bilişsel süreçlerin önemli olduğuna odaklanmıştır (Morsünböl ve Çok, 2013). Ergenlerin kimliğini keşfetme ve sonrasında kimliği ile uyum sağlamasında karar verme, problemle başa çıkma ve problemi çözme süreçlerinin kimlik gelişiminde önemli bir yere sahip olduğunu dile getirmektedir (Berzonsky, 1989). Berzonsky modelinde bireylerin bilişsel süreçlerini kimlik statülerinin etkilediğini ve bilişsel süreçler ile kimlik arasında yüksek bir ilişki olduğunu ileri sürmüştür. Bireylerin başkalarından veya toplumdaki etkilenecek düşünme süreçlerinin farklılaşması sonucu sosyal biliş ve kimlik arasında bir bağ kurmaktadır. Berzonsky modelinde her bir sosyal biliş sürecinin farklı bir kimlik statüsü ile bağlantısının olduğunu dile getirmiştir (Berzonsky, 2007).

Berzonsky (1999)'nin modeline göre bireyler kimliklerini şekillendirirken araştırmacı gibi davranıp yeni bir kuram oluşturur gibi hareket ederler. Kimliğin sosyo-bilişsel olarak kabul edilmesi kimliğin kullanılabilirliği ile doğru orantılıdır. Bu modelin bakış açısına göre kimlik

yararlı, pratik, günlük hayatta kullanışlılığının yüksek seviyede olması bağlamında ele alınmaktadır. Bundan dolayı kimlik bu model için faydacı bir şekilde ele alınmıştır. Berzonsky (1988) en uygun kimlik gelişiminin gelişen ve değişen dünyada sahip olunan kimlik statüsü ile onu değiştirmeye çalışan dış etkenlerin etkin bir etkileşimi sonucu oluştuğunu belirtmiştir. Berzonsky (1999)'nin kimlik stilleri modeline göre üç farklı kimlik stilinden bahsetmektedir. Bunlar kaçınma yönelimli kimlik stili, bilgi yönelimli kimlik stili ve norm yönelimli kimlik stildir.

1. Kaçınma Yönelimli Kimlik Stili: Kaçınma yönelimli kişiler problem durumunda sorunu hemen çözmek istemezler ve problemle karşı karşıya kalmaktan da kaçınırlar. Bu durum problemin çözülmesi kaçınılmaz olana kadar ertelenir. Kimlik krizi döneminde görülen bu erteleme durumu kimliğin olgunlaşması sürecinde ise günlük yaşamda ki sorunlara aktarılır. Bunlardan dolayı da bu kişilerde tutarlı ve kararlı bir kimlik stili oluşmayabilir. Kaçınma yönelimli kişiler genel olarak duruma bağlı olarak davranışlarını şekillendirir. Genel bir beklenti ve ödül olmadığı için anlık beklentilerin ve ödüllerin önemi büyüktür. Bu kişilerin özellikleri ile üst bilişsel işlevleri yani karar verme, problem çözme, yeni fikirlere karşı açık olma, kendi duygu, düşünce ve davranışlarını değerlendirme gibi konular arasında olumsuz yönde bir ilişki bulunmuştur (Berzonsky, 2003; 2004a; 2005; 2011).

2. Bilgi Yönelimli Kimlik Stili; Bilgi yönelimli kişiler yeni bir kimliğe karar vermeden önce acemi bir araştırmacı gibi sürekli olarak bilgi toplar onları analiz edip değerlendirmelerde bulunur. Kimlik ile ilgili realist bir tavır takınır kimliğin oluşmasında etkin rol oynamayı tercih ederler. Farklı olay ve durumlar karşısında çözüm üretemediğinde pes etmek yerine üzerine gidip çeşitli yollar ile tekrar denerler. Davranışlarının ve kararlarının yanlış olabileceği üzerine düşünür ve onları değiştirmeye hazırdırlar. Bilgi yönelimli kişiler ile farklı düşüncelere ve harekete açık olma, probleme dayalı çözüm yollarını uygulama, detaylı düşünme ve bilişsel karmaşık süreçleri yönetme özellikleri arasında olumlu yönde ilişki bulunmuştur (Berzonsky, 2003; 2004b; 2005; 2011).

3. Norm Yönelimli Kimlik Stili: Norm yönelimli kişiler toplumun ve hayatında etkisi olan insanların (ebeveyn, kardeş) kabul ettiği genel geçer tüm kuralları sorgulamadan hayatına uygular. Bu kimlik stiline sahip kişiler bilgi yönelimli kimlik stiline sahip kişiler gibi karşılarına çıkan farklı problemleri çözmek yerine o problemin tehlikeli olduğunu düşünür ve kendisini koruması gerektiğini düşünür. Toplumun kuralları, sosyal grupların özellikleri

ve hayatında önemli konumda olan kişilerin düşünceleri ile ilgili hiç şüphe duymadan ve onlar üzerinde detaylı inceleme yapmadan kabul eder. Norm yönelimli kişiler sınırları belli kesin hedefler belirler ve planlı olmayı severler. Sorunların çözümünde dışsal odaklı çözümleri kullanır ve kendileri ile benzer özellikteki kişiler ile olmak isterler (Berzonsky, 2003; 2004b; 2005; 2011).

Kimlik gelişim sürecini kuramcılar farklı noktalardan ele almış ve kimlik gelişim sürecinin insan yaşamındaki önemine dikkat çekmişlerdir. Kuramların ortak noktalarından biriside hiç şüphesiz bireylerin yaşamlarını şekillendirirken kendi kişisel deneyimleri ve çevreden edindiği gözlemler ile bunu yapmalarıdır. Bu özellikleri ile bireyler yakın ilişkilerin kimlik gelişim süreci içersin de belli bir bölümünde etkili olduğu düşünülmektedir. Belli bir kimliğe sahip bireylerin özellikleri bilinmektedir ve yakın ilişkilerinde bu özelliklerini ilişkiye yansıtmaktadır. Bundan dolayı kimlik ile yakın ilişkiler arasındaki bu bağ ilişkilerin anlaşılması, açıklanması ve yorumlanması için önemlidir.

2.7. Konuyla İlgili Araştırmalar

Bu bölümde aşka ilişkin tutumlara yönelik farklı değişkenlerle yapılan, konuyla ilgili yurt dışında ve içinde yapılan birçok araştırmaya yer verilmiştir.

2.7.1. Konuyla İlgili Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar

Aşk kavramı üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında uzun bir tarihinin olmadığı görülmektedir. Buna karşın aşk kavramı bilim dünyasında yoğun bir ilgi görmüş ve şimdiden birçok araştırmanın konusu olmuştur. Aşk kavramı üzerine ilk bilimsel araştırmalardan birini Kephart (1967) yapmıştır. Kephart (1967) bu çalışmasında üniversite öğrencilerinin yakın ilişki deneyimleri üzerinde çalışmıştır. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında erkeklerin kadınlardan daha az yakın ilişki deneyimi olduğu ve evlilik dönemine yaklaştıkça cinsiyete göre farkın azaldığı bulunmuştur. Bu durumun erkeklerin kadınlara göre hem gelişimsel hem de diğer alanlarda daha yavaş olgunlaşması ile ilgili olabileceğini söylemektedir. Araştırmanın devamında öğrencilere “Âşık olmadığınız biriyle diğer tüm özellikleri sizin istediğiniz şekilde olsa bile evlenir miydiniz?” sorusu sorulmuştur ve %64.6 oranla erkekler, %24 oranla kadınlar hayır cevabı vermişlerdir. Kephart bu sonucun erkeklerin kadınlara göre

daha az evlilik yönelimli ve kadınların daha gerçekçi bakış açısına sahip olduğunu söylemektedir.

Rubin 1970 yılında aşk kavramı üzerine yaptığı çalışmalar ile aşkın ölçülebilir bir olgu olduğunu ifade etmiş ve ‘Hoşlanma ve Aşk Ölçeğini’ geliştirmiştir. Bu çalışmalarında genel olarak aşk ve arkadaşlık gibi iki önemli duygunun farklılıkları üzerinde durmuştur. Rubin, bağlılık ve yakınlık değişkenlerini içersin de bulunduran şeyin aşk olduğunu ifade eder. Rubin aşkın ölçülebilir olduğu üzerine çalışan ilk bilim insanlarından biri olarak geliştirdiği bu ölçekle aşka farklı bir boyut kazandırmıştır.

Aşka ilişkin diğer çalışmalara bakıldığında birçok sınıflandırma yapıldığı ve farklı ölçeklerin geliştirildiği görülmektedir. Bunlardan bazıları Walster ve Walster (1978) arkadaşça ve tutkulu aşk sınıflandırması, Hatfield (1988) geliştirdiği ‘Tutkulu Aşk Ölçeği’ ile bireylerin aşk tutumunu tek yönlü değil duygusal, davranışsal ve bilişsel yönleriyle ölçmeye çalıştığını ifade etmektedir.

Hendrick ve Hendrick (1986) yapmış oldukları araştırmalar ile Lee’nin çok boyutlu aşk sınıflandırmasının ölçülebilir hale gelmesine katkıda bulunmuşlardır. Bunun çerçevesinde 42 maddeden oluşan ‘Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği’ni geliştirmişlerdir. Hendrick, Hendrick ve Dick 1998 yılında yapmış oldukları çalışma ile ölçeğin uygulama da kullanışlı olması ve daha pratik olması için her bir alt ölçek için 4 maddeden oluşan 24 maddelik kısa formunu geliştirmişlerdir. Aşka ilişkin tutumları ölçmek için geliştirilen bu ölçek birçok aşk ile ilgili çalışmada kullanılmıştır.

Fricker ve Moore (2002) ilişki doyumu ile bağlanma ve aşk stillerinin arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada ilişki doyumu ile tutkulu aşk arasında anlamlı düzeyde ilişki bulurken, kaçınan bağlanma stili ile oyun gibi aşk arasında anlamlı düzeyde bir ilişkiye ulaşmamıştır. Graham (2011) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada ilişki süresi ve ilişki doyumunun arkadaşça aşk ile arasında anlamlı ilişki olduğunu, ilişki süresi ve ilişki doyumunun sahiplenici aşk ile arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlamamıştır.

Honari ve Saremi (2015) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada sahiplenici aşk tutumu ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Sahiplenici aşk tutumu ile güvensiz bağlanma stili arasında anlamlı düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılrken, güvenli bağlanma stili ile arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Neto (2021) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada karşı cinslerin birbirlerinin aşk tarzlarını

değerlendirmelerini amaçlamıştır. Araştırma sonucunda ise kadınların kendilerini değerlendirmelerinde arkadaşça, mantıklı ve özgeci aşk tarzlarını erkeklere göre daha fazla gösterdikleri sonucuna ulaşılırken, erkeklerin partnerlerini değerlendirmelerin de ise kadınların kendilerine göre daha sahiplenici aşk tarzını gösterdikleri sonucuna ulaşmıştır.

Aşka ilişkin tutumlar ile farklı değişkenler arasında ki ilişkiyi inceleyen birçok araştırma yapılmıştır. Aşk tutumları ile Dion ve Dion (1993), cinsiyet; Hendrick ve Hendrick (1995) cinsel tutumlar; Neto (2005) ilişki doyumu ve Kim ve Hatfield (2004) öznel iyilik hali arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Aşk ile ilgili birçok kültürel karşılaştırmaların yapıldığı ve çalışmaların genelinde aşk tutumları kültürden kültüre değiştiğini göstermektedir (Dion ve Dion, 1993; Galinha, Oishi, Pereira, Wirtz ve Esteves, 2013).

Bu araştırmada aşka ilişkin tutumlar ile cinsiyetler arasında ki farklılıklar incelenmiştir. Bundan dolayı cinsiyet değişkenine ilişkin yapılan çalışmalara bakılması araştırmanın diğer çalışmalar ile karşılaştırılması açısından önemlidir. Cinsiyet ile aşka ilişkin tutumlar arasındaki ilişkiye bakan bazı çalışmalar şöyledir.

Hendrick ve Hendrick (1986) aşk tutumları ile yaptıkları çalışmada kadınların erkeklere göre mantıklı, sahiplenici ve arkadaşça aşk tutum puanları erkeklerin kadınlara göre oyun gibi aşk puanları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Diğer bir araştırmada ise cinsellik ve aşka ilişkin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermemesine bakan Hendrick ve Hendrick (1995) kadınların erkeklere göre arkadaşça, sahiplenici ve mantıklı aşk, erkeklerin kadınlara göre oyun gibi aşk puanları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Hendrick, Hendrick ve Dicke (1998)'nin 'Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin Kısa Formunun kullanıldığı çalışmasında ise kadınların erkeklere göre tutkulu, arkadaşça ve mantıklı aşk puanları, erkeklerin kadınlara göre sahiplenici, arkadaşça ve mantıklı aşk puanları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Neto (1994) aşk tutumlarının cinsiyete göre farklılaşma durumuna ilişkin üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada erkeklerin kadınlara göre oyun gibi ve özgeci aşk puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğunu bulmuştur. Dion ve Dion (1993) etnik köken ve cinsiyetin aşk tutumları ile arasındaki ilişkinin incelenmesi çalışmasında etnik köken değişkenini analize katmadıklarında erkeklerin kadınlara göre oyun gibi aşk puanları, kadınların erkeklere göre arkadaşça ve mantıklı aşk puanlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Yurt dışında yapılan diğer çalışmalarda ise genel olarak

oyun gibi aşk puanları erkeklerin kadınlara göre yüksek bulunurken, mantıklı ve arkadaşça aşk puanları kadınların erkeklere göre yüksek bulunmuştur (Bernardes, Mendes, Sarmento, Silva ve Moreira, 1999; Hendrick ve Hendrick, 2002a; Neto, 2007).

2.7.2.Konuyla İlgili Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar

Aşka ilişkin çalışmalar yurt dışında 1950’li yıllar da başlamış olsa da Türkiye de aşk üzerine yapılan ilk çalışma Şahin (2001) tarafından yapılmıştır. Bu araştırma 305 (197 kadın, 108 erkek) üniversite öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda erkeklerin kadınlara göre oyun gibi ve özgeci aşk puanları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. İlişki doyumu ile tutkulu, özgeci, arkadaşça ve mantıklı aşk tutumları ile arasında pozitif yönde anlamlı ilişki, oyun gibi aşk ile arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulgusuna ulaşılmıştır. İlişki doyumu ile sahiplenici aşk arasında ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği Kısa Formunu Türkçeye uyarlayan ve adaptasyon çalışmasını yapan Büyükşahin ve Hovardaoğlu (2004) iki farklı çalışma seti şeklinde araştırmalarını yapmışlardır. Türk örnekleme yapılan çalışma sonucunda güvenilirlik ve geçerlilik yeterli düzeyde değerlere sahip olduğu bulunmuştur. İkinci çalışmalarında ise çiftlerin mutlu olma durumları ile aşka ilişkin tutumları arasındaki ilişki incelenmiş ve çiftlerin mutlu olmaları ile tutkulu ve özgeci aşk tutumları arasında pozitif yönde, oyun gibi aşk ile arasında negatif yönde ilişki bulunmuştur. İlişkide sorun yaşama değişkeni ile tutkulu ve özgeci aşk tutumları arasında negatif yönde, oyun gibi ve sahiplenici aşk tutumları arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Cinsiyete ilişkin sonuçlar ise erkeklerin kadınlara göre özgeci puanları yüksek bulunmuştur.

Büyükşahin (2006) genç yetişkinler ile yaptığı araştırmada aşka ilişkin tutumların cinsiyetler arası tutkulu ve özgeci aşk tutumları için farklılaştığı sonucunu bulmuştur. Özgeci aşk tutum puanları erkeklerin kadınlara göre daha yüksek, tutkulu aşk tutumlarının kadınların erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur.

Ercan (2008) beliren yetişkinler ile yaptığı çalışmada aşk tutumları ve benlik tiplerini sosyoekonomik düzey, eğitim düzeyi, cinsiyet değişkenlerine göre incelemiştir. Ayrıca aşk tutumlarını da ilişki sayısı, statüsü, süresi ve benlik tipleri ile arasındaki ilişki durumunu incelemiştir. Katılımcılar kişisel bilgi formu, aşka ilişkin tutumlar ve ilişki-bireyci-

toplulukçu benlik ölçeklerini cevaplamışlardır. Araştırmanın sonuçları ise katılımcıların benlik tipleri ve aşk tutumları çeşitli değişkenlere göre değişkenlik göstermektedir. Aşk tutumları ile ilgili sonuçlara baktığımızda bireylerin sosyoekonomik düzeyleri değiştiğinde özgeci, mantıklı ve arkadaşça aşk tutum puanları farklılık göstermektedir. Eğitim düzeyi değişkenine göre ise sahiplenici, mantıklı ve özgeci aşk tutum puanları farklılık göstermektedir. Cinsiyete göre ise oyun gibi ve özgeci aşk tutum puanları arasında cinsiyete göre anlamlı sonuçlar elde etmiştir. Erkeklerin oyun gibi ve özgeci aşk tutum puanları kadınlara göre yüksek bulunmuştur. Aşk tutumları ilişkinin süresine, sayısına ve statüsüne göre değişkenlik göstermektedir.

Küçük Helvacı (2012) yaptığı araştırmada üniversite öğrencilerinin yakın ilişkilerde sorun çözme biçimleri, aşk tutumları ve yakın ilişkilerde sosyal ilgi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 330 öğrenci ile gerçekleştirdiği çalışmada katılımcılar, Adlerian Sosyal İlgi, Aşka İlişkin Tutum ve Ergenler İçin Romantik İlişkilerde Sorun Çözme Ölçeklerini cevaplamışlardır. Araştırma sonucunda aşk tutumlarında cinsiyete göre erkeklerin oyun gibi ve özgeci aşk tutum puanları kadınlara göre anlamlı düzeyde yüksek, kadınların mantıklı aşk tutum puanları erkeklere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Arkadaşça, tutkulu ve sahiplenici aşk ile cinsiyet arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Öztemel (2017) üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmada bireylerin aşk tutumlarının soyo-demografik değişkenlere, kişilik ve mizaç özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir. 1105 öğrencinin katılımı ile yüksek katılımcının olduğu sınırlı sayıdaki araştırmalardan biri olan bu araştırmanın katılımcıları Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği, TEMPS-A Mizaç Ölçeği, ve Eysenck Kişilik Anketini cevaplamışlardır. Sahiplenici ve tutkulu aşk tutumlarını nevrotik kişilik özelliği, tutkulu aşk tutumunu ise dışadönüklük kişilik özelliği yordadığı bulunmuştur. Katılımcıların mizaç özelliklerinin alt boyutları da aşk tutumlarının bazılarını yordadığı bulunmuştur. Katılımcıların aşk tutumları cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Erkeklerin kadınlara göre oyun gibi ve özgeci aşk tutum puanları, kadınların ise erkeklere göre mantıklı ve sahiplenici aşk tutum puanları daha yüksektir.

Kaya ve Karahasanoğlu (2019) da 235 üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmada aşk tutumları, bağlanma stilleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonucunda kaçınan bağlanma ile tutkulu aşk ve arkadaşça aşk arasında negatif

yönde anlamlı bir ilişki bulurlarken, kaygılı bağlanma ile sahiplenici aşk arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuşlardır. Kadınlar kaçınan bağlanmada erkeklere göre yüksek puanlar alırken, erkekler oyun gibi aşk ve özgeci aşk tutumlarında kadınlara göre yüksek puanlar almışlardır. İlişkisi olan bireylerin tutkulu, arkadaşça ve özgeci aşk tutum puanları olmayanlara göre yüksek bulunmuşlardır.

Eren (2019) yapmış olduğu araştırmada üniversite öğrencilerinin yakın ilişkilerde aşk tutumları ile bağışlanma davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 428 üniversite öğrencisinin katıldığı çalışmada bireyler Suça İlişkin Kişilerarası Güdüler Ölçeğini, Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeğini ve Kişisel Bilgi Formunu cevaplamışlardır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında ise bireylerin yakın ilişkide bağışlama davranışlarını aşk tutumlarının anlamlı şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bağışlama davranışını tutkulu, sahiplenici, oyun gibi ve özgeci aşk tutumları anlamlı düzeyde yordamaktadır. Suça ilişkin Kişiler Arası Güdüler Ölçeği alt ölçekleri aşk tutumlarını yordadığı bulunmuştur. Ayrıca bireylerin aşk tutumları cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Erkeklerin oyun gibi ve özgeci aşk tutum puanları kadınlara göre, kadınların mantıklı aşk tutum puanları erkeklere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Yıldırım (2020) çalışmasında aşk stilleri ve evlilik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışma grubunu oluşturan 440 üniversite öğrencisi araştırma için Kişisel Bilgi Formu, İnönü Evlilik Tutum Ölçeği ve Aşk Stilleri Ölçeğini cevaplamışlardır. Sonuçlara ilişkin bulgulara bakıldığında sahiplenici, mantıklı, tutkulu, arkadaşça ve özgeci aşk tutumları ile evliliğe yönelik pozitif tutum puanları arasında anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Bireylerin cinsiyet değişkenine göre aşk tutumları farklılık göstermektedir. Erkeklerin oyun gibi ve özgeci aşk puanları kadınlara göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. İlişki durumu değişkenine göre ise ilişkisi olan bireylerin tutkulu, arkadaşça ve özgeci aşk puanları yüksek bulunmuştur.

Ünsal (2021) 484 genç yetişkin ile yaptığı çalışmada benlik saygıları ve kimlik statüleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda erkeklerin güvenli bağlanma stiline kadınlara göre daha fazla sahip oldukları bulunmuştur. Kadınlar ipotekli kimlik stilinde erkeklere göre yüksek puanlar alırken, erkekler ise başarılı ve askıya alınmış kimlik stillerinde kadınlara göre yüksek puanlar almışlardır. Benlik saygısı

ve bağlanma arasında olumsuz yönde bir ilişki bulunurken; kimlik stilleri ile bağlanma stilleri arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Ercan ve Eryılmaz (2013) 240 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirdikleri çalışmada beliren yetişkinlikte romantik yakınlığı başlatma ile kimlik statüleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda deneyime açıklık, duygusal açıdan dengesizlik, dışa dönüklük kişilik özellikleri romantik yakınlığı başlatma arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur. İpotekli ve dağınık kimlik statüleri ile romantik ilişkiyi başlatma arasında negatif yönde anlamlı; başarılı kimlik statüsü ile pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Romantik ilişkiyi başlatmada kimlik statüleri ve kişilik özellikleri önemli birer unsurdur.

Yapılan alanyazını taramasında aşk, bağlanma ve kimlik kavramları ile birçok araştırma yapılmış ve bu kavramlar arasında anlamlı ilişkilerin olduğu görülmüştür. Yukarda bahsedilen araştırmalar sonucu yakın ilişkilerin kurulmasında, sürdürülmesinde bireylerin sahip oldukları bağlanma ve kimlik stillerinin etkili olduğu kanısına varılmıştır. Yapılan çalışmalar kendi öznel değişkenleri ile değerlendirildiğinden ve aşk olgusunun nesnel olmayan bir konu olmasından dolayı, aşk kavramını daha iyi açıklamak veya anlamak için çeşitli değişkenler kullanılarak çalışmaların arttırılması gerekmektedir. Bu çalışma ise aşk tutumları, bağlanma ve kimlik stilleri konularının birlikte incelenmesi açısından önemli görülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde sırasıyla araştırmanın modeline, çalışma grubuna veri toplama araçlarına ait özelliklere, veri toplama sürecine ve verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutumları ile bağlanma ve kimlik stilleri arasındaki ilişkiyi incelemek ve aşka ilişkin tutumların demografik değişkenlere göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla çalışılmış ilişkisel tarama modelinde bir araştırmadır.

3.2. Araştırmanın Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2022-2023 eğitim-öğretim yılı Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesinin çeşitli fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Çalışma grubu oluşturulurken seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2016).

Tablo 1. Araştırma Grubunun Sosyo-Demografik Özellikleri

Değişkenler	Sıklık (f)	Yüzdelik (%)
Cinsiyet		
Kadın	290	73.0
Erkek	107	27.0

İlişki Durumu

İlişkisi Yok	153	39.5
İlişkisi Var	244	61.5
Toplam	397	100

Tablo 1.1.'e bakıldığında katılımcıların 290'ı (%73) kadın, 107'si (%27) si erkektir. Araştırmaya katılan bireylerin yaş aralığı 18-29 yaş arasında değişkenlik göstermektedir. Katılımcıların ilişki durumu değişkenine ilişkin verilerine bakıldığında 244'ü (%61.5) romantik ilişkisinin olduğunu veya daha önce bir romantik ilişki yaşadığını 153'ü (%38.5) ise romantik ilişkisinin olmadığını veya daha önce bir romantik ilişki yaşamadığını belirtmişlerdir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmaya katılan bireylerin demografik bilgileri hakkında bilgi sahibi olabilmek için Kişisel Bilgi Formu; bireylerin aşka ilişkin tutumlarını ölçmek için Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği (LAS)-Kısa Formu; bireylerin bağlanma stillerini belirlemek için Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE) ve bireylerin kimlik stillerini belirlemek için ise Kimlik Stilleri Ölçeği-5 ile toplamda dört adet veri toplama aracı çalışmada kullanılmıştır. Bu ölçeklere ait detaylı bilgiler aşağıda verilmiştir.

3.3.1. Demografik Bilgi Formu

Araştırmaya katılan bireylerin, cinsiyet, yaş, hangi bölümde okudukları ve ilişkisinin olup olmama durumu bilgilerine ilişkin sorular demografik bilgi formunda yer almaktadır.

3.3.2. Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği (LAS) – Kısa Form

Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği (LAS): Kısa Formu bireylerin ikili yakın ilişkilerindeki aşk stillerini ortaya koymak için Lee (1973) tarafından sınıflandırılan aşk kuramına dayanarak Hendrick, Hendrick ve Dicke (1998) tarafından geliştirilmesi tamamlanmıştır. Kısa Form (LAS): Tutkulu aşk, oyun gibi aşk, sahiplenici aşk, özgeci aşk, mantıklı aşk ve arkadaşça aşk olmak üzere toplam altı çeşit aşk boyutunu ölçmektedir. LAS toplam 24 maddeden

oluşmaktadır ve her bir aşk boyutuna yönelik 4 madde bulunmaktadır (Büyükşahin ve Hovardaoğlu, 2004).

Ölçekte bulunan 8, 12, 16 ve 23. maddeler “Tutkulu Aşk” alt boyutuna; 7, 14 22 ve 24. maddeler “Arkadaşça Aşk” boyutuna; 2, 3, 17 ve 19. maddeler “Oyun Gibi Aşk” alt boyutuna; 1, 6, 10 ve 15. maddeler “Sahiplenici Aşk” alt boyutuna; 5, 11, 18 ve 20. maddeler “Mantıklı Aşk” alt boyutuna ve 4, 9, 13 ve 21. maddeler “Özgeci Aşk” alt boyutuna ilişkin tutumları ölçmektedir. Ölçek 5’li likert tipi olarak tasarlanmıştır. Katılımcıların işaretlemelerine göre kesinlikle yanlış 1 puan, yanlış 2 puan, kararsızım 3 puan, doğru 4 puan ve kesinlikle doğru 5 puan olarak hesaplanmaktadır. Katılımcılar her bir alt boyut için en az 4 puan alırken en fazla 20 puan alabilmektedir. Araştırmaya katılan bireylerden her bir ifadeyi cevaplarırken şuan ki ilişkilerini, şuan bir ilişkisi yoksa geçmişte deneyimlediği ilişkileri eğer hiç ilişkisi olmamış ise kendi ideallerinde oluşturdukları ilişkiyi düşünerek işaretleme yapması beklenmiştir. Katılımcıların kesinlikle yanlış – kesinlikle doğru işaretlemeleri arasında farklılık gösteren beşli değerlendirmeye ilişkin kendilerini hangi düzeyde tanımladığını bildirmeleri istenmiştir.

LAS: Kısa Formun güvenirlik çalışmalarına ilişkin bilgilere bakıldığında LAS’ın Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .70 olarak bulunmuştur. Alt boyutların iç tutarlılık katsayıları ise tutkulu .69, oyun gibi .47, arkadaşça .77, mantıklı .63, sahiplenici .51 ve özgeci .80 olarak bulunmuştur. Çalışmanın iç tutarlılığı hesaplanırken hiç ilişki yaşamamış bireyler çalışma dışı bırakıldığında da benzer sonuçların ortaya çıktığı bulunmuştur (Büyükşahin ve Hovardaoğlu, 2004).

Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği Kısa Formunun alt boyut güvenirlikleri iç tutarlılık Cronbach alfa tekniği kullanılarak bu araştırma için hesaplanmıştır. Toplam düzeltilmiş-madde puanları korelasyonları alınarak madde ayırıcılık güçleri (maddelerin geçerliliği) hesaplanmıştır. Araştırmanın iç tutarlılık seviyesi sonuçlarına bakıldığında Arkadaşça aşk alt boyutu için .76; Özgeci aşk alt boyutu için .77; Tutkulu aşk alt boyutu için .76; Mantıklı aşk alt boyutu için .60; Sahiplenici aşk alt boyutu için .58 ve Oyun gibi aşk boyutu için .58 olduğu bulunmuştur. Yapılan diğer araştırmalar ile kıyaslandığında Oyun gibi aşk, sahiplenici aşk ve mantıklı aşk boyutların güvenirlik puanları düşük çıkmıştır. Bu alt boyutlar için iç tutarlılığın düşük bulunması madde sayısının 4 gibi az bir sayıda olmasından

kaynaklı olabilir. LAS için genel güvenilirlik hesaplamalarına bakıldığında .78 gibi yüksek bir puan çıkmaktadır.

3.3.3. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE)

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri, bireylerin romantik ilişkilerinde bağlanma stillerini iki temel alt ölçeğe (kaygı ve kaçınma) dayanarak ölçmeyi sağlamak için Brennan ve arkadaşları tarafından (1998) geliştirilmiştir. Bu iki alt ölçekte 18'er olmak üzere ölçek genelinde toplam 36 madde bulunmaktadır. Kaygı alt ölçeğinin puanlarını tek sayılara ait (1,3,5,...,35) maddelere verilen cevaplar oluştururken, kaçınma alt ölçeğinin puanlarını ise çift sayılara ait (2,4,6,...,36) maddelere verilen cevaplar oluşturmaktadır. Ölçekte (3., 15., 19., 22., 25., 27., 29., 31., 33. ve 35.) maddeler ters kodlama yapılmıştır. YİYE den elde edilen puanların sonuçlarında iki boyutun yansırı dörtlü bağlanma modelinin dört boyutu hakkında da yorum yapılabilir. Kaygı puanlarının yüksek, kaçınma puanlarının düşük olması durumunda bu bireylerin saplantılı bağlanma stiline sahip olduğunu, kaygı-kaçınma puanlarının her ikisinin de yüksek olduğu durumlarda bireylerin korkulu kaçınan bağlanma stiline sahip olduğu söylenebilir. Kaygı puanlarının düşük kaçınma puanlarının yüksek olduğu durumlarda bu bireylerin kayıtsız kaçınan bağlanma stiline sahip olduğunu ve kaygı-kaçınma puanlarının her ikisinin de düşük olduğu durumlarda ise bireylerin güvenli bağlanma stiline sahip olduğu söylenebilir (Sümer, 2006).

Katılımcılardan her bir maddeyi okuyarak kendilerini ne ölçüde tanımladığına yönelik işaretleme yapması beklenmektedir. Ölçek 7'li likert tipi olarak hazırlanmıştır. Katılımcı bu madde beni hiç tanımlamıyor=1 ile bu madde tümüyle beni tanımlıyor=7 arasında kendisini değerlendirmesi istenmiştir. Her bir alt ölçek için katılımcı en az 18 puan alırken en fazla 126 puan alabilmektedir. Bireyin aldığı puan yükseldikçe kaygısının veya kaçınma davranışının yüksek düzeyde olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin Türkçe adaptasyon çalışmasını Sümer (2006) yapmıştır. YİYE'nin alt ölçeklerinin Cronbach alfa değerleri kaygı boyutu için .90 iken kaçınma alt boyutu için .86 gibi yüksek değerlere sahiptir (Sümer, 2006). Bu araştırma sonucunda ise Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı kaygı alt boyutunu için .88 iken kaçınma alt boyutu için .87 gibi yüksek değerler bulunmuştur.

3.3.4. Kimlik Stilleri Ölçeği-5

Kimlik stillerini sınıflandırmak ve belirlemek için Berzonsky (1992) tarafından ilk çalışmaları yapılarak kimlik stilleri ölçeğinin revize edilmemiş hali ortaya çıkmıştır. Yıllar geçtikçe dönemin şartlarına uygun olarak bu ölçek beş kez revize edilmiştir. Bu araştırmada kimlik stilleri ölçeğinin beşinci revize edilmiş son hali kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçeye uyarlamasını ve Türkiye çalışmasını Morsünbül, Uçar ve Konal (2020) yapmıştır. Ölçek 5'li likert tipi bir ölçektir. Katılımcılardan 1 ile 5 arasında bir dereceye ifadelerin kendilerini ne kadar tanımladığına ilişkin işaretleme yapmaları istenmiştir. Kimlik stilleri ölçeği üç alt boyuttan oluşmaktadır. Kaçınma yönelimli kimlik stili alt boyutuna ilişkin veriler için 1-9 arasındaki maddeler, bilgi yönelimli kimlik stili alt boyutu için 10-18 arasındaki maddeler ve norm yönelimli kimlik stili için 19-27 arasındaki maddelere verilen cevaplar dikkate alınmıştır.

Ölçeğin orijinalinde Berzonsky ve arkadaşlarının (2013) güvenirlik çalışmasında Cronbach alfa iç tutarlılık katsayılarını kaçınma yönelimli alt boyutu için .87, bilgi yönelimli alt boyutu için .80 ve norm yönelimli alt boyutu için .85 olarak ortaya çıkmıştır. Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmasında ise Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları kaçınma yönelimli alt boyut için .74, bilgi yönelimli alt boyut için .79 ve norm yönelimli alt boyut için .73 olarak bulgulamışlardır (Morsünbül ve ark., 2020). Bu araştırmada ise Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları kaçınma yönelimli kimlik stili alt boyutu için .76, bilgi yönelimli kimlik stili alt boyutu için .83 ve norm yönelimli kimlik stili alt boyutu için .80 olarak hesaplanmıştır.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmaya başlamadan önce ilk olarak veri toplama araçlarının Aşk Tutumları Ölçeği Kısa Form (LAS), Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE) ve Kimlik Stilleri Ölçeği-5 Türkçeye uyarlamasını yapan araştırmacılardan e posta yoluyla araştırma da kullanmak için izin alınmıştır. Araştırmanın örneklemini oluşturan katılımcılara ulaşmak için Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi rektörlüğünden izin alınmıştır. Ölçekler sınıf ortamında bireysel bir şekilde cevaplandırılmıştır. Katılımcılara araştırmacı tarafından araştırmanın gönüllü katılıma dayalı olduğu belirtilmiş ve onay formunu doldurmaları istenmiştir. Araştırmacı veri toplama araçlarına ilişkin verilecek cevapların samimi ve içten olmasının araştırmanın sonuçlarını olumlu yönde etkileyeceği belirtilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Katılımcılar tarafından cevaplanan veri toplama araçları, analiz için İstatistik Paket Programı-25 (SPSS-25) kullanılarak dijital ortama aktarılmıştır. Dijital ortama aktarılan veriler üzerinde ilk işlem olarak yanlış girilmiş, kayıp ve uç değer olan veriler tespit edilerek temizlenmiştir. Toplam 444 veriden 47'si analizden çıkarılmıştır. Araştırma analizinde son olarak 397 kişinin verdiği cevaplar kullanılmıştır.

İlk olarak demografik veriler üzerinde yapılan frekans analizi ile katılımcılara ait sonuçlar ilgili kısımda kullanılmıştır. Araştırmanın veri toplama araçlarına ait betimsel istatistik sonuçlarına ulaşmak için analizler yapılmıştır. Daha sonra araştırmada kullanılan tüm değişkenlerin birbirleri arasındaki bağı görmek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi yapılmıştır. Araştırmanın problem durumunun test edilmesi için “bağımsız gruplar için t-test” ve “çoklu regresyon” analizlerinden yararlanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma problemi ve alt problemlere ilişkin istatistiksel analizler ile test edilmesi sonucu ulaşılan bulgular tablolar ile birlikte verilecektir.

4.1.Aşk Tutumları, Bağlanma ve Kimlik Stilleri Değişkenlerine İlişkin Betimsel İstatistik Bulguları

Araştırmada kullanılan Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği (LAS) ve alt ölçekleri olan tutkulu aşk, oyun gibi aşk, arkadaşça aşk, mantıklı aşk, özgeci aşk ve sahiplenici aşk; Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE) ve alt ölçekleri kaygı ile kaçınma; Kimlik Stilleri Ölçeği-5 ve alt ölçekleri kaçınma yönelimli kimlik stili, bilgi yönelimli kimlik stili ve norm yönelimli kimlik stili ölçeklerine ait betimsel özelliklerini belirlemek için standart sapma, aritmetik ortalama, maksimum ve minimum, Cronbach alfa (iç tutarlılık katsayısı) analizleri yapılmıştır. Hesaplanan değerlere ilişkin bilgiler Tablo 2’de detaylı şekilde gösterilmiştir.

Tablo 2. Aşk Tutumları, Bağlanma ve Kimlik Stilleri Alt Boyutlarına İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Değişkenler	N	$\bar{X}$	Ss	Minumum	Maksimum	Basıklık	Çarpıklık	Cronbach alfa
Tutkulu Aşk	397	14.20	3.16	4.00	20.00	0.40	-0.45	0.76
Oyun gibi Aşk	397	9.04	3.22	4.00	20.00	-0.02	0.48	0.58
Arkadaşça Aşk	397	12.20	3.68	4.00	20.00	-0.44	-0.10	0.76
Mantıklı Aşk	397	13.12	3.32	4.00	20.00	-0.27	-0.17	0.60
Sahiplenici Aşk	397	12.69	2.98	7.00	20.00	-0.33	0.32	0.58
Özgeci Aşk	397	11.67	3.69	4.00	20.00	-0.31	0.10	0.77
Kaygılı	397	73.37	20.47	22.00	126.00	-0.44	0.03	0.88
Kaçınma	397	63.55	19.80	18.00	114.00	-0.46	-0.08	0.87
KYKS	397	25.11	6.33	9.00	45.00	0.19	0.49	0.76
BYKS	397	35.24	5.31	18.00	45.00	-0.23	-0.23	0.83
NYKS	397	24.89	6.24	10.00	45.00	0.53	0.32	0.80

KYKS; Kaçınma yönelimli kimlik stili; BYKS; Bilgi yönelimli kimlik stili; NYKS; Norm yönelimli kimlik stili

Tablo 2'ye bakıldığında aşka ilişkin tutumlar ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin ortalama (14.20, 9.04, 12.20, 13.12, 12.69 ve 11.67) değerlerinin birbirlerine yakın veriler olduğu görülmektedir. Analizi yapılan bu değerlerin yakın olması değerlerin dağılımının simetrik bir dağılım gösterdiğini ve normallik için bu şartın sağlandığını göstermektedir. Normalliğin diğer bir şartı olan basıklık (.40, -.02, -.44, -.27, -.33 ve -.31) ve çarpıklık (-.45, .48, -.10, -.17, .32 ve .10) değerlerinin gerekli aralıkta (-1.50 ve 1.50) olduğu görülmektedir. Değişim ölçülerine ve merkezi dağılım ölçülerine beraber bakıldığında da verilerin normal dağılım gösterdiği görülmektedir. Bu değerlendirmeler sonucu aşka ilişkin tutumlar ölçeğinin istatistiksel analizleri için normallik durumunu karşıladığı görülmektedir.

Yakın ilişkilerde yaşantılar envanterinin alt boyutlarına ilişkin ortalama (73.37 ve 63.55) değerlerinin birbirlerine yakın veriler olduğu görülmektedir. Analizi yapılan bu değerlerin yakın olması değerlerin dağılımının simetrik bir dağılım gösterdiği ve normallik için bu şartın sağlandığını göstermektedir. Bu alt ölçekler için basıklık (-.44 ve -.46) ve çarpıklık (.03 ve -.08) değerlerine bakıldığında ise normallik için belirtilen aralıkta (-1.50 ve 1.50) olduğu görülmektedir. Değişim ve merkezi dağılım ölçülerine birlikte bakıldığında ise verilerin normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Bu değerlendirmeler ışığında yakın ilişkilerde yaşantılar envanterinin istatistiksel analizler için normallik şartını sağladığı görülmektedir.

Kimlik stilleri ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin ortalama (25.11, 35,24 ve 24.89)değerlerine bakıldığında birbirlerine yakın veriler olduğu görülmektedir. Analizi yapılan bu değerlerin yakın olması değerlerin dağılımının simetrik bir dağılım gösterdiği ve normallik için bu şartı sağladığı görülmektedir. Bu alt ölçekler için basıklık (.19, -.23 ve .53) ve çarpıklık (.49, -.23 ve .32) değerlerine bakıldığında ise normallik için belirtilen standart puan aralığında (-1.50 ve 1.50) olduğu görülmektedir. Değişim ve merkezi dağılım ölçülerine birlikte bakıldığında ise verilerin normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Bu değerlendirmeler sonucu kimlik stilleri ölçeği istatistiksel analizler için normallik şartını sağladığı görülmektedir.

4.2.Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde bağımlı değişken olan aşk tutumları ölçeğinin alt boyutları tutumlu aşk, oyun gibi aşk, arkadaşça aşk, mantıklı aşk, sahiplenici aşk ve özgeci aşk türlerinin demografik özelliklerinden biri olan cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkisine yönelik analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

4.2.1. Cinsiyet Değişkeni Açısından Aşk Tutumları Alt Boyutlarının İncelenmesine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin aşk türlerinin cinsiyete (kadın, erkek) göre değişkenlik gösterip göstermeme durumunu incelemek için aşka ilişkin tutum puanlarına yönelik t-testi (bağımsız gruplar) analiz tekniği kullanılmıştır. Sonuçlara ilişkin bulgular diğer bölümlerde detaylı olarak tablolar şeklinde sunulmuştur.

Tablo 3. Tutkulu Aşk Boyutu Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Tutkulu Aşk	Kadın	290	14.04	3.12	-1.68	0.09
	Erkek	107	14.64	3.25		

*p< 0.05; **p< 0.01.

Tablo 3'e bakıldığında Tutkulu Aşk alt boyutuna ilişkin kadın ve erkek katılımcılara ait tutum puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma bulunamamıştır ($t = -1.68$ $p > .05$). Kadın ($\bar{X} = 14.04$) ve erkek katılımcılar ($\bar{X} = 14.64$) bu testten birbirlerine yakın puanlar almışlardır.

Tablo 4. Oyun gibi Aşk Boyutu Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
<i>Oyun gibi Aşk</i>	Kadın	290	8.58	3.04	-4.75**	0.00
	Erkek	107	10.27	3.36		

*p< 0.05; **p< 0.01.

Tablo 4'e bakıldığında Oyun Gibi Aşk alt boyutuna ilişkin kadın ve erkek katılımcılara ait tutum puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur (t= -4.75 p<.01). Kadın katılımcılar ($\bar{X}$ = 8.58) erkek katılımcılara ($\bar{X}$ = 10.27) göre bu testten daha düşük puan almışlardır.

Tablo 5. Arkadaşça Aşk Boyutu Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
<i>Arkadaşça Aşk</i>	Kadın	290	12.04	3.54	-1.49	0.13
	Erkek	107	12.66	4.03		

*p< 0.05; **p< 0.01.

Tablo 5'de görüldüğü üzere Arkadaşça Aşk alt boyutuna ilişkin kadın ve erkek katılımcılara ait tutum puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma bulunamamıştır (t= -1.49 p>.05). Kadın ($\bar{X}$ = 12.04) ve erkek katılımcılar ($\bar{X}$ = 12.66) bu testten birbirlerine yakın puanlar almışlardır.

Tablo 6. Mantıklı Aşk Boyutu Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
<i>Mantıklı Aşk</i>	Kadın	290	13.24	3.19	1.44	0.25
	Erkek	107	12.81	3.63		

*p< 0.05; **p< 0.01.

Tablo 6'da görüldüğü üzere Mantıklı Aşk alt boyutuna ilişkin kadın ve erkek katılımcılara ait tutum puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma bulunamamıştır (t= 1.44 p>.05). Kadın ($\bar{X}$ = 13.24) ve erkek katılımcılar ($\bar{X}$ = 12.81) bu testten birbirlerine yakın puanlar almışlardır.

Tablo 7. Sahiplenici Aşk Boyutu Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
<i>Sahiplenici Aşk</i>	Kadın	290	12.63	2.95	-0.55	0.57
	Erkek	107	12.82	3.08		

*p< 0.05; **p< 0.01.

Tablo 7’de görüldüğü üzere Sahiplenici Aşk alt boyutuna ilişkin kadın ve erkek katılımcılara ait tutum puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma bulunamamıştır ($t = -0.55$ $p > .05$). Kadın ($\bar{X} = 11.01$) ve erkek katılımcılar ($\bar{X} = 13.45$) bu testten birbirlerine yakın puanlar almışlardır.

Tablo 8. Özgeci Aşk Boyutu Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
<i>Özgeci Aşk</i>	Kadın	290	11.01	3.51	-6.10**	0.00
	Erkek	107	13.45	3.60		

*p< 0.05; **p< 0.01.

Tablo 8’e bakıldığında Özgeci Aşk alt boyutuna ilişkin kadın ve erkek katılımcılara ait tutum puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur ($t = -6.10$ $p < .01$). Kadın katılımcılar ($\bar{X} = 11.01$) erkek katılımcılara ($\bar{X} = 13.45$) göre bu testten daha düşük puan almışlardır.

4.3.İlişki Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde bağımlı değişken olan aşk tutumları ölçeğinin alt boyutları tutumlu aşk, oyun gibi aşk, arkadaşça aşk, mantıklı aşk, sahiplenici aşk ve özgeci aşk türlerinin demografik özelliklerinden biri olan ilişki durumu değişkeni arasındaki ilişkisine yönelik analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

4.3.1. İlişki Durumu Değişkeni Açısından Aşk Tutumları Alt Boyutlarının İncelenmesine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin aşk türlerinin ilişki durumuna (var veya yok) göre değişkenlik gösterip göstermeme durumunu incelemek için aşka ilişkin tutum puanlarına yönelik t-testi (bağımsız gruplar) analiz tekniği kullanılmıştır. Sonuçlara ilişkin bulgular diğer bölümlerde detaylı olarak tablolar şeklinde sunulmuştur.

Tablo 9. Tutkulu Aşk Boyutu İlişki Durumu Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Değişken	İlişki Durumu	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
<i>Tutkulu Aşk</i>	İlişkisi Var	244	14.96	3.03	6.31	0.00**
	İlişkisi Yok	153	12.99	3.01		

*p< 0.05; **p< 0.01.

Tablo 9'a bakıldığında Tutkulu Aşk alt boyutuna dair ilişkisi olan bireyler ile ilişkisi olmayan bireylere ait tutum puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur (t= 6.31 p<.01). İlişkisi olan bireyler ($\bar{X}$ = 14.96) ilişkisi olmayan bireylere ($\bar{X}$ = 12.99) göre bu testten daha yüksek puan almışlardır.

Tablo 10. Oyun gibi Aşk Boyutu İlişki Durumu Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Değişken	İlişki Durumu	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
<i>Oyun gibi Aşk</i>	İlişkisi Var	244	9.40	3.30	2.88	0.00**
	İlişkisi Yok	153	8.45	2.99		

*p< 0.05; **p< 0.01.

Tablo 10'a bakıldığında Oyun Gibi Aşk alt boyutuna dair ilişkisi olan bireyler ile ilişkisi olmayan bireylere ait tutum puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur (t= 2.88 p<.01). İlişkisi olan bireyler ($\bar{X}$ = 9.40) ilişkisi olmayan bireylere ($\bar{X}$ = 8.45) göre bu testten daha yüksek puan almışlardır.

Tablo 11. Arkadaşça Aşk Boyutu İlişki Durumu Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Değişken	İlişki Durumu	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
<i>Arkadaşça Aşk</i>	İlişkisi Var	244	12.65	3.92	3.10	0.00**
	İlişkisi Yok	153	11.49	3.16		

*p< 0.05; **p< 0.01.

Tablo 11'e bakıldığında Arkadaşça Aşk alt boyutuna dair ilişkisi olan bireyler ile ilişkisi olmayan bireylere ait tutum puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur (t= 3.10 p<.01). İlişkisi olan bireyler ($\bar{X}$ = 12.65) ilişkisi olmayan bireylere ($\bar{X}$ = 11.49) göre bu testten daha yüksek puan almışlardır.

Tablo 12. Mantıklı Aşk Boyutu İlişki Durumu Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Değişken	İlişki Durumu	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
<i>Mantıklı Aşk</i>	İlişkisi Var	244	12.97	3.55	-1.12	0.26
	İlişkisi Yok	153	13.36	2.99		

*p< 0.05; **p< 0.01.

Tablo 12’ye bakıldığında Mantıklı Aşk alt boyutuna dair ilişkisi olan bireyler ile ilişkisi olmayan bireylere ait tutum puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunamamıştır (t= -1.12 p>.05). İlişkisi olan bireyler ($\bar{X}$ = 12.97) ilişkisi olmayan bireylere ($\bar{X}$ = 13.36) göre bu testten birbirlerine yakın puanlar almışlardır.

Tablo 13. Sahiplenici Aşk Boyutu İlişki Durumu Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Değişken	İlişki Durumu	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
<i>Sahiplenici Aşk</i>	İlişkisi Var	244	12.70	3.02	0.13	0.89
	İlişkisi Yok	153	12.66	2.92		

*p< 0.05; **p< 0.01.

Tablo 13’e bakıldığında Sahiplenici Aşk alt boyutuna dair ilişkisi olan bireyler ile ilişkisi olmayan bireylere ait tutum puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunamamıştır (t= 0.13 p>.05). İlişkisi olan bireyler ($\bar{X}$ = 12.70) ilişkisi olmayan bireylere ($\bar{X}$ = 12.66) göre bu testten birbirlerine yakın puanlar almışlardır.

Tablo 14. Özgeci Aşk Boyutu İlişki Durumu Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Değişken	İlişki Durumu	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
<i>Özgeci Aşk</i>	İlişkisi Var	244	12.11	3.71	3.01	0.00**
	İlişkisi Yok	153	10.97	2.57		

*p< 0.05; **p< 0.01.

Tablo 14’e bakıldığında Özgeci Aşk alt boyutuna dair ilişkisi olan bireyler ile ilişkisi olmayan bireylere ait tutum puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur (t= 3.01 p<.01). İlişkisi olan bireyler ($\bar{X}$ = 12.11) ilişkisi olmayan bireylere ($\bar{X}$ = 10.97) göre bu testten daha yüksek puan almışlardır.

4.4.Aşk Tutumları, Bağlanama ve Kimlik Stillerinin Alt Boyutlarının Birbiriyle Olan İlişkilerine Ait Bulgular

Araştırmanın problem durumunu test etmek amacıyla bağımlı ve bağımsız değişkenlerin birbirleriyle olan ilişki düzeylerini ölçmek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı analiz tekniği kullanılmıştır. İlişki düzeylerinin detaylı sonuçları Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 15. Aşk Tutumları, Bağlanama ve Kimlik Stillerinin Alt Boyutlarına İlişkin Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Sonuçları

Variable	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.Tutkulu Aşk	-										
2.Oyun gibi Aşk	0.05	-									
3.Arkadaşça Aşk	0.38**	0.14**	-								
4.Mantıklı Aşk	0.08	0.20**	0.15**	-							
5.Sahiplenici Aşk	0.10*	0.25**	0.19**	0.13*	-						
6.Özgeci Aşk	0.30**	0.14**	0.17**	0.02	0.46**	-					
7.Kaygı	0.08	0.25**	0.13**	0.19**	0.65**	0.36**	-				
8.Kaçınma	-0.36**	-0.04	-0.18**	0.21**	-0.08	-0.18**	-0.02	-			
9.KYKS	0.05	0.25**	0.14**	0.14**	0.26**	0.23**	0.30**	0.11*	-		
10.BYKS	0.15**	-0.10*	0.11*	0.18**	0.02	-0.04	0.01	-0.06	-0.14**	-	
11.NYKS	0.10*	0.14**	0.12*	0.24**	0.22**	0.26**	0.29**	0.10*	0.41**	0.01	-

*p< 0.05; **p< 0.01; KYKS; Kaçınma yönelimli kimlik stili; BYKS; Bilgi yönelimli kimlik stili; NYKS; Norm yönelimli kimlik stili

Tablo 15 incelendiğinde araştırmaya katılan bireylerin sahip oldukları aşk çeşitlerinden tutkulu aşk alt ölçeğinin kaçınma bağlanma stili (-.36 p<.01) ile arasında negatif yönde anlamlı düzeyde; bilgi yönelimli kimlik stili (.15 p<.01) ve norm yönelimli kimlik stili (.10 p<.05) ile ise pozitif yönde anlamlı düzeyde bir ilişkisi olduğu görülmektedir. Oyun gibi aşk alt ölçeğinin kaygılı bağlanma stili (.25 p<.01), kaçınma yönelimli kimlik stili (.25 p<.01) ve norm yönelimli kimlik stili (.14 p<.01) ile arasında yüksek düzeyde pozitif anlamlı; bilgi yönelimli kimlik stili (-.10 p<.05) ile ise negatif yönde anlamlı düzeyde ilişki olduğu görülmektedir. Arkadaşça aşk alt ölçeğinin kaygılı bağlanma stili (.13 p<.01), kaçınma yönelimli kimlik stili (.14 p<.01), bilgi yönelimli kimlik stili (.11 p<.05) ve norm yönelimli kimlik stili (.12 p<.01) arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde; kaçınma bağlanma stili (-.18 p<.01) ile negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkisi olduğu bulunmuştur. Mantıklı aşk alt ölçeğinin kaygılı bağlanma stili (.19 p<.01), kaçınma bağlanma stili (.21 p<.01), kaçınma yönelimli kimlik stili (.14 p<.01), bilgi yönelimli kimlik stili (.18 p<.01) ve norm yönelimli

kimlik stili (.24 $p<.01$) ile pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişkisi olduğu görülmektedir. Sahiplenici aşk alt ölçeği kaygılı bağlanma stili (.65 $p<.01$), kaçınma yönelimli kimlik stili (.26 $p<.01$) ve norm yönelimli kimlik stili (.22 $p<.01$) ile arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Son olarak özgeci aşk alt ölçeği kaygılı bağlanma stili (.36 $p<.01$), kaçınma yönelimli kimlik stili (.23 $p<.01$) ve norm yönelimli kimlik stili (.26 $p<.01$) ile arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde; kaçınma bağlanma stili (-.18 $p<.01$) ile arasında negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkisi olduğu görülmüştür.

4.5. Bağımsız Değişkenlerin (Bağlanma ve Kimlik Stilleri) Bağımlı Değişkeni (Aşk Tutumlarını) Yordama Durumuna Ait Bulgular

Bu bölümde Aşka İlişkin Tutumlar ölçeğinin alt boyutlarının her birinin bağlanma ve kimlik stillerinin alt boyutları ile arasında nasıl bir ilişki olduğunu bulmak için çoklu regresyon analiz tekniği kullanılmıştır.

Tablo 16. Aşk Tutumlarından Tutkulu Aşk Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	SH	β	t	p
Sabit	3.37	0.30	-	11.02	0.00**
Kaygılı Bağlanma	-0.05	0.03	-0.07	-1.48	0.14
Kaçınan Bağlanma	-0.26	0.03	-0.37	-8.02	0.00**
KYKS	0.10	0.06	0.09	1.66	0.10
BYKS	0.17	0.06	0.12	2.80	0.00**
NYKS	0.15	0.05	0.11	3.01	0.00**
R=0.41	R ² = 0.16				
F= 26.81					

* $p<0.05$; ** $p<0.01$; KYKS; Kaçınma yönelimli kimlik stili; BYKS; Bilgi yönelimli kimlik stili; NYKS; Norm yönelimli kimlik stili

Tablo 16’da görüldüğü üzere kaçınan bağlanma stili ($\beta = -.37$ $p<.01$) tutkulu aşk biçimini negatif yönde; bilgi yönelimli ($\beta = .12$ $p<.01$) ve norm yönelimli ($\beta = .11$ $p<.01$) kimlik stilleri tutkulu aşk biçimini pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Ayrıca kaçınma bağlanma stili, bilgi yönelimli ve norm yönelimli kimlik stilleri tutkulu aşk biçimini anlamlı şekilde açıklamaktadır ($R = .52$, $R^2 = .16$, $F = 26.81$, $p < .01$). Bu üç alt ölçek tutkulu aşk biçiminde varyansın %16’sını açıklamaktadır.

Tablo 17. Aşk Tutumlarından Oyun gibi Aşk Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	SH	β	t	P
Sabit	1.50	0.33	-	4.46	0.00**
Kaygılı Bağlanma	0.13	0.03	0.19	3.74	0.00**
Kaçınan Bağlanma	-0.05	0.04	-0.07	-1.54	0.13
KYKS	0.21	0.06	0.18	3.41	0.00**
BYKS	-0.10	0.06	-0.07	-1.52	0.12
NYKS	0.01	0.06	0.01	0.11	0.90
R=0.31	R ² = 0.09				
F= 11.38					

*p< 0.05; **p< 0.01; KYKS; Kaçınma yönelimli kimlik stili; BYKS; Bilgi yönelimli kimlik stili; NYKS; Norm yönelimli kimlik stili

Tablo 17’de görüldüğü üzere kaygılı bağlanma stili ($\beta = .19$ p<.01) ve kaçınma yönelimli ($\beta = .18$ p<.01) kimlik stili oyun gibi aşk biçimini pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Ayrıca kaygılı bağlanma stili ve kaçınma yönelimli kimlik stilleri oyun gibi aşk biçimini anlamlı şekilde açıklamaktadır (R= .31, R²=.09, F= 11.38, p< .01). Bu iki alt ölçek oyun gibi aşk biçiminde varyansın %9’unu açıklamaktadır.

Tablo 18. Aşk Tutumlarından Arkadaşça Aşk Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	SH	β	t	P
Sabit	1.91	0.41	-	4.63	0.00**
Kaygılı Bağlanma	0.06	0.04	0.07	1.45	0.14
Kaçınan Bağlanma	-0.16	0.04	-0.19	-4.02	0.00**
KYKS	0.18	0.07	0.14	2.55	0.01*
BYKS	0.19	0.07	0.12	2.47	0.01*
NYKS	0.07	0.07	0.05	1.08	0.27
R=0.29	R ² = 0.08				
F= 7.54					

*p< 0.05; **p< 0.01; KYKS; Kaçınma yönelimli kimlik stili; BYKS; Bilgi yönelimli kimlik stili; NYKS; Norm yönelimli kimlik stili

Tablo 18’de görüldüğü üzere kaçınan bağlanma stili ($\beta = -.19$ p<.01) arkadaşça aşk biçimini negatif yönde; kaçınma yönelimli ($\beta = .14$ p<.05) ve bilgi yönelimli ($\beta = .12$ p<.05) kimlik stilleri arkadaşça aşk biçimini pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Ayrıca kaçınma bağlanma stili, kaçınma yönelimli ve bilgi yönelimli kimlik stilleri tutkulu aşk biçimini anlamlı şekilde açıklamaktadır (R= .29, R²=.08, F= 7.54, p< .05). Bu üç alt ölçek arkadaşça aşk biçiminde varyansın %8’ini açıklamaktadır.

Tablo 19. Aşk Tutumlarından Mantıklı Aşk Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	SH	β	t	P
Sabit	0.60	0.35	-	1.67	0.09
Kaygılı Bağlanma	0.09	0.03	0.13	2.59	0.01*
Kaçınan Bağlanma	0.15	0.03	0.20	4.37	0.00**
KYKS	0.04	0.06	0.03	0.69	0.48
BYKS	0.27	0.06	0.19	4.16	0.00**
NYKS	0.19	0.06	0.16	3.13	0.00**
R=0.38	R ² = 0.13				
F= 13.78					

*p< 0.05; **p< 0.01; KYKS; Kaçınma yönelimli kimlik stili; BYKS; Bilgi yönelimli kimlik stili; NYKS; Norm yönelimli kimlik stili

Tablo 19’da görüldüğü üzere kaygılı ($\beta = .13$ p<.05) ve kaçınan ($\beta = .20$ p<.01) bağlanma stilleri; bilgi yönelimli ($\beta = .19$ p<.01) ve norm yönelimli ($\beta = .16$ p<.01) kimlik stilleri mantıklı aşk biçimini pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Ayrıca kaygılı ve kaçınma bağlanma stili; bilgi yönelimli ve norm yönelimli kimlik stilleri mantıklı aşk biçimini anlamlı şekilde açıklamaktadır (R= .38, R²=.13, F= 13.78, p< .05). Bu alt ölçekler mantıklı aşk biçiminde varyansın %13’ünü açıklamaktadır.

Tablo 20. Aşk Tutumlarından Sahiplenici Aşk Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	SH	β	t	P
Sabit	1.29	0.14	-	8.78	0.00**
Kaygılı Bağlanma	0.41	0.02	0.62	15.47	0.00**
Kaçınan Bağlanma	-0.06	0.03	-0.10	-2.34	0.02*
KYKS	0.07	0.04	0.07	1.70	0.08
BYKS	0.04	0.05	0.03	0.80	0.43
NYKS	0.01	0.04	0.01	0.17	0.86
R=0.66	R ² = 0.43				
F= 99.81					

*p< 0.05; **p< 0.01; KYKS; Kaçınma yönelimli kimlik stili; BYKS; Bilgi yönelimli kimlik stili; NYKS; Norm yönelimli kimlik stili

Tablo 20’de görüldüğü üzere kaygılı ($\beta = .62$ p<.01) bağlanma pozitif yönde; kaçınan bağlanma stili ($\beta = -.10$ p<.05) ise negatif yönde sahiplenici aşk biçimini anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Ayrıca kaygılı ve kaçınan bağlanma stilleri sahiplenici aşk biçimini

anlamli şekilde aciklamaktadir ($R = .65$, $R^2 = .43$, $F = 99.81$, $p < .01$). Bu alt olcekler sahiplenici ask biciminde varyansin %42'sini aciklamaktadir.

Tablo 21. Ask Tutumlarından Özgeci Ask Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	SH	β	t	P
Sabit	1.64	0.24	-	6.76	0.00**
Kaygılı Bağlanma	0.23	0.03	0.29	6.04	0.00**
Kaçınan Bağlanma	-0.17	0.03	-0.21	-4.63	0.00**
KYKS	0.14	0.06	0.10	2.13	0.03*
BYKS	-0.08	0.07	-0.05	-1.12	0.27
NYKS	0.20	0.06	0.15	3.03	0.00**
R=0.46	R ² = 0.20				
F= 26.25					

*p< 0.05; **p< 0.01; KYKS; Kaçınma yönelimli kimlik stili; BYKS; Bilgi yönelimli kimlik stili; NYKS; Norm yönelimli kimlik stili

Tablo 21’de görüldüğü üzere kaçınan bağlanma stili ($\beta = -.21$ p<.01) özgeci ask biçimini negatif yönde; kaygılı bağlanma stili ($\beta = .29$ p<.01), kaçınma yönelimli ($\beta = .10$ p<.05) ve norm yönelimli ($\beta = .15$ p<.01) kimlik stilleri özgeci ask biçimini pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Ayrıca kaçınma ve kaygılı bağlanma stili, kaçınma yönelimli ve norm yönelimli kimlik stilleri özgeci ask biçimini anlamlı şekilde açıklamaktadır ($R = .46$, $R^2 = .20$, $F = 26.25$, $p < .05$). Bu alt ölçeklerin özgeci ask biçiminde varyansın %20’sini açıklamaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın amacı olan üniversite öğrencilerinin aşk türlerinin bağlanma ve kimlik stilleri ile arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik elde edilen sonuçların tartışma ve yorumuna ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

5.1.Aşka İlişkin Tutumların Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılıkları

Araştırmanın amacına ait alt problemlerinden biri “Aşka ilişkin tutumların alt boyutlarının cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?” şeklinde belirtilmiştir. Bu alt probleme ilişkin cevapları bulmak için her bir aşk türü (tutku, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk) için cinsiyete bağlı olarak t testi analizi yapılmıştır.

Araştırmanın analiz sonuçlarına bakıldığında; kadın ve erkek bireylerin tutkulu, arkadaşça, mantıklı ve sahiplenici aşk tutumları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermezken oyun gibi ve özgeci aşk tutumlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulunmuştur. Araştırmanın bu sonucu genel olarak alan yazını ile uyum gösterirken, bazı çalışmalarda ise farklı sonuçlar bulunmuştur.

Araştırmanın sonucunda tutkulu aşk tutumunda cinsiyete göre bir farklılık bulunmamıştır. Neto (2007)’nin Portekiz, İngiltere ve Hindistan’da lisans eğitimi gören öğrencilerden topladığı 562 veri ile yapmış olduğu çalışmasında da araştırmanın sonucunu destekler nitelikte sonuçlara rastlanmaktadır. Bu çalışmada da Tutkulu aşk tutumları cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. Bu araştırma uygulanan ölçeğin uluslararası alanda yaygın olarak bireylerin aşka ilişkin tutumlarını ölçmek için kullanıldığını göstermektedir. Dünyada yapılan diğer çalışmaların bazılarında tutkulu aşk tutumları cinsiyete göre anlamlı bir

düzeyde farklılaşmadığı yönündedir (Dion ve Dion, 1993; Guthrie, Marshall, Hendrick, Hendrick, Günlük, 2018; ; Neto ve Pinto, 2003; Risavy, 1995; Smith ve Klases, 2016; Tehrani ve Yamini, 2020 ve Wegnes, 1995).

Büyükşahin (2006) ve Tüfekçi (2008) yapmış oldukları araştırmalarda kadınlara ait tutkulu aşk tutum puanlarının erkeklerin puanlarına göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu bulmuştur. Ülkemizde yapılan diğer araştırma sonuçlarına bakıldığında ise yapılan araştırmanın bulgularına benzer olarak tutkulu aşk tutumlarının cinsiyete göre farklılık göstermediği bulunmuştur (Açıkkel, 2013; Budak, 2011; Dünger Mutlu, 2021; Ercan, 2008; Eren, 2019; İnanç, 2019; Karahasanoğlu, 2016; Küçük Helvacı, 2012; Lafçı, 2014; Rumeli, 2020; Şahin, 2001 ve Yüksel, 2013). Tutkulu aşkın cinsiyete göre farklılık göstermemesi alan yazını ile tutarlılık göstermekte ve bu durum cinsiyetin fiziksel çekicilik, cinsellik, romantiklik gibi özellikler üzerinde etkisinin olmadığı düşünülmektedir.

Araştırma sonucuna göre arkadaşça aşk tutumunun cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Neto (2007) yapmış olduğu çalışmada İngiliz ve Portekiz örnekleminde arkadaşça aşk puanlarında cinsiyete göre farklılık bulamazken Hindistan örnekleminde kadın katılımcılar erkek katılımcılara göre yüksek puanlar almışlardır. Smith ve Klases (2016) ise erkeklerin arkadaşça aşk puanlarının kadınlara göre yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Guthrie ve ark. (2018), Tehrani ve Yamini (2020)'de araştırma bulgusu ile benzer sonuçlar bulmuşlardır.

Şahin (2001)'nin aşka ilişkin tutumlara yönelik yurt içinde yapmış olduğu ilk çalışmada dâhil birçok çalışmada bu araştırma sonucuyla benzer şekilde arkadaşça aşk tutum puanlarında cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunamamıştır (Açıkkel, 2013; Dünger Mutlu, 2021; Ercan, 2008; Karahasanoğlu, 2016; Küçük Helvacı, 2012; Lafçı, 2014; Rumeli, 2020; Yüksel, 2013). Budak (2011)'in ilişki doyumu ve aşk tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında ise kadınların arkadaşça aşk puanları erkeklere göre yüksek bulunmuştur.

Arkadaşça aşk ile yapılan çalışmalar karşılaştırıldığında genel olarak sonuçlar tutarlılık gösterse de bazı araştırmalar cinsiyetler arası farklılıklar ortaya koymuşlardır. Bu durum çalışma yapılan grupların kültürlerinde arkadaşlığa, dostluğa verilen değerler ile açıklanabilir. Yukardaki çalışmalarda da görüldüğü üzere toplumun modern veya geleneksel olması cinsiyetin arkadaşça aşk türü üzerinde etkisinin olduğu söylenebilir.

Bu araştırma sonucuna göre mantıklı aşk tutum puanları cinsiyete göre farklılık göstermemiştir. Guthrie ve ark. (2018) mantıklı aşk tutum puanları arasında anlamlı fark bulamazken Smith ve Klases (2016) ve Neto ve Pinto (2003) ise yapmış oldukları araştırmalarda ise mantıklı aşk puanlarının kadınların erkeklerden yüksek puanlar aldıkları sonucuna ulaşmışlardır. Neto (2007) aşk ile yaptığı kültürlerarası çalışma sonuçlarına göre İngiliz katılımcıların erkeklerinin mantıklı aşk tutum puanları kadınlara göre yüksek bulunurken Hintli ve Portekiz katılımcıların mantıklı aşk tutum puanları cinsiyete göre farklılaşmamaktadır.

Yurt içinde Dünger Mutlu (2021), Ercan (2008), İnanç (2019), Karahasanoğlu (2016), Lafçı (2014), Şahin (2001) ve Yüksel (2013) taraflarından yapılan araştırma sonuçları mantıklı aşk tutum puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucuyla benzerdir. Bunun yanı sıra Açıkkel (2013), Budak (2011), Küçük Helvacı (2012) ve Rumeli (2020) taraflarından yapılan çalışma sonuçlarına göre ise mantıklı aşk tutum puanlarında cinsiyetler arası anlamlı farklılık bulunmuş ve kadınların mantıklı aşk tutum puanları erkeklere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Sonuçların farklılık göstermesinin nedeni veri toplanan çalışma gruplarının demografik özelliklerinin değişkenlik göstermesinden kaynaklı olabilir.

Bu araştırma sonucuna göre sahiplenici aşk tutum puanları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Smith ve Klases (2016), Tehrani ve Yamini (2020) oldukları aşka ilişkin çalışmalarda sahiplenici aşk tutum puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığını bulmuşlardır. Neto (2007) ise Hintli kadınların sahiplenici aşk tutum puanlarını erkeklere göre daha yüksek bulurken İngiliz ve Portekiz katılımcıların cinsiyete göre bu aşk türünde cinsiyete göre anlamlı farklılık bulamamıştır.

Yurt içinde yapılan birçok araştırmada sahiplenici aşk tutum puanlarının cinsiyete göre bu araştırma sonucu ile benzer olarak farklılaşma bulunamamıştır (Açıkkel, 2013; Budak, 2011; Dünger Mutlu, 2021; Ercan, 2008; Karahasanoğlu, 2016; Küçük Helvacı, 2012; Şahin, 2001; Yüksel, 2013). İnanç (2019), Lafçı (2014) ve Rumeli (2020) sahiplenici aşk tutum puanları arasında cinsiyete göre anlamlı farklılık bulmuşlardır. Bu çalışmaların tamamında kadınların sahiplenici aşk tutum puanları erkeklere göre anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Bazı araştırmalarda sahiplenici aşkın kadınlarda daha yüksek çıkması kadınların biyolojik olarak sahiplenme duygusunun daha yüksek olduğundan ve kadınlar erkeklere göre daha sabit güven ilişkisi içerisinde olmayı arzuladıklarından bağlılık gibi duyguları daha yoğun

yaşayabilmelerinden kaynaklanabilir. Araştırma sonucunda farklılık bulunmamasının nedeni ise değişen toplum yapısından kaynaklı erkeklerin ve kadınların benzer özellikler göstermeye başlamasından kaynaklı olduğu söylenebilir.

Araştırmanın analiz sonuçlarına bakıldığında; kadın ve erkek bireylerin oyun gibi aşk tutumlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulunmuştur. Oyun gibi aşk puanlarına bakıldığında erkeklerin kadınlara göre daha yüksek puan aldıkları görülmektedir. Araştırmanın bu sonucu ile yurtiçi ve yurtdışında yapılan farklı çalışmaların sonuçları karşılaştırıldığında benzer bulguların ortaya çıktığı söylenebilir.

Neto (2007) yaptığı araştırma sonucunda Portekiz ve Hindistanlı erkek öğrencilerin oyun gibi aşk tutumları kadınlara göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur fakat İngiliz öğrencilerin oyun gibi aşk tutumları arasında cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunamamıştır. Dünyada aşka ilişkin tutumlar ölçeği kullanılarak yapılan diğer araştırmalarda ise araştırma bulgumuza benzer sonuçlar bulunmuştur (Guthrie ve ark. 2018; Hamak ve Richardson, 2011; Simth ve Klases, 2016; Tehrani ve Yamini 2020).

Davies (2001) oyun gibi aşk puanlarının erkeklerde yüksek çıkmasını toplumsal beklentiler sonucu oluştuğunu dile getirir. Türkiye'nin kültürel dokusu içinde, erkeklerin daha çok yakın ilişki deneyiminin olması olumlu karşılanan bazen de desteklenen bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenden dolayı erkeklerin oyun gibi aşk puanlarının kadınlara göre yüksek çıkması beklenen bir sonuç olarak düşünülebilir.

Büyükşahin (2006) oyun gibi aşkta güven, bağlılık gibi duygulardan önce eğlencenin ön planda olmasının etkili olduğu ve kadın rol beklentilerinin bu aşk stili ile uymamasından dolayı erkeklerin yüksek puanlar almasının doğal olduğunu belirtmiştir. Küçük Helvacı (2012)'da benzer sonuçlara ulaşmış ve geleneksel cinsiyet rollerinin olduğu toplumlarda oyun gibi aşk puanının yüksek olmasının beklenen bir sonuç olduğunu araştırmasında oyun gibi aşk puanlarının yüksek çıkması ile desteklemiştir. Yurt içinde yapılan birçok çalışma sonucu bu araştırma sonucu ile benzer olarak erkeklerin oyun gibi aşk puanlarının kadınlardan yüksek olduğunu bulmuşlardır (Açıkel, 2013; Budak, 2011; Dünger Mutlu, 2021; Ercan, 2008; Eren, 2019; Karahasanoğlu, 2016; Küçük Helvacı, 2012; Lafçı, 2014; Rumeli, 2020; Şahin, 2001 ve Yüksel, 2013).

Araştırmanın analiz sonuçlarına bakıldığında; kadın ve erkek bireylerin özgeci aşk tutumları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulunmuştur. Özgeci aşk puanlarına

bakıldığında erkeklerin kadınlara göre daha yüksek puan aldıkları görülmektedir. Araştırmanın bu bulgusu ile yurtiçi ve yurtdışında yapılan farklı çalışmaların bulguları kıyaslandığında benzer sonuçların ortaya çıktığı söylenebilir.

Neto (2007)'nın üç toplum da aşk araştırmasında İngiliz ve Portekiz katılımcıların özgeci aşk puanlarında erkeklerin özgeci aşk puanları kadınlara göre anlamlı düzeyde yüksek bulunurken Hintli katılımcılarda cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Guthrie ve ark. (2018), Simth ve Klases (2016), Tehrani ve Yamini (2020) gibi araştırmacılar da erkeklerin kadınlara göre daha fazla özgeci aşka sahip olduklarını çalışmalarında ortaya koymuşlardır. Yurt içinde yapılan birçok araştırma bu araştırmanın özgeci aşk tutum puanlarının erkeklerin kadınlara göre yüksek çıkması sonucu ile benzer sonuçlar ortaya koymuştur (Açıkel, 2013; Budak, 2011; Dönger Mutlu, 2021; Ercan, 2008; Karahasanoğlu, 2016, Küçük Helvacı, 2012; Rumeli, 2021; Şahin, 2001; Yüksel, 2013). Bunun yanı sıra İnanç (2019) yaptığı çalışmada kadınların özgeci aşk puanlarının erkeklere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu bulmuşken, Lafçı (2014) ise özgeci aşk tutum puanları arasında cinsiyete göre anlamlı farklılık bulamamıştır. Araştırmanın bu sonucu ile genel alan yazınının benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Erkeklerin özgeci aşk tutum puanlarının kadınlara göre yüksek olmasının nedenlerinden biri de değişen ve farklılaşan cinsiyet rollerinden kaynaklı kadınların ataerkil toplum bağlamından koparak daha özgür bir yapıya sahip olmaya başlamaları olabilir (Büyükaşahin, 2006). Geleneksel toplum yapısında erkeklerin partnerleri hakkında ki düşüncesi her koşulda yanlarında olacakları yönündeydi. Bu durum yukarıda da bahsedildiği gibi kadınların bireysel olarak bir şeyleri başarmaları ile değişmeye ve erkeklerin partnerlerine karşı daha sorumlu davranışlar sergilemeye başlamasına neden olmuş olabilir. Erkekler tüm bu sebeplerden partnerinin kendisini bırakma kaygısından dolayı ilişki de daha özgeci davranışlar sergilemeye başlamış olabilirler. Bu bulgunun farklı bir açıklaması olarak Türkiye'nin kültürel yapısında ilişkide flört aşamasından evlilik aşamasına geçildiğinde erkeklerden kadınlara göre daha fazla özgeci davranış sergilemesi beklendiği söylenebilir.

5.2. Aşka İlişkin Tutumların Alt Boyutlarının İlişki Durumu Değişkenine Göre Farklılıkları

Araştırmanın amacına ait alt problemlerinden biri “Aşka ilişkin tutumların alt boyutlarının ilişki durumuna göre farklılık göstermekte midir?” şeklinde belirtilmiştir. Bu alt probleme ilişkin cevapları bulmak için her bir aşk türü (tutku, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk) için ilişki durumuna bağlı olarak t testi analizi yapılmıştır.

Araştırmanın analiz sonuçlarına bakıldığında; ilişkisi olan ve olmayan bireylerin mantıklı ve sahiplenici aşk tutumları ilişki durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermezken tutkulu, oyun gibi, arkadaşça ve özgeci aşk tutumlarının ilişki durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulunmuştur. Araştırmanın bu sonucu genel olarak alan yazını ile uyum gösterirken, bazı çalışmalarda ise farklı sonuçlar bulunmuştur.

İlişki durumu değişkenine bakılarak yapılmış araştırmalar diğer değişkenlerin kullanılması ile yapılan araştırmalara göre sınırlı sayıdadır. Kirkpatrick ve Davis (1994) boylamsal olarak yaptıkları araştırma ile aynı bireylerin ilişkilerinin olduğu ve olmadığı dönemdeki verileri kıyaslanmıştır. Araştırma sonucunda bireylerin ilişkilerinin olduğu dönemdeki tutkulu, arkadaşça ve özgeci aşk puanları ilişkilerinin olmadığı dönemden yüksek bulunmuştur. Smith ve Klases (2016) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada oyun gibi aşk ile kaçınan bağlanma arasında negatif ilişki; sahiplenici aşk ile kaygılı ve kaçınan bağlanma arasında ise pozitif ilişki bulmuştur. Karahasanoğlu (2016) yaptığı tutkulu, arkadaşça, mantıklı ve özgeci aşk tutum puanlarında ilişkisi olan bireyler olmayan bireylere göre anlamlı düzeyde yüksek puanlar almışlardır. İnanc (2019)’ın yaptığı araştırmaya göre ise ilişkisi olan bireylerin tutkulu ve arkadaşça aşk tutum puanları olmayanlara göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Tutkulu, oyun gibi, arkadaşça ve özgeci aşk puanlarının ilişkisi durumuna göre farklılık göstermesi Lee (1988)’nin aşk kuramına göre açıklanabilir. Tutkulu aşk fiziksel ve cinsel çekiciliğin ön planda olduğu, kıskançlık ve aitik duygusu nadiren görülür. Oyun gibi aşk ilişkide partnerine karşı bir bağlılık kurmayan ve aşkı önemsemeyen kişilerde görülür. Arkadaşça aşk zamanla var olan dostluğun aşka dönüşmesiyle oluşur ve bireyin partneri ile çok fazla ortak yönün olduğu aşk türüdür. Özgeci aşk bireyin partnerinin iyiliğini kendi iyiliğinden daha çok ister ve partnerinin duygu, düşünce ve davranışlarını genel olarak onaylar. Mantıklı ve sahiplenici aşk tutum puanlarının ilişki durumuna göre değişmemesi

ise mantıklı aşkın daha akılcı düşünce ve davranışlara önem verilmesinden, sahiplenici aşkın ise kıskançlık ve güven ile ilgili derin sorunların olduğundan kaynaklanabilir.

Bunların yanı sıra ilişkisi olan bireylerin risk almaktan kaçınmadıkları, partnerleri ile samimi ve içten bağlar kurdukları, beklenti içerisine girmeden sevdikleri söylenebilir. İlişkisi olmayan bireyler ilişki içersin de olmaktan kaçınırlar ve uygun bir partner bulabilmenin bir ilişki içersinde olmaktan daha önemli olduğunu düşünürler. İlişkisi olmayan bireylerin kaygılı veya kaçınan davranışlar sergiledikleri de göz önüne alınırsa ilişki durumunun yaşanılan aşk türü üzerinde etkisi olduğu söylenebilir.

5.3.Aşka İlişkin Tutumlar İle Bağlanma ve Kimlik Stilleri Arasındaki İlişki

5.3.1. Aşka İlişkin Tutumlar İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki

Aşk tutumlarının bağlanma stilleri ile arasındaki ilişkiyi incelemek için Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği (LAS) alt boyutları ile Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE) alt boyutlarından aldıkları puanlar hesaplanmıştır. Aralarındaki ilişki her bir alt boyutun ortalamaları alınarak önce Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi sonra da bağlanma stilleri alt boyutları aşk tutumlarının alt boyutlarını yordayıp yordamadığını bulmak için Regresyon analizi yapılmıştır.

Bağlanma stillerinden kaygılı bağlanma ile oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk tutumları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu sonuç, bireylerin partnerine karşı kaygısı arttıkça bu aşk türlerini yaşama olasılığı da artmaktadır şeklinde açıklanabilir. Kaygılı bağlanma ile arasında korelasyon bulunan aşk tutumlarını yordama durumuna baktığımızda ise oyun gibi, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk tutumlarını anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Özellikle sahiplenici aşk türü ile arasında anlamlı düzeyde yüksek ilişki bulunmuş ve diğer değişkenler olmadan sahiplenici aşkın %42 sini kaygılı bağlanma açıklamaktadır. Karahasanoğlu (2016) yaptığı çalışmada benzer bir sonuç bularak kaygılı bağlanma ile sahiplenici ve özgeci aşk türleri arasında yüksek düzeyde pozitif ilişki bulmuştur. Sahiplenici aşk türüne sahip bir birey partnerini kaybetme korkusu yaşar ve bu da yoğun kaygıya neden olur. Kaygılı bağlanmış bireyler partnerine bağımlı olurlar, partnerlerinden her şey için onay almak isterler ve kendilerini ifade etme konusunda sorun yaşarlar. İki alt boyutunda özelliklerine bakıldığında kaygılı bağlanmış bireylerin sahiplenici aşk yaşamları normal olarak görülebilir (Lee, 1974; 1988; Bartholomew ve Shaver, 1998).

Özgeci ve sahiplenici aşk arasında bulunan yüksek düzeyde pozitif ilişkiden dolayı benzer şekilde kaygılı bağlanan bireylerin özgeci aşk yaşamaları normal görülebilir. Bu durum bireylerin partnerlerini kaybetme kaygısından dolayı normal ilişkilere göre fazlaca kendilerinden ödün vermesiyle açıklanabilir.

Bağlanma stillerinden kaçınan bağlanma stili ile tutkulu, arkadaşça ve özgeci aşk tutumları arasında negatif yönde anlamlı; mantıklı aşk tutumu ile arasında ise pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Kaçınan bağlanma tutkulu, arkadaşça, mantıklı ve özgeci aşk tutumlarını yordamaktadır. Tutkulu, arkadaşça ve özgeci aşk türlerinden birine sahip olan bireylerin ortak özellikleri partnerleri ile kurdukları iletişimden ve bağdan memnun olmalarıdır. Kaçınan bağlanan bireyler ise diğer insanların kendileri ile iletişim kurmasından rahatsızlık duyar ve partnerlerinin yakınlığının kendilerinin istediği yakınlıktan fazla olduğunu düşünürler. Bu bilgiler ışığında Kaçınan bağlanan bireylerin tutkulu, arkadaşça ve özgeci aşk türlerine sahip olmamaları normal olarak değerlendirilebilir. Karahasanoğlu (2016) yaptığı çalışmada benzer sonuçlara ulaşmıştır. Mantıklı aşka sahip bireyler ise partneri ile uyumlu olmak ve belli başlı konularda benzer özelliklere sahip olmayı istemelerinden dolayı kaçınan bağlanan bireyler gibi yakınlık kurmakta zorlanırlar. Araştırma sonucu da bu durumu destekler nitelikte kaçınma puanları artan bireylerin mantıklı aşk tutum puanlarının da arttığını göstermektedir. Yakın ilişkilerin başlangıcında birey kendisinin hangi bağlanma stiline sahip olduğunu bilmesi partnerinde arayacağı özellikler üzerinde etkili olacaktır. Bu süreci farkında olarak yürütmek aşk yaşantısında bireylerin ilişki doyumunu ve ilişki kalitesini de arttıracacağı öngörülmektedir. Bu araştırma sonucunu bu bağlamda değerlendirecek olursak bireylerin aşk türlerinin şekillenmesinde bağlanma stillerinin etkisinin önemli düzeyde olduğu söylenebilir.

5.3.2. Aşka İlişkin Tutumlar İle Kimlik Stilleri Arasındaki İlişki

Aşk tutumlarının bağlanma stilleri ile arasındaki ilişkiyi incelemek için Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği (LAS) alt boyutları ile Kimlik Stilleri Ölçeği-5 alt boyutlarından aldıkları puanlar hesaplanmıştır. Aralarındaki ilişki her bir alt boyutun ortalamaları alınarak önce Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi sonra da kimlik stilleri alt boyutlarının aşk tutumlarının alt boyutlarını yordayıp yordamadığını bulmak için Regresyon analizi yapılmıştır.

Kimlik stillerinden ilki olan kaçınma yönelimli kimlik stili ile oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk tutumları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu aşk tutumları ile yapılan regresyon analizi sonucu kaçınma yönelimli kimlik stili oyun gibi, arkadaşça ve özgeci aşk tutumlarını yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kaçınma yönelimi kimlik stiline sahip bireyler problemleri çözmekten, bireysel karar vermekten kaçınırlar (Berzonsky, 2004b). Aşk oyun gibi gören bireyler ilişkide yaşanan problem durumlarında bunu çözmek yerine ilişkiyi değiştirmeyi düşünürler. Arkadaşça aşıklar ise iyi anlaştıkları partnerinin görüşü olmadan bir karar vermekten kaçınırlar bu tamamen demokratik bir ilişki içerisinde olduklarından kaynaklanmaktadır. Özgeci âşıklarda da aynı durum söz konusu fakat bu olumlu olmayan bir yaklaşım olarak görülebilir. Karşısındaki kişiyi kendisinden fazla düşünmeden kaynaklı bireysel bir karar alamama durumudur. Alt boyutların özellikleri dikkate alındığında bulunan sonucun bekleneni karşıladığı söylenebilir.

Kimlik stillerinin ikincisi olan bilgi yönelimli kimlik stili ile tutkulu, arkadaşça ve mantıklı aşk tutumları ile pozitif yönde, oyun gibi aşk ile ise negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Bilgi yönelimli kimlik stili tutkulu, arkadaşça ve mantıklı aşk tutumlarını anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bilgi yönelimli bireyler kimliklerini oluşturmada önce araştırma yaparlar, kendilerine uygun özellikleri benimserken uygun olmayan özellikleri benimsemekten kaçınırlar. Tutkulu âşıklar partnerinin fiziksel özelliklerini tanımlar ve kendileri için uygun partneri seçerken bilgi yönelimli bireyler gibi daha akılcı davranırlar. Mantıklı âşıklar belli bazı özelliklerin partnerinde bulunmasına önem gösterir. Bundan dolayı bu özelliklere sahip partneri bulmaya çalışırken oldukça araştırmacı bir kimliğe bürünürler. Arkadaşça aşk yaşayan bireyler ise partneri ile iyi anlaştığı için bazı konularda beklentilerinin benzer olmasını bekler ve partneri ile ortak alanları hakkında bilgi sahibi olmaya çalışır. Tüm bu bilgiler ışığında bilgi yönelimli bireyler genel olarak tutkulu, arkadaşça ve mantıklı aşk türlerinden birine sahip olması beklenen bir durum denebilir.

Kimlik stillerinin üçüncüsü olan norm yönelimli kimlik stili tutkulu, oyun gibi, arkadaşça, mantıklı, sahiplenici ve özgeci aşk tutumlarının tümüyle pozitif yönde anlamlı ilişkisi olduğu bulgulanmıştır. Norm yönelimli kimlik stili tutkulu, mantıklı ve özgeci aşk tutumlarını anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Norm yönelimli kimlik stili ile tüm aşk türleri arasında anlamlı düzeyde pozitif ilişki bulunmasını kültürel bir durum ile açıklanabilir. Araştırmaya katılan bireylerin genç yetişkinlik dönemlerinde oldukları düşünülürse aileden bağımsız hareket edemedikleri ve normlardan kopamadıkları

varsayılabılır. Bu durum bireylerin aşkı yaşama türlerini de etkilemektedir. Norm yönelimli kimlik stiline sahip bireylerin özelliklerine baktığımızda problem çözme veya karar verme konularında diğer kişilerden bir beklenti içersin de olduklarını ve onay bekledikleri söylenebilir. Tutkulu âşıklar partnerlerinin kişilik özelliklerden çok toplumun çizdiği fiziksel özelliklerine odaklanmaktadırlar. Mantıklı âşıklar ailesi ve toplumun beklentilerini dikkate alarak partnerini seçmek isterler. Çünkü toplumun istemediği bir partner seçerler ise uyumlu olabilmek zor olacağından tercihini bu yönde yaparlar. Özgeci âşıklar ise partnerinin değerlerini ve kararlarını onaylama eğilimindedirler. Bu özelliklere bakıldığında norm yönelimli kimlik stiline sahip bireylerin tutkulu, mantıklı ve özgeci aşk türlerini tercih etmeleri beklenen bir sonuç olabilir.

Yapılan araştırma sonucu bireylerin aşk tarzları ile kimlik stilleri arasında bir ilişkinin olduğu söylenebilir. Bireyler benlikleri ile ilgili konuları ele alırken kendi karar verme tarzlarını kullanırlar ve kimliklerini buna göre şekillendirirler. Bireylerin sürekli ve tutarlı bir kimliğe sahip olması genç yetişkinlik dönemi ruh sağlığını olumlu yönde etkilemektedir. Bundan dolayı yakın ilişkilerin kurulduğu bu dönemde kimliğin aşk tarzlarını belirlemede ve yakın ilişkiler üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

5.4.Sonuç

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin aşk tutumları, bağlanma ve kimlik stilleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular ile şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Sonuçlar:

1. Üniversite öğrencilerinin aşk tutumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır? Problemine ilişkin sonuçlar:
 - a) Üniversite öğrencilerinin tutkulu aşk tutumları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşma yoktur.
 - b) Üniversite öğrencilerinin oyun gibi aşk tutumları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşma vardır.
 - c) Üniversite öğrencilerinin arkadaşça aşk tutumları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşma yoktur.
 - d) Üniversite öğrencilerinin mantıklı aşk tutumları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşma yoktur.

- e) Üniversite öğrencilerinin sahiplenici aşk tutumları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşma yoktur.
 - f) Üniversite öğrencilerinin özgeci aşk tutumları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşma vardır.
2. Üniversite öğrencilerinin aşk tutumları ilişki durumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır? Alt problemine ilişkin sonuçlar:
- a) Üniversite öğrencilerinin tutkulu aşk tutumları ilişki durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşma vardır.
 - b) Üniversite öğrencilerinin oyun gibi aşk tutumları ilişki durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşma vardır.
 - c) Üniversite öğrencilerinin arkadaşça aşk tutumları ilişki durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşma vardır.
 - d) Üniversite öğrencilerinin mantıklı aşk tutumları ilişki durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşma yoktur.
 - e) Üniversite öğrencilerinin sahiplenici aşk tutumları ilişki durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşma yoktur.
 - f) Üniversite öğrencilerinin özgeci aşk tutumları ilişki durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşma vardır.
3. Üniversite öğrencilerinin bağlanma ve kimlik stilleri aşk tutumlarını yordamakta mıdır?
- a) Üniversite öğrencilerinin kaçınan bağlanma stili, bilgi yönelimli ve norm yönelimli kimlik stilleri tutkulu aşk tutumlarını anlamlı düzeyde yordamaktadır.
 - b) Üniversite öğrencilerinin kaygılı bağlanma ve kaçınma yönelimli kimlik stili oyun gibi aşk tutumlarını anlamlı düzeyde yordamaktadır.
 - c) Üniversite öğrencilerinin kaçınan bağlanma stili, kaçınma ve bilgi yönelimli kimlik stilleri arkadaşça aşk tutumlarını anlamlı düzeyde yordamaktadır.
 - d) Üniversite öğrencilerinin kaygılı ve kaçınan bağlanma stilleri ile bilgi ve norm yönelimli kimlik stilleri mantıklı aşk tutumlarını anlamlı düzeyde yordamaktadır.
 - e) Üniversite öğrencilerinin kaygılı bağlanma stili sahiplenici aşk tutumlarını anlamlı düzeyde yordamaktadır.
 - f) Üniversite öğrencilerinin kaygılı ve kaçınan bağlanma ile kaçınma ve norm yönelimli kimlik stilleri özgeci aşk tutumlarını anlamlı düzeyde yordamaktadır.

5.5.Öneriler

1. Bu araştırma sonuçlarına göre aşk tutumları, bağlanma ve kimlik stilleri arasındaki ilişkilere bakılarak yakın ilişkilerle ilgili aile ve çift danışmalarında kişilerin aşk tutumları, bağlanma ve kimlik stilleri dikkate alınabilir.
2. Evlilik öncesi danışma hizmetlerinde kişilerin aşk tutumları, bağlanma ve kimlik stilleri dikkate alınarak problemlerin çözümüne yönelik farklı alternatifler oluşturulabilir.
3. Sonraki araştırmaların farklı çalışma grupları ile yapılması konuyla ilgili farklı sonuçların ortaya çıkmasından dolayı önemlidir.
4. Aşk, bağlanma ve kimlik ile ilgili bu çalışmada kullanılan kuramlardan farklı olan kuramlar incelenerek araştırmalar yapılabilir.
5. Aşk tutumları, bağlanma ve kimlik stilleri arasındaki ilişki boylamsal araştırmalar ile özellikle yakın ilişki öncesi, flört ve evlilik dönemlerinin takip edilerek incelenmesi ilişki süreci ile ilgili daha detaylı bilgiler elde edilebilir.
6. Evlilik, aile ve çift danışmalarında kullanılmak üzere aşk tutumları, bağlanma ve kimlik stilleri analizlerini kapsayan geniş bir program yapılabilir.
7. Aşk, birçok çalışma ile anlaşılmaya, açıklanmaya ve tanımlanmaya çalışılmıştır. Ne kadar fazla çalışma yapılırsa da aşk öznel bir olgudur. Bundan dolayı aşk konusu nicel çalışmaların yanı sıra nitel çalışmalar ile de desteklenmelidir.
8. Aşkı yaşama tarzı bireyler üzerinde bazen olumsuz duygulara sebep olurken bazen de olumlu duyguların ortaya çıkmasına sebep olur. Bu yönüyle aşkın iyi durumları pozitif psikoloji ile ilgilenen uzmanlar tarafından kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- Açıkel, M. (2013). *Üniversite öğrencilerinin aşk stilleri ve kişilik özelliklerin arasındaki ilişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Adler, A. (2009). *Bireysel psikoloji*. (H. Özgü, Çev.). İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Aktu, Y. (2016). Levinson'un kuramında ilk yetişkinlik döneminin yaşam yapısı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8(2), 162-177.
- Ainsworth, M. D. S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale, N.J: Lawrence Erlbaum Associates.
- Ainsworth, M. D. S. ve Bell, S. M. (1970). Attachment, exploration, and separation: illustrated by the behavior of one-year-olds in a strange situation. *Child Development*, 41(1), 49-67.
- Ainsworth, M. D. S. ve Bowlby, J. (1991). An ethological approach to personality development, *American Psychologist*, 46 (4), 333-341.
- Ainsworth, M. D. S., Bleher, M. C., Waters, E. ve Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the Strange Stituation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Arnett, J.J. (2004). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties*. New York: Oxford University Press.
- Atak, H. (2011). Kimlik gelişimi ve kimlik biçimlenmesi: Kuramsal bir değerlendirme. *Psikolojide Güncel Yaklaşımlar Dergisi*, 3(1), 163-213.
- Atak, H. ve Taştan, N. (2012). Romantik ilişkiler ve aşk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 520-546.
- Bartholomew, K. ve Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-244.

- Bartholomew, K. ve Shaver, P. R. (1998). Methods of assessing adult attachment. J. A. Simpson ve W. S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships* (pp. 25-45). The Guilford Press.
- Berscheid, E. ve Walster, E. (1974). A little bit about love. Huston, T. (Eds.), *Foundations of interpersonal attraction* (pp. 356-381). New York: Academic Press.
- Berscheid, E. ve Walster, E. (1978). *Interpersonal attraction*. Reading, M.A: Addison-Wesley.
- Berzonsky, M. D. (1999). Identity styles and hypothesis testing strategies. *Journal of Social Psychology*, 6(139), 784-789.
- Berzonsky, M. D. (2003). Identity style and well-being: Does commitment matter?. *Identity*, 3(2), 131-142.
- Berzonsky, M. D., Soenens, B., Luyckx, K., Smits, I., Papini, D. R. ve Goossens, L. (2013). Development and validation of the Revised Identity Style Inventory (ISI-5): factor structure, reliability and validity. *Psychological Assessment*, 25(3), 893-904.
- Berzonsky, M., Branje, S.J.T. ve Meeus, W. (2007). Identity-processing style, psychosocial resources, and adolescents' perceptions of parent-adolescent relations. *Journal of Early Adolescence*, 27(3), 324-345.
- Berzonsky, M.D. (1988). Self-theorists, identity status, and social cognition. In D.K. Lapsley ve F.C. Power (Eds.). *Self, ego, and identity: Integrative approaches* (pp. 243-262). New York: Springer-Verlag.
- Berzonsky, M.D. (1989). The self as a theorist: Individual differences in identity formation. *International Journal of Personal Construct Psychology*, 2(4), 363-376.
- Berzonsky, M.D. (2004a). Identity processing style, self-construction, and personal epistemic assumptions: A social-cognitive perspective. *European Journal of Developmental Psychology*, 1(4), 303-315.
- Berzonsky, M.D. (2004b). Identity style, parental authority, and identity commitment. *Journal of Youth and Adolescence*, 33(3), 213-220.

- Berzonsky, M.D. (2005). Ego identity: A personal standpoint in a postmodern world: Identity an international. *Journal of Theory and Research*, 5(2), 125-136.
- Berzonsky, M.D. (2011). A social-cognitive perspective on identity construction. In Schwartz, S.J., Luyckx, K. ve Vignoles, V.L. (Eds.). *Handbook of Identity Theory and Research* (pp. 55-76). New York: Springer.
- Bowlby, J. (1969), *Attachment and loss*, Vol. 1: Attachment. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss*, Vol. 2: Separation. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1988). Developmental psychiatry comes of age. *American Journal of Pschiatry*, 145(1), 1-10.
- Brandon, H. (1988). *Special relationships: A foreign correspondent's memoirs from Roosevelt to Reagan*. New York: Atheneum.
- Brennan, K. A., Clarck, C. L. ve Shaver, P. R. (1998). Self-report measurement of adult attachment: An integrative overview. J. A. Simpson., W. S. Rholes (Eds.), *Attachment Theory and Close Relationships* (pp. 46-76) Newyork: Guilford Press.
- Budak, B. (2011). *Üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutumları ve ilişki doyumlarının kişilik özellikleri ile ilişkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyükşahin, A. (2006). *Yakın ilişkilerde bağlanım: yatırım modelinin bağlanma stilleri ve bazı değişkenler yönünden incelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Büyükşahin, A. ve Hovardaoğlu, S. (2004). Çiftlerin aşka ilişkin tutumlarının Lee'nin çok boyutlu aşk biçimleri kapsamında incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 19(54), 59 - 72.
- Çelen, N. (2013). Ergenlikten genç yetişkinliğe uzanan uzun yol. C. Karadeniz ve F. Çok (Ed.), *Prof. Dr. Bekir Onur'a Armağan* (ss. 222-244). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Dashdamirov, E. (2013). *Üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutum biçimleri ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Davies, M.F. (2001). Socially Desirable Responding and Impression Management in the Endorsement of Love Styles. *The Journal of Psychology*, 135(5), 562-570.
- Dereboy, G. F. (1993). *Kimlik bocalaması, anlamak, tanımak, ele almak*. Malatya: Özmert Ofset.
- Dion, K.K. ve Dion, K.L. (1993). Gender and ethnocultural comparisons in style of Love. *Psychology of Women Quarterly*, 17(4), 463-473.
- Dora, B., Mendes, M., Sarmento, P., Silva, S. ve Moreira, J. (1999). “Gender Differences in Love and Sex: A Cross-Cultural Study”. *Poster presented at the International Network on Personal Relationships Young Scholars Pre-Conference*, University of Louisville, Kentucky, USA, 24-25.
- Dünger Mutlu, D. (2021). *Evli bireylerde evlilik uyumu ve aşk tutumunun psikolojik iyi oluş üzerindeki etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gedik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Ercan, H. (2008). *Genç yetişkinlerin aşk biçimleri ve benlik tipleri* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ercan, H. (2013). Bilimsel bir araştırma alanı olarak aşk. C. Karadeniz ve F. Çok (Yay. Haz.), *Prof. Dr. Bekir Onur’a Armağan* (ss. 245-292). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Eren, E. (2019). *Romantik ilişkilerde bağışlanmanın aşk biçimlerine göre yordanması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and Crisis*. New York: W.W. Norton & Company Inc.
- Erikson, E. H. (1982). *The Life Cycle Completed*. New York: W.W. Norton Company Inc.
- Fearon, J. D. (1999). *What is identity (As we now use the word)?*. California: Stanford University

- Freud, A. (1968). *Indications for child analysis and other papers: 1945-1956*. New York: International Universities Press.
- Freud, S. (1924). *Narsizm üzerine ve Schreber vakası*. (B. Büyükkal ve S.M. Tura, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Freud, S. (1951). A letter from Freud. *The American Journal of Psychiatry*, 107, 786-787.
- Fricker, J. ve Moore, S. (2002). Relationship Satisfaction: The Role of Love Styles and Attachment Styles. *Current Research in Social Psychology*, 7(11), 1-16.
- Fromm, E. (1956). *The Art of loving*, New York: Harper ve Row Publishers.
- Galinha, C. I., Oishi, S., Pereira, C. R., Wirtz, D. ve Esteves, F. (2013). Adult Attachment, Love Styles, Relationship Experiences and Subjective Well-Being: Cross-Cultural and Gender Comparison between Americans, Portuguese, and Mozambicans, *Springer Science+Business Media Dordrecht*, 119(2), 823–852
- Goodfriend, M. S. (1993). Treatment of attachment disorder of infancy in neonatal intensive care unit. *Pediatrics*, 91 (1), 139-142.
- Gottman, J. M. (1998). Psychology and the study of marital process, *Annual Review of Psychology*, 49(1), 169-197.
- Graham, J. M., (2011). Measuring love in romantic relationships: A meta-analysis. *Journal of Social and Personal Relationships*, 28(6), 748-771.
- Guthrie, M. F., Marshall, P. H., Hendrick, S. S., Hendrick, C. ve Günlük, E. (2018). Human love styles and attitudes toward pets. *Anthrozoös*, 31(1), 41-60.
- Hammock, G. ve Richardson, D. S. (2011). Love attitudes and relationship experience. *The Journal of Social Psychology*, 151(5), 608-624.
- Harlow, H. F. (1958). The nature of love. *American Psychologist*, 13(12), 673–685.
- Hatfield E. ve Rapson, R.L. (1996). *Love and Sex, Cross-Cultural Perspectives*. Boston: Allyn and Bacon.

- Hatfield, E. (1988). Passionate and Companionate Love. In. Sternberg R.J. ve Barnes, M.L. (Eds.), *The Psychology of Love* (pp. 191-217). New Haven: Yale University Press.
- Hatfield, E. ve Rapson R. (1996). Love and Sex, *Cross-Cultural Perspectives*. Boston: Allyn ve Bacon.
- Hatfield, E. ve Sprecher, S. (1986). Measuring passionate love in intimate relations. *Journal of Adolescence*, 9(4), 383-410.
- Hazan, C. ve Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524.
- Hazan, C., Shaver, P. R. ve Bradshaw, D. (1988). Love as attachment: The integration of three behavioral systems. R.J. Sternberg, M.L. Barnes (Eds.), *The Psychology of Love* (pp. 68-99). New Haven: Yale University Press.
- Hendrick, C. ve Hendrick, S. (1986). A theory and method of love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50(2), 392 - 402.
- Hendrick, C. ve Hendrick, S. (1991). Dimensions of love: A sociobiological interpretation. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 10 (2), 206- 230.
- Hendrick, C. ve Hendrick, S. (1995). Gender differences and similarities in sex and love. *Personal Relationships*, 2(1), 55-65.
- Hendrick, C. ve Hendrick, S.S. (1988). Lovers wear rose colored glasses. *Journal of Social and Personal Relationships*, 5(2), 161-183.
- Hendrick, C., Hendrick S. ve A. Dicke (1998). The Love Attitudes Scale: Short form. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15(2), 147-159.
- Hendrick, S. ve Hendrick, C. (1987). Love and sexual attitudes, self disclosure and sensation seeking. *Journal of Social and Personal Relationships*. 4(3), 281-297.
- Hendrick, S., & Hendrick, C. (2002). Linking romantic love with sex: Development of the perceptions of love and sex scale. *Journal of Social and Personal Relationships*. 19(3), 361-378

Honari, B. ve Saremi, A. A. (2015). The Study of Relationship between Attachment Styles and Obsessive Love Style. *Procedia. Social and Behavioral Sciences*, 165, 152-159.

Horney, K. (1945). *Our inner conflicts*. New York: WW Norton.

Hortaçsu, N. (2012). *İnsan ilişkileri*. Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.

İnanç, M. (2019). *Aşk stilleri, kişilik özellikleri ile ebeveyn bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Karahasanoğlu, G. (2016). *Üniversite öğrencilerinde aşka ilişkin tutumlar, kişilik özellikleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkilerin cinsiyet ve mevcut ilişki durumu bağlamında incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kaya, Ş. F. ve Karahasanoğlu, G. (2019). Üniversite öğrencilerinde aşka ilişkin tutumlar, kişilik özellikleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 51-62.

Kassin, S., Fein, S. ve Markus, H. R. (2013). *Social psychology (9 ed.)* California: Cengage Learning.

Kephart W. M. (1967). Some Correlates of Romantic Love. *Journal of Marriage and The Family*, 29(3), 470-474.

Kim, J. ve Hatfield, E. (2004). Love types and subjective well-being: A cross-cultural study. *Social Behavior and Personality*, 32(2), 173-182.

Kirkpatrick, L. A. ve Davis, K. E. (1994). Attachment style, gender, and relationship stability: A longitudinal analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66(3), 502-512.

Küçük Helvacı, F. (2012). *Romantik ilişkilerde sorun çözme ve sosyal ilginin aşka ilişkin tutumlarla ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

- Lafçı, P. (2014). *Evli bireylerin aşka ilişkin tutumları ile evlilik uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Lasswell, T. E. ve Laswell, M. A. (1976). I love you but I'm not in love with you. *Journal of Marriage and Family Counseling*, 2(3), 211-224.
- Lee, J. A. (1973). *The colors of love: An exploration of the ways of loving*. Toronto: New Pres.
- Lee, J. A. (1988). Love-styles. R.J. Sternberg, M. L. Barnes (Eds.), *The Psychology of Love* (pp. 38-67). New Haven: Yale University Press.
- Lee, J.A. (1974). The Styles of Loving. *Psychology Today*, October, 44-51.
- Lee, J.A. (1977). A typology of styles of loving. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 3(2), 173-182.
- Levine, T. R., Aune, K. S. ve Park, H. S. (2006). Love styles and communication in relationships: Partner preferences, initiation, and intensification. *Communication Quarterly*, 54(4), 465-486.
- Main, M. ve Solomon, J. (1986). Discovery of an Insecure-Disorganized/Disoriented Attachment Pattern. In T. B. Brazelton ve M. W. Yogman (Eds.), *Affective Development in Infancy* (pp. 95–124). Ablex Publishing.
- Marcia, J. E. (1980). Identity in adolescence. *Handbook of Adolescent Psychology*, 9(11), 159-187.
- Marcia, J.E. (2006). Ego identity and personality disorders. *Journal of Personality Disorders*, 20(6), 577-596.
- Marvell, A. (2008). The Definition of Love. In J. Growney (Ed.), *Strange Attractors: Poems of Love and Mathematics* (pp. 42-43). AK Peters: CRC Press.
- Maslow, A. (1962). *Toward a psychology of being*. Princeton, NJ, US: D Van Nostrand.
- Morsünbül, Ü. ve Çok, F. (2013). Kimlik gelişiminde yeni bir boyut: seçeneklerin saplantılı araştırılması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(40), 232-244.

- Morsünbül, Ü., Uçar, M.E. ve Konal, B. (2020). Kimlik Stilleri Ölçeği-5'in Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *International Journal of Human Sciences*, 17(1), 142-153.
- Neto, F. (1994). Love styles and self-representations. *Personality and Individual Differences*, 14(6), 795-803.
- Neto, F. (2005). The Satisfaction With Love Life Scale. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 38(1). 2-13.
- Neto, F. (2007). Love styles: A cross-culturel study of British, Indian and Portuguese college students. *Journal of Comparative Family Studies*, 38(2). 239-254.
- Neto, F. (2021). Gender differences in estimates of love styles for self and others. *Sexuality ve Culture*, 25(1), 1871-1884.
- Neto, F. ve Pinto, M. D. C. (2003). The role of loneliness, gender and love status in adolescents' love styles. *International Journal of Adolescence and Youth*, 11(3), 181-191.
- Özabacı, N. (2004). *Evlilik öncesi ilişkiler. Evlilik okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Öztemel O. (2017). *Üniversite öğrencilerinin kişilik ve mizaç özelliklerinin aşka ilişkin tutumlarına etkilerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Risavy, C.F. (1995). *Effects of gender, age, social class and relationship satisfaction on love styles*. Unpublished dissertation. USA: Saint Louis University.
- Rubin, Z. (1970). Mesurement of romantic love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 16(2), 265-273.
- Rubin, Z. (1988). Preface. In. Sternberg R.J. and Barnes, M.L. (Eds.), *The Psychology of Love*. New Haven: Yale University Press, VII-XII.
- Rumeli, Y. (2020). *Aşk biçimleri ve söylenen yalan içeriğinin yalanın söylenme sıklığı ve kabul edilebilirliği ile ilişkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Smith, R. ve Klases, A. (2016). Predictors of love attitudes: The contribution of cultural orientation, gender attachment style, relationship length and age in participants from the UK and Hong Kong. *An International Journal on Personal Relationships*, 10(1), 90-108.
- Solmuş, T. (2008) *Bağlanma ve aşkın iki yüzü*, İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Sternberg R.J. ve Barnes, M.L. (Eds.), *The Psychology of Love* (pp. 264-292). New Haven: Yale University Press.
- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93(2), 119-135.
- Sternberg, R. J. (1988). An introduction to the psychology of love. R.J. Sternberg ve M. L. Barnes (Eds.), *The Psychology of Love* (pp. 38-67). New Haven: Yale University Press.
- Sternberg, R. J. ve Grajek, S. (1984). The nature of love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 47(2), 312-329.
- Sternberg, R.J. (1998). *Cupid's Arrow*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Suad A. (2014). *Mitolojik aşk efsaneleri*. Ankara: Tutku Yayınevi
- Sümer, N. (2006). Yetişkin bağlanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21 (57), 1-22.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999) Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14 (44), 35-62.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (2000). *The relationships between anxiety and avoidance dimensions of adult attachment and affective aspects of the self*. International Conference on Personal Relationships, Brisbane, Australia.
- Şahin, S. (2001). *Romantic relationships of turkish young adults: Their love attitudes, relationship satisfaction, pschological health and expanding self*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Tehrani, H. D. ve Yamini, S. (2020). Gender differences concerning love: A meta-analysis. *TPM*, 27(4), 603-626.
- Troy, N. W. (1995). The time of first holding of the infant and maternal self-esteem related to feelingsof maternal attachment. *Women ve Health*, 22 (3), 59-72.
- Tüfekçi, S. (2008). *Romantik ilişkilerde genç yetişkinlerin aşka ilişkin tutumları ve kişilik özellikleri: Transaksiyonel analiz ego durumları açısından bir değerlendirme*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ünsal, R. (2021). *Genç yetişkin bireylerin benlik saygıları ve kimlik statülerinin bağlanma stilleri ile ilişkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Walster, E. ve Walster, G. W. (1978). *A New at Love*. New York: McGraw.
- Watkins, N. K. ve Beckmeyer, J. J. (2019). Assessing Young Adults' Beliefs Regarding the Importance of Romantic Relationships, *Journal of Family Issues*, 2(41), 1-25.
- Wegnes, J. U. (1995). *Gender, sex-role classification, age, ethnicity, and relationship status as factors related to attitudes toward love in college-age students*. Unpublished dissertation. USA: California State University
- Wilson, G.D. ve McLaughlin, C. (2002). *Aşk Bilimi*. (T. Er, Çev.) İstanbul: Çitlembik Yayınları.
- Yıldırım, E. ve Parlar, H., (2020). Üniversite öğrencilerinin aşk stillerinin evlilik tutumları üzerindeki etkisinin incelenmesi, *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 9(3), 188-195
- Yıldırım, E. (2020). *Üniversite öğrencilerinin aşk stilleri ile evlilik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yücel, D. (2014). *Çocukluk çağı istismar yaşantılarının genç yetişkinlik dönemindeki bağlanma süreçleri, psikopatolojik semptomlar, ilişki yeterlilikleri ve aşk tutumları ile ilişkilerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.

Yüksel, R. (2013). *Genç yetişkinlerde aşk tutumları ve yaşamın anlamı*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

EKLER

EK 1. Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli katılımcı,

Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisans öğrencisiyim. Bu araştırma Aksaray Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Rezzan GÜNDOĞDU danışmanlığında yapılmakta olup Aksaray Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans Programı'nda yüksek lisans tezi olarak yürütülmektedir. Bu araştırma için Aksaray Üniversitesi Etik Komisyonundan gerekli izinler alınmıştır. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Araştırmadan istediğiniz zaman çekilebilirsiniz. Bu durum size hiçbir sorumluluk getirmeyecektir. Uygulamadan elde edilen bilgiler çalışmada yer alan araştırmacı dışında kimseyle paylaşılmayacaktır. Araştırma sonuçları eğitim amacıyla ve bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Araştırmanın tüm süreçlerinde kişisel bilgileriniz özenle korunacaktır. Bu Gönüllü Katılım Formuna adınızı ve soyadınızı yazmanıza gerek yoktur.

Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek

İlişki Durumunuz: () Daha önce ilişkim oldu veya şuan ilişkim var () Hiç ilişkim olmadı

Yaşınız:

Eğitim Gördüğünüz Sınıf Düzeyi:

Eğitim Gördüğünüz Fakülte:

Eğitim gördüğünüz alan: () Sayısal () Sözel () Eşit Ağırlık

EK 2. Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği

AŞKA İLİŞKİN TUTUMLAR ÖLÇEĞİ

Bu araştırma romantik (duygusal) ilişkilerinize ilişkin duygu ve düşüncelerinizi belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Görüşleriniz bu araştırma için çok önemlidir. Bu nedenle, lütfen değerlendirmelerinizi gerçek duygu ve düşüncelerinizi yansıtacak şekilde dürüstçe ve titizlikle yapınız. Kimlik belirtecek bilgiler istenmemektedir ve bu araştırmadan elde edilen bilgiler sadece araştırma amacına yönelik olarak kullanılacaktır.

Sizden genel olarak, birlikte olduğunuz kişiyi düşünerek her ifadeyi değerlendirmeniz istenmektedir. Lütfen her ifadeyi dikkatle okuyup ilişkilerinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne derece yansıttığını, her ifadenin karşısında bulunan ve sizin için en uygun olan boşluğu işaretleyin.

	Kesinlikle yanlış	Yanlış	Kararsızım	Doğru	Kesinlikle doğru
1. Birlikte olduğum kişi bana ilgi göstermediğinde, kendimi baştan aşağıya hasta hissederim.					
2. Birlikte olduğum kişi diğer insanlarla yaptığım bazı şeyleri bilseydi, bozulurdu.					
3. Onun benimle ilgili bilmediği şeylerin onu incitmeyeceğine inanıyorum.					
4. Birlikte olduğum kişi için her şeye katlanırım.					
5. Birlikte olduğum kişiyi seçerken göz önünde bulundurduğum temel şey, ailem üzerinde nasıl bir etki bırakacağıdır.					
6. Birlikte olduğum kişinin başka biriyle de birlikte olduğundan kuşkulanırsam, rahat edemem.					

7. Arkadaşlığımız zamanla aşka dönüştü.					
8. Birlikte olduğum kişi ve ben fiziksel olarak tam bir uyum içerisindeyiz.					
9. Birlikte olduğum kişinin mutluluğunu kendi mutluluğumun önüne koymadıkça mutlu olamam.					
10. Ona aşık olduğumdan beri başka herhangi bir şey üzerinde yoğunlaşmakta güçlük çekiyorum.					
11. Birlikte olduğum kişiyi seçerken dikkate aldığım faktörlerden biri, mesleki yaşantım üzerinde nasıl bir etkisi olacağı idi.					
12. Birlikte olduğum kişi ideal fiziksel güzellik/ yakışıklılık standartlarıma uygun.					
13. Birlikte olduğum kişinin isteklerini yerine getirebilmesi için genellikle kendi isteklerimden özveride bulanmaya hazırım.					
14. Aşk ilişkimiz iyi bir arkadaşlıktan doğduğu için çok doyum vericidir.					
15. Birlikte olduğum kişi bir süre bana ilgi göstermezse bazen ilgisini tekrar çekmek için aptalca şeyler yaparım.					
16. Birbirimizi gerçekten anlıyoruz.					
17. Birlikte olduğum kişi ve çok sayıda başkalarıyla 'aşk oyunu' oynamaktan hoşlanırım.					
18. Birlikte olduğum kişiyle yoğun bir ilişkiye girmeden önce çocuk sahibi olmamız durumunda onun kalıtsal özellikleri ile benimkinin ne kadar uyumlu olduğunu bulmaya çalışırım.					
19. Bazen onun öteki sevgililerim hakkında bilgi edinmesini engellemek zorunda kalırım.					
20. Birlikte olduğum kişiyi seçerken en önemli faktör, onun iyi bir anababa olup olamayacağı idi.					
21. Birlikte olduğum kişiye acı çektirmektense kendim acı çekmeyi tercih ederim.					
22. Uzun süreli bir arkadaşlıktan doğduğu için aşkımız aşkların en iyisidir.					
23. Birbirimiz için yaratıldığımızı düşünüyorum.					
24. Aşkımız gizemli, mistik bir duygu değil, gerçek bir arkadaşlıktır.					

EK 3. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Anketi

Aşağıdaki maddeler romantik ilişkilerinizde hissettiğiniz duygularla ilişkilidir. Maddelerde sözü geçen ‘birlikte olduğum kişi’ ifadesi ile romantik ilişkide bulunduğunuz kişi kastedilmektedir. Eğer şu an romantik bir ilişki içerisinde değilseniz, genel olarak daha önceki romantik ilişkilerinizi düşünerek yanıtlayınız. Her bir maddenin ilişkinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karsılarındaki 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam kutusuna (x) koyarak gösteriniz.

1

2

3

4

5

6

7

Kesinlikle katılmıyorum

Kesinlikle katılıyorum

	1	2	3	4	5	6	7
1. Gerçekte ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim.							
2. Terk edilmekten korkarım.							
3. Romantik ilişkide olduğum kişilere yakın olmak konusunda çok rahatımdır.							
4. İlişkilerim konusunda çok kaygılıyım.							
5. Birlikte olduğum kişi bana yakınlaşmaya başlar başlamaz kendimi geri çekiyorum.							
6. Romantik ilişkide olduğum kişilerin beni, benim onları umursadığım kadar umursamayacaklarından endişelenirim.							
7. Romantik ilişkide olduğum kişi çok yakın olmak istediğinde rahatsızlık duyarım.							

8. Birlikte olduğum kişiyi kaybedeceğim diye çok kaygılanırım.							
9. Birlikte olduğum kişilere açılma konusunda kendimi rahat hissetmem.							
10. Genellikle, birlikte olduğum kişinin benim için hissettiklerinin benim onun için hissettiklerim kadar güçlü olmasını arzu ederim.							
11. Birlikte olduğum kişiye yakın olmak isterim ama sürekli kendimi geri çekerim.							
12. Genellikle, birlikte olduğum kişiyle tamamen bütünleşmek isterim ve bu bazen onları korkutup benden uzaklaştırır.							
13. Birlikte olduğum kişilerin benimle çok yakınlaşması beni gerginleştirir.							
14. Yalnız kalmaktan endişelenirim.							
15. Özel duygu ve düşüncelerimi birlikte olduğum kişiyle paylaşmak konusunda oldukça rahatımdır.							
16. Çok yakın olma arzum bazen insanları korkutup uzaklaştırır.							
17. Birlikte olduğum kişiyle çok yakınlaşmaktan kaçınmaya çalışırım.							
18. Birlikte olduğum kişi tarafından sevildiğimin sürekli ifade edilmesine gereksinim duyarım.							
19. Birlikte olduğum kişiyle kolaylıkla yakınlaşabilirim.							
20. Birlikte olduğum kişileri bazen daha fazla duygu ve bağlılık göstermeleri için zorladığımı hissedirim							
21. Birlikte olduğum kişilere güvenip dayanma konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım.							
22. Terk edilmekten pek korkmam.							
23. Birlikte olduğum kişilere fazla yakın olmamayı tercih ederim.							

24. Birlikte olduğum kişinin bana ilgi göstermesini sağlayamazsam üzülür ya da kızarım.							
25. Birlikte olduğum kişiye hemen hemen her şeyi anlatırım.							
26. Birlikte olduğum kişinin bana istediğim kadar yakın olmadığını düşünürüm.							
27. Sorunlarımı ve kaygılarımı birlikte olduğum kişiyle tartışırım.							
28. Bir ilişkide olmadığım zaman kendimi biraz kaygılı ve güvensiz hissederim.							
29. Birlikte olduğum kişilere güvenip dayanmakta rahatımdır.							
30. Birlikte olduğum kişi istediğim kadar yakınımnda olmadığında kendimi engellenmiş hissederim.							
31. Birlikte olduğum kişiden teselli, öğüt ya da yardım istemekten rahatsız olmam.							
32. İhtiyaç duyduğumda, birlikte olduğum kişiye ulaşamazsam kendimi engellenmiş hissederim.							
33. İhtiyacım olduğunda birlikte olduğum kişiden yardım istemek işe yarar.							
34. Birlikte olduğum kişiler beni onaylamadıkları zaman kendimi gerçekten kötü hissederim							
35. Rahatlama ve güvencenin yanı sıra birçok şey için birlikte olduğum kişiyi ararım.							
36. Birlikte olduğum kişi benden ayrı zaman geçirdiğinde üzülürüm.							

EK 4. Kimlik Stilleri Ölçeği

KİMLİK STİLLERİ ÖLÇEĞİ

	Bana Hiç Uygun değil	Bana Uygun değil	Bana Kısmen Uygun	Bana Uygun	Bana Tamamen Uygun
1. Kişisel bir problemim olduğunda mümkün olduğu kadar ertelemeye çalışırım.	1	2	3	4	5
2. Yaşamımın nereye doğru gittiğinden emin değilim. Sanırım her şey kendi kendine çözülecek.	1	2	3	4	5
3. Farklı insanlar ile konuştuğumda yaşam planlarım değişebilir.	1	2	3	4	5
4. Yapabildiğim sürece problemlerim hakkında düşünmemeye ve onlarla ilgilenmemeye çalışırım.	1	2	3	4	5
5. Üzerinde çok fazla düşünmemi ve ilgilenmemi gerektirecek durumlardan kaçınmaya çalışırım	1	2	3	4	5
6. Bir karar vermek zorunda olduğumda ne olacağını görmek için mümkün olduğunca beklemeyi denerim.	1	2	3	4	5
7. Değerler hakkında şimdiden endişelenmeye gerek yoktur. Her şey olduğunda karar veririm.	1	2	3	4	5
8. Kim olduğum, durumdan duruma değişir.	1	2	3	4	5
9. Geleceğim hakkında şu anda düşünmüyorum bunun için daha çok uzun süre var	1	2	3	4	5
10. Önemli bir karar vereceğim zaman seçeneklerim hakkında düşünmeye zaman harcarım	1	2	3	4	5
11. Yaşamla ilgili bir karar vereceğim zaman seçim yapmadan önce farklı görüşleri göz önünde bulundururum	1	2	3	4	5

12. Yaşamımla ilgili bir karar vermeden önce farklı kaynaklardan bilgi edinmek ve değerlendirmek benim için önemlidir.	1	2	3	4	5
13. Önemli kararlar vereceğim zaman mümkün olduğu kadar çok bilgiye sahip olmak isterim	1	2	3	4	5
14. Yaşamla ilgili bir karar vereceğim zaman durumu anlamak için onu incelemeyi denerim	1	2	3	4	5
15. Diğer insanlarla konuşmak inançlarımı araştırmak için bana yardımcı olur	1	2	3	4	5
16. Yaşamındaki problemlerle aktif olarak onlar üzerine düşünerek başa çıkıyorum	1	2	3	4	5
17. Sıklıkla değerlerim ve yaşam amaçlarım hakkında düşünür ve aralarında mantıksal tutarlılık olup olmadığını gözden geçiririm.	1	2	3	4	5
18. Bana anlamlı gelen değerleri geliştirmek için kitap okuyarak ya da başkalarıyla konuşarak çok zaman harcarım.	1	2	3	4	5
19. Yetiştirildiğim değerleri otomatik olarak kabul eder ve takip ederim	1	2	3	4	5
20. Bence sabit inançları kabul etmek açık görüşlü olmaktan daha iyidir.	1	2	3	4	5
21. Bence belirli değerlere sahip olmak alternatif değerleri düşünmekten daha iyi.	1	2	3	4	5
22. Geleceğim hakkında bir karar vereceğim zaman otomatik olarak yakın arkadaşlarım ya da akrabalarımın benden ne beklediklerini göz önünde bulundururum.	1	2	3	4	5
23. Sosyal norm ve standartlara bağlı olacağım durumlar ile ilgilenmeyi tercih ederim	1	2	3	4	5
24. Her zaman neye inanacağım ve inanmayacağımı bildim; hiçbir zaman inançlarım hakkında gerçekten şüpheyne düşmedim	1	2	3	4	5

25. Hayatımda ne yapmak istediğimi hiç sorgulamam çünkü benim için önemli olan insanların benden beklentilerini takip etme eğilimindeyimdir.	1	2	3	4	5
26. Diğerlerinin söylediği bir şey kişisel değer ve inançlarıma karşı olduğunda otomatik olarak onların söylediklerini önemsizleştiririm	1	2	3	4	5
27. Ailem ve dostlarımla benim için belirlediği amaçları başarmak için çabalarım.	1	2	3	4	5

EK 5. Etik Kurul Kararı

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Konu : Başvurunuz Hk.

Sayın: Çağlar ARI

“Üniversite Öğrencilerinin Aşk Tutumlarının Bağlanma ve Kimlik Sitilleri Açısından İncelenmesi” başlıklı 2020/13-89 protokol numaralı başvuru 18.12.2020 tarihli toplantıda kurulumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Yönergesi’nde belirtilen etik ilkelere **uygun olduğuna** toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Necmettin AYGÜN
Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları
Etik Kurul Başkanı

Ek: İnsan Araştırmaları Etik Kurul Kararı

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://e-belge.aksaray.edu.tr> adresinden 75e8cd8e-eeff6-4194-8793-842d95e45394 kodu ile erişebilirsiniz.
Bu Belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu’nun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Aksaray Üniversitesi Rektörlüğü
Adres: tarih Bölümü
Tel: 2882194

Bilgi için: Fen Edebiyat Fak
Fax: 2882125
WEB: www.aksaray.edu.tr

EK 6. Tez Değerlendirme Formu

Aksaray Üniversitesi Tez Değerlendirme Formu		
Öğrencinin Adı Soyadı:		EVET
Kapak		
1	Tez Başlığı tutanaktaki başlıkla aynı mı?	
2	Kapaktaki ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	
3	Kapak format kılavuzdaki kapak formatına uygun mu?	
4	Kapakta yazılan tüm yazılar doğru olarak verilmiş mi?	
İçindekiler		
5	Sayfa numaraları tam verilmiş mi?	
6	Şekil, Çizelge vb. listeleri verilmiş mi? Sıralaması doğru mu?	
7	Özet, Abstract, Giriş, Sonuçlar vb. bölümler var mı?	
8	Yazım hataları kontrolü yapıldı mı?	
Giriş		
9	Hazırlanan tezin önemini anlatıyor mu?	
10	İkinci ve Üçüncü dereceden başlık içermemeli kuralına uyuldu mu?	
Özet/Abstract		
11	Kılavuza uygun mu?	
12	Ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	
13	Özet; tek sayfa, tek aralık, tek paragraf kuralına uygun olarak yazıldı mı?	
14	Bilim kodu, sayfa adedi, anahtar kelimeler ve tez danışmanı yazıldı mı?	
Kaynakça		
15	Kaynakların tamamına metin içinde atıf yapıldı mı?	
16	Kaynak formatı Kılavuzdaki kaynak formatına uygun olarak hazırlanmış mı?	
17	Atıf formatı kılavuzdaki atıf formatına uygun mu?	
Atıf Yöntemi APA 6 ☐ CMS ☐ İSNAD ☐		
Genel Değerlendirme		
18	Etik Beyan açıklaması okundu, uyuldu ve imzalandı mı?	
19	Kabul/Onay sayfası kılavuzdaki formata uygun olarak düzenlenmiş mi?	
20	Kabul /Onay sayfasında belirtilen oy birliği/oy çokluğu seçeneklerinden uygun olanı savunmayla tutarlı olacak şekilde belirlenmiş mi?	
21	Sayfa kenar boşluklar ve sayfa numaraları kılavuzdaki formatına uygun mu?	
22	Paragraf boşlukları ve metin satır aralığı kılavuza uygun olacak şekilde düzenlenmiş mi?	
23	Başlık yazımları kılavuzdaki başlık formatlarına uygun mu?	
24	Yazı tipi ve boyutu kılavuzdaki yazı tipi ve boyutu formatına uygun mu?	
25	Şekil, Çizelge vb. açıklama ve numaralandırmaları kılavuzdaki formata uygun olarak yazılmış mı?	

Bu tezin tarafımdan “Tez yazım kuralları” okunarak dikkatlice hazırlanmış olduğunu ve doğabilecek her türlü olumsuzluktan sorumlu olacağımı kabul ederim.

Çağlar ARI